

Rovviltnemnda for region 8 – saksfremstillinger for møtet 18.9.2024

Sted: Teams

Tid: Onsdag 18.9. kl. 10–14

Info: Arbeidsmøte for rovviltnemndas medlemmer

Sakliste

41/24 Godkjenning av innkalling og sakliste

42/24 Orienteringer

43/24 Rovviltnemnda arbeider med høringsinnspillene

44/24 Godkjenning av dokument – behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt

45/24 Godkjenning av dokument – forvaltningsplan for rovvilt per 18.9.2024

46/24 Rovviltnemnda fastsetter dato og sted for neste møte

41/24 Godkjenning av innkalling og sakliste

– Innstilling til vedtak –

Rovviltnemnda for region 8 godkjenner innkalling og sakliste til møtet 18.9.2024.

42/24 Orienteringer

Nemnda orienterer om aktiviteter siden forrige møte

Orientering fra Statsforvalteren i Troms og Finnmark

43/24 Rovviltnemnda arbeider med høringsinnspillene

Sekretariatet har sortert alle deler av uttalelsene etter tema. På møtene den 11.6.2024 sak 30/24 samt 19.8.2024–20.8.2024 sak 39/24 så behandlet rovviltnemnda høringsuttalelser til inn i kapitlet om «Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov» Nå fortsetter behandlingen på resten av høringsuttalelsene. Forslagene her blir sekretariatets saksfremstilling. Disse går gjennom på møtet og blir i godkjent protokoll rovviltnemndas svar på høringsinnspillene.

Teksten som var høringsforslaget er markert i grått. Tekst som på bakgrunn av høringsinnspillene foreslås tatt ut er merket rødt, mens tekst som foreslås tatt inn er merket med blått. For å gjøre det enklere å skille hva som er uttalelse og forslag til nemndas svar på uttalelsen så er teksten gitt i ulike skriftter, henholdsvis Arial og Open Sans. Her kommer tredje del for behandling av nemnda.

Behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt

Forord

Roviltforvaltning handler om rovvilt, beitedyr og mennesker, den har sitt fundament i politikk. Norge er et konstitusjonelt monarki der makten er fordelt mellom det lovgivende og bevilgende Stortinget, den utøvende Regjeringen og de dømmende domstolene. Ut fra dette systemet har vi fått rovviltforskriften, og med den har roviltneemnda fått myndighet.

I vår forvaltning skal vi forholde oss til rovviltforskriften som sier nøyaktig hvor mye rovvilt som skal registreres innenfor regionen. Den sier også hvordan vi skal registrere og telle rovviltet. Det er vår oppgave at de registrerte rovviltbestandene på sikt ligger på bestandsmålet. Med den forutsetningen skal vi gjennom differensiert forvaltning og prioritering av midler til forebyggende og konfliktreduserende tiltak, samt anbefalinger om bruk av landbruks- og reindriftspolitiske virkemidler, minimalisere tap av beitedyr. Vi skal også redusere konflikter med utspring i beitedyr og rovvilt.

Roviltartene og naturen de er en del av har en verdi i seg selv, også utover nytteverdien for mennesker. For mange er rovviltet symboler for intakt natur, som det har en verdi å kunne oppleve, eller bare vite at finnes. Naturmangfoldet har aldri før vært under større press, enten en ser det lokalt eller internasjonalt.

Vi ser at det å forvalte rovviltartene på bestandsmålene truer naturgrunnet for samisk kultur. Vi er klar over at rovviltforvaltning har psykososiale konsekvenser. Vi ser at vår forvaltning stedvis fører til at sauebruk blir lagt ned og at godt beiteland gror igjen, at kulturlandskap og arter som er knyttet til dette forsvinner. Dette er ytterligere aktualisert av den geopolitiske situasjonen, hvor Hurdalsplattformen svarer med et mål om 50 prosent norsk selvforsyning. Klimaendringer påvirker avlinger, reinbeiter og reinflytting. Stadig nye arealinngrep, utmarksbasert næringsliv og ferdsel i naturen beslaglegger arealer både fra beitedyr og rovvilt. Generasjoners opparbeidede kunnskap om matproduksjon og selvberging basert på lokale ressurser står i fare for å forsvinne. Det er krevende å oppnå den todelte målsetting om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Vi vil takke alle som har bidratt med meninger og innspill til forvaltningsplanen. Videre vil vi takke Bondelaget og Bonde- og Småbrukarlaget for konsultasjoner, og referansegruppa og de seks arbeidsgruppene for deres innspill. En særlig takk til arbeidsgruppe for erfaringsbasert kunnskap, som har levert et pionerarbeid som er viktig langt utover denne forvaltningsplanen.

Takk til Statsforvalteren og ikke minst til prosjektleder Ragnhild Oline Eliassen, som har administrert prosessen. Takk til Miljødirektoratet som gjennom økonomisk støtte har muliggjort en bred involvering i rulleringsprosessen. Med denne planen vil vi fortsette det kontinuerlige arbeidet for å komme nærmere det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i region 8.

Innhold

Behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt **Feil! Bokmerke er ikke definert.**

Forord2

Innledning.....	4
Forvaltningsmål	6
Delmål	6
Strategier	6
Virkemidler	9
Medvirkning i regional forvaltning – samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling	9
Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke	9
Arealdifferentiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr	11
Forebyggende og konfliktdependende tiltak i rovviltforvaltningen (FKT)	13
Kriterier for tildeling av FKT-midler	14
Beitedyr og rovvilt i region 8.....	18
Reindriftsnæringa	18
Bufenæringa.....	19
Dyrevelferd	20
Psykososiale forhold	21
Rovvilt i region 8 – overvåking og bestandssituasjon	23
Bjørn.....	23
Gaupe.....	25
Jerv	26
Kongeørn	26
Havørn.....	27
Dusør for meldinger om rovvilt	28
Om rovviltforvaltninga	28
Felling av rovvilt.....	28
Samarbeid med naboland og rovviltregion 7	30
Samordnet virkemiddelbruk.....	32
Tilskuddsordninger i landbruket	33
Tilskuddsordninger i reindriften	34
Rammer for rovviltforvaltning i Troms og Finnmark.....	38
Lovverk i norsk rovviltforvaltning.....	38
Internasjonale avtaler	40
Roller i den regionale rovviltforvaltningen	42
Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov.....	45
Kart – forvaltningsområder for bjørn, jerv og gaupe i region 8	66

Innledning

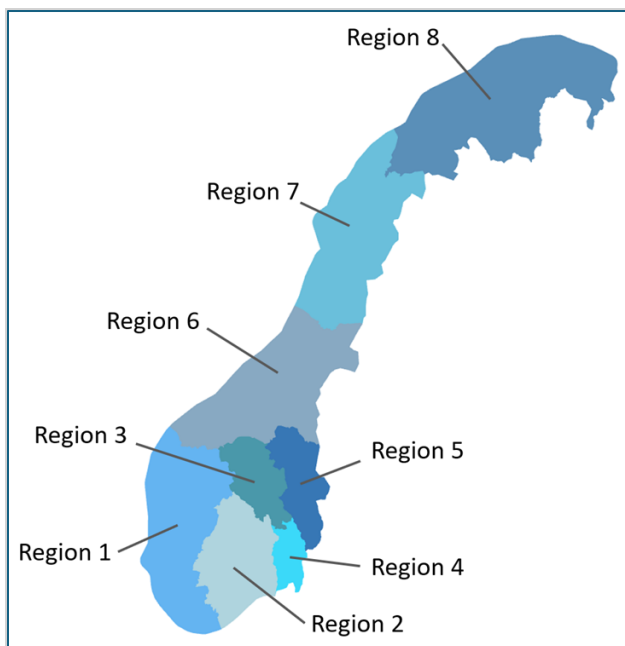
I Norge har vi bestander av fire store rovdyrarter: jerv, gaupe, brunbjørn og ulv. I tillegg har vi kongeørn. I Norsk rødliste for arter 2021 er jerv, gaupe og brunbjørn vurdert som sterkt truet, mens ulv er vurdert som kritisk truet. Kongeørn er vurdert som livskraftig. Roviltnemnda er forpliktet til å forvalte i tråd med Stortingets todelte målsetting og de nasjonale bestandsmålene. Målsettinga skal nås gjennom geografisk differensiert forvaltning.

I 2004 ble rovviltforvaltningen i Norge delt inn forvaltningsregioner. Region 8 består i dag av Troms og Finnmark – Romsa ja Finnmarku og er den nordligste rovviltregionen. I sør grenser regionen til rovviltregion 7 - Nordland fylke, Sverige og Finland, mens den i øst grenser til Russland. Region 8 har et areal på 74 546 kvadratkilometer.

I sør grenser regionen til rovviltregion 7, Nordland, mens den i sørøst grenser til Sverige, Finland og Russland. Rovdyrene beveger seg over store avstander og krysser både fylkes- og landegrenser. Derfor er rovviltforvaltningen i tilgrensende områder også av betydning for rovviltforvaltningen i region 8.

Det er rovviltnemnda i hver region som har hovedansvaret for forvaltningen av gaupe, jerv, ulv og bjørn. For kongeørnbestanden gis det ikke rom for bestandsregulerende tiltak, men myndigheten til å fatte vedtak om skadefelling på kongeørn er gitt til statsforvalteren.

Roviltnemnda i Troms og Finnmark er satt sammen av seks personlig oppnevnte representanter og deres varaer. Fire av dem er fra Fylkestinget, oppnevnt av Klima- og miljødepartementet etter forslag fra Fylkestinget. De to resterende oppnevnes av Sametinget. Oppnevningsperioden er på fire år og nemnda velger sin egen leder.



Figur 1: Kart over rovviltregionene

FKT-midler

Miljødirektoratets tilskuddsordning til forebyggende og konfliktdependende tiltak. Kan søkes på av beitebrukere, forskningsinstitusjoner, kommuner m.m.

Søknadsfrist: 15. januar.

Erfaringsbasert kunnskap

Generasjoners opparbeidede kunnskap, eksempelvis om naturen og samspill mellom arter. Kunnskap og praksis utvikles fortløpende i takt med endring av forutsetninger og behov. Kunnskapsoverføring skjer som regel muntlig og gjennom praktisk deltakelse.

I tillegg til å sikre levedyktige bestander av rovvilt i sine naturlige leveområder, skal rovviltnemnda ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser, samt naturgrunnet for samisk kultur.

Rovviltnemnda skal gjennom forvaltningsplanen og fornyinger av denne redegjøre for hvordan vi vil anvende vårt handlingsrom. Her skal vi fastsette rovviltprioriterte og beiteprioriterte områder og sette rammer for prioritering av midler til skadeforebyggende og konfliktdependende tiltak. Dessuten skal planen gi anbefalinger om en samordnet bruk av landbrukspolitiske og reindriftspolitiske virkemidler, for å redusere tap og konflikter. Forvaltningen må skje på en slik måte at rovviltbestandene på sikt vil være på regionens mål.

Forvaltningsmål

Rovviltnemnda vil forvalte gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn presist på regionens bestandsmål. Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rovvilt etablerer seg. Hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser skal ivaretas på best mulig måte.

Forvaltningsmål

Rovviltnemnda vil forvalte gaupe, jerv og bjørn presist på regionens bestandsmål. Bestandsmålene skal oppnås i A-områdene. I B-områdene tillates det ikke at rovvilt etablerer seg. Innenfor rammen av den todelte målsettingen om både beitedyr og gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i norsk natur, skal næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser ivaretas på best mulig måte.

Delmål

1. Tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning
2. Pålitelig bestandsberegning
3. Effektivt uttak av rovvilt som representerer et skadepotensial i B-områdene
4. Minimere tap av reinkalv og lam
5. Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga
6. Regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap
7. Lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler
8. Rovviltnemnda skal være en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk

Strategier

Beskriver kort hvordan vi som rovviltnemnd skal jobbe for å nå delmålene.

1. Tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning

Prosjekt Næring og rovvilt

Har vært forlenget med nye prosjektperioder siden oppstart i 2010. Styringsgruppa vedtok i 2023 ny videreføring minimum frem til og med 2026. Tidligere har prosjektet vært konsentrert om Finnmark, men i 2023 har virkeområdet blitt delvis utvidet til å gjelde også Troms. Dette gjelder spesielt tiltak rettet mot skadefellingslag og rovviltjegere, men også for beitenæringa når kapasitet.

Rovviltnemnda ser det vil være et vedvarende behov for å gjøre den jobben som prosjektet gjør for å skape tillit og samarbeid mellom næring og forvaltning. Rovviltnemnda vil arbeide for å gjøre dette til en fast stilling som finansieres utenom den ordinære FKT-tildelingen. Rovviltnemnda mener det er viktig at prosjektleder har nordsamisk språkkompetanse, kjennskap til beitenæringene og konseptet erfaringsbasert kunnskap. Helst bør vedkommende også ha innsikt i naturforvaltning og naturvitenskaplige fag av relevans for rovdyrforvaltninga.

Erfaringsbasert kunnskap i rovviltforvaltninga

Rovviltnemnda ønsker å opprette en stilling for å jobbe med implementering av erfaringsbasert kunnskap. Naturmangfoldloven § 8 har krav til at erfaringsbasert kunnskap blir brukt i forvaltninga. Det er en nasjonal oppgave å utvikle gode metoder for bruk av erfaringsbasert kunnskap. Gjennom arbeidet med rullering av forvaltningsplanen har vi fått innspill om temaet fra en egen arbeidsgruppe, som ble organisert av prosjekt Næring og rovvilt. Rovviltnemnda ser det derfor som en god løsning å legge en stilling for implementering av erfaringsbasert kunnskap til regionen, slik at den kan inngå i et regionalt fagmiljø for samhandling mellom beitenæring og rovviltforvaltning.

Rovviltnemndsmøtene – arena for kunnskapsutveksling og dialog

Rovviltnemndsmøtene skal være åpne for de som ønsker å delta. Rovviltnemnda vil bruke møtene aktivt for å formidle kunnskap, både vitenskapelig og erfaringsbasert. Her skal næring, forskning, forvaltning og andre interessenter oppfordres til å bidra med kunnskap og synspunkter.

Samarbeid

Rovviltnemnda vil gjennom prioritering av midler til forebyggende og konfliktdepende tiltak stimulere til samarbeid både innen og mellom beitenæringene og med forskning og forvaltning. Nemnda vil bidra til å styrke samarbeidet med våre naboland og med region 7 om den grenseoverskridende reindrifta og om bestandsregistreringer av rovvilt. Rovviltnemnda vil prioritere FKT-midler til å skape møtearenaer og konferanser som styrker og utvikler samarbeid. Vi vurderer fortløpende om vi kan delta på, og bidra inn i konferanser som andre holder, og vi vurderer behovet for, og kapasitet/kostnad ved å holde egne konferanser eller alternative arenaer slik som webinar.

2. Pålitelig bestandsberegning

Det er et nasjonalt ansvar å ha en best mulig registrering av rovviltbestandene, slik at bestandstillene er, og oppfattes som, pålitelige. Vi mener rovviltregistreringene må utbedres, og at det må gis tydelig informasjon om hvordan rovvilt registreres og telles når rovvilt også bruker naboland. Rovviltnemnda vil på møter og på vår hjemmeside spre kunnskap om registreringsmetodene som brukes, om deres styrker og svakheter, og være en aktiv pådriver for bedre registrering. Vi vil bruke FKT-midler til å stimulere publikum generelt og beitebrukere spesielt til bestandsregistrering av rovvilt.

Registreringsarbeidet er så viktig at der nasjonale tiltak for registrering ikke framstår som tilfredsstillende, så vil vi fortsatt vurdere bruk av FKT-midler til prosjekter for bedre registrering, men da med mål om at disse på sikt skal støttes nasjonalt.

3. Effektivt uttak av rovvilt som representerer et skadepotensial i B-områdene
Rovviltnemnda vil føre en tydelig differensiert forvaltning gjennom prioritering av FKT-midler og forvaltningsvedtak, for å sikre områder der det er mulig å rekruttere nye generasjoner til reindrift og landbruk. Rovviltnemnda vil fortsette satsningen på godt rustede skadefellingslag.

4. Minimere tap av reinkalv og lam

Rovviltnemnda vil føre en forvaltning som gir kalven og lammet de beste forutsetninger innenfor det todelte målet om både beitedyr og rovvilt. Det handler om å minimere alt tap av rein og sau, særlig med fokus på tap forårsaket av rovvilt.

5. Forutsigbarhet og lokal medvirkning i rovviltforvaltninga

For å gi bedre forutsigbarhet og mer lokal innflytelse, vil rovviltnemnda stimulere og oppfordre til styrket dialog mellom aktørene innen «næring – politikk – forskning – forvaltning». Rovviltnemnda vil søke en tett dialog med næringene og med andre interessenter. Arenaer for å møtes, og for å utveksle kunnskap og erfaringer blir viktig. Arealinngrep og disponering av arealer er en økende utfordring som gjør at rovvilt og beitedyr presses sammen på stadig mindre arealer. Vi oppfordrer kommunene til å se til denne planen som del av kunnskapsgrunnet i egne plansaker.

6. Regional rovviltforvaltning basert på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap

Rovviltnemnda vil støtte forebyggende tiltak med best mulig effekt. For å kunne ha beiteprioriterte områder uten etablerte rovviltbestander må de rovviltprioriterte områdene være store nok til at bestandsmålene kan nåes og opprettholdes i dem. Videre må vi legge til rette for effektivt uttak av rovvilt som i situasjon eller predatoradferd utgjør forhøyet skaderisiko, samtidig som vi forsøker å unngå felling av rovviltindivider med lavere predasjonstakt på tamme beitedyr. En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter at både næringenes erfaringsbaserte kunnskap og den vitenskapelige kunnskapen legges til grunn og forsterker hverandres bidrag. Vi vil stimulere til at næringas erfaringsbaserte kunnskap blir anvendt i forskning, politiske beslutninger og forvaltning.

7. Lett tilgjengelig informasjon om økonomiske virkemidler

Rovviltnemndas nettside skal gi oppdatert informasjon om ulike økonomiske virkemidler i rovviltforvaltninga, om søknadsfrister for de ulike ordningene og om hvilken rapportering som kreves.

8. Rovviltnemnda – en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk

Rovviltnemnda er et forvaltningsorgan bestående av politikere som representerer regionen. Vi er tett på forskning, øvrig rovviltforvaltning, beitenæringene og andre aktører og interessenter. Våre møter samler alle disse aktørene til erfaringsutveksling, og dette gir rovviltnemnda et godt bilde av kompleksiteten innen fagfeltet rovvilt, beitedyr og samfunn. Innsikten vi får vil vi bruke til å gi øvrige myndigheter innspill som kan forbedre rovviltforvaltninga.

Virkemidler

Arealdifferensiert forvaltning og prioritering av midler til forebyggende og konfliktdependende tiltak er blant de viktigste virkemidlene i vår verktøykasse. I tillegg er samarbeid, dialog og kunnskapsveksling avgjørende for å nå forvaltningsmålene.

Medvirkning i regional forvaltning – samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling

Roviltnemnda vil invitere interessegruppene til vår årlige evaluering av vårt eget arbeid for å nå vår målsetting. Roviltnemndas møter er åpne for alle interessegrupper, til å delta og belyse ulike problemstillinger innen rovvilt, beitedyr og samfunn. Vi oppfordrer alle deltakere til å lytte aktivt til andres, også meningsmotstanderes, kunnskap og innfallsvinkler. En reell medvirkning i vårt arbeid forutsetter også at berørte grupper uttaler seg ved høringer og innspill til kommende rulleringer av forvaltningsplanen. Dersom alle som engasjerer seg fokuserer på å søke løsninger gjennom samarbeid, dialog og kunnskapsutveksling, vil medvirkningen styrke og forbedre forvaltningen på måter utover det forvaltningen alene er i stand til å oppnå.

Erfaringsbasert kunnskap – samle inn, systematisere og bruke

Roviltnemnda viser til innspill fra arbeidsgruppe for erfaringsbasert kunnskap, og gjengir her noen utdrag fra innspillet sammen med egne tilføyelser og vurderinger. Arbeidsgruppa har gått gjennom et utvalg av rapporter om innsamling, organisering og implementering av erfaringsbasert kunnskap, og med bakgrunn i dem kommet med egne vurderinger og forslag. Det presiseres at det i det enkelte prosjekt må gjøres særskilt metodevalg og tilpasning avhengig av blant annet tema, kunnskapstype og formål, samt etiske vurderinger relatert til eierskap og tilgjengeliggjøring.

I Norge er Sámi allaskuvla – Samisk høgskole en sentral aktør i arbeidet med erfaringsbasert kunnskap og dokumentasjon av denne, særlig i fra reindriften. Vi ser det som naturlig at de har en sentral rolle i framtidig arbeid for innsamling og systematisering av erfaringskunnskap til bruk i rovviltforvaltninga. Også andre forskningsinstitusjoner, som NIBIO og UiT – Norges arktiske universitet, arbeider med erfaringskunnskap i sammenheng med naturvitenskapelig forskning og miljø- og arealforvaltning. Det er viktig at disse tar del i arbeidet, dersom man skal oppnå en tilnærming mellom de involverte kunnskapsmiljøene og tankesettene; herunder teoretiske og praktiske, vitenskapelige og erfaringskunnskapsbaserte, norske/nordiske og samiske perspektiver. Det langsiktige målet må være et velfungerende samarbeid, gjensidig tillitsforhold på tvers av kunnskapsmiljøer og innfrielse av lovkrav og internasjonale forpliktelser.

Innsamling, systematisering og tilgjengeliggjøring av erfaringskunnskap er i seg selv et enormt arbeid som må gjøres i egne prosjekt i regi av kompetente faginstitusjoner. Jobben må gjennomføres med reindriften- og bufenæringa som forskningspartnere og i henhold til forskningsetiske retningslinjer.

I rapporten *Reindriftnæringens erfaringsbaserte kunnskap om reindrift og rovilt* foreslår Eira og Sara å etablere en base som fylles med data/beretninger og oppgir følgende tema som eksempler på hva som kan fylles inn:

Áigi

opplysninger relatert til døgn- og årssyklus i reindriften.

Dálkedilli

opplysninger relatert til omstendigheter knyttet til vær, snø og øvrige klimatiske forhold.

Guohtun

opplysninger relatert til beite- og snøforhold, beitingens spor og omdanning av snø (eks. fieski).

Guođoheapmi

opplysninger relatert til vokteres opplegg for beiting og kontroll over flokk.

Eallu

opplysninger relatert til reinflokkens sammensetning, bevegelser, spredning, reaksjoner og adferd.

Boazu/rábbi

opplysninger relatert til rein som er forstyrret/skadet/drept og til omstendighetene rundt den før og etter rovdyrangrep.

Eatnamat

opplysninger om rein-rovdyr i ulike årstidsbeiteområder og terrengforhold knyttet til hendelsesforløp i forbindelse med rovdyrnærvær/-skade.

Boraspire

opplysninger relatert til rovdyrets tilstedeværelse, adferd, jakt og øvrig skade for reindriften.

I rapporten *Tradisjonell og erfaringsbasert kunnskap i reindriften arealbrukskart* foreslår Risvoll mfl. 2022 å tilgjengeliggjøre reindriften kunnskap i faktaark som knyttes til reindriften arealkart. Tekst, filmer og bilder kan igjen knyttes til faktaarkene.

Roviltnemnda ser at slike kunnskapsbaser/faktaark kan utformes, både for reindriften og for bufenæring, pr. tema, beiteområde og beitelag/siida. Disse kan eksempelvis knyttes til Rovbase, som blant annet brukes til publisering av registrert rovilt og undersøkte kadaver av beitedyr. Videre kan roviltforvaltningens vedtak fortløpende legges inn i en slik base, og relevant korrespondanse mellom beitenæring og forvaltning kan også legges inn fortløpende. Når forvaltningen blir oppringt for eksempel av en siida, eller en saueier så kan forvaltningen gå direkte inn i kartbase og få oppdatert informasjon. Basen vil kunne gi bedre dialog og bedre saksbehandling av søknader om forebyggende tiltak og vurderinger av rovvilterstatning. Melding om reindrift og søknader om rovvilterstatning kan leveres direkte inn i en slik base.

Rovviltnemnda mener at tilsvarende arbeid kan gjøres for å samle inn, systematisere og tilgjengeliggjøre den erfaringsbaserte kunnskapen fra bufenæringen også, og se til forskning som allerede er gjort på det feltet.

Innsamling av erfaringskunnskap

Rovviltnemnda ser for seg flere nivåer når det gjelder innsamling av erfaringskunnskap. Noe må samles inn direkte fra kunnskapsbærer gjennom utfylling av faktaark. Noe må samles inn av forskningsinstitusjoner med kompetanse på erfaringskunnskap. Videre vil det være en stor jobb å utvikle brukervennlige plattformer for å legge inn, og for å benytte denne kunnskapen. Her kreves det et samarbeid mellom ekspertise på IT, forskningsinstitusjoner, bærere av erfaringskunnskap og forvaltning.

Arealdifferensiert forvaltning – forvaltningssoner for rovvilt og beitedyr

En av de vanskeligste og viktigste oppgavene rovviltnemnda har, er å avgjøre i hvilke områder den enkelte rovviltart skal ha prioritet framfor beitedyr. Å sette forvaltningsgrenser for rovvilt berører natur og økosystemer, men også mennesker som har sitt virke og livsgrunnlag i regionen.

I utgangspunktet skal det ikke være rovvilt som representerer skadepotensial i kalvingsområder for tamrein. Imidlertid er det slik at store deler av regionene er kalvingsområder for tamrein samtidig som oppnåelse av bestandsmålene for rovviltartene krever store arealer. For at bestandsmålene skal kunne nås innen A-områdene, kommer ikke nemnda utenom overlapp med kalvingsland. Når det gis tillatelse til uttak av rovvilt innenfor A-områdene, prioriteres disse områdene og til tiden før kalvingen starter.

Rovviltprioriterte områder

Også kalt A-områder, ulvesone, gaupesone, jervesone, bjørnesone. Viser områder hvor man ønsker at rovvilt skal etablere seg og yngle. Innenfor disse områdene er terskelen for å ta ut rovvilt høyere og det er i større grad aktuelt med forebyggende tiltak for å beskytte beitedyr. Det medfører at beitenæringen der må gjøre tilpasninger for å hindre tap av beitedyr.

Beitedyriprioriterte områder

Også kalt B-områder. Viser områder hvor det skal tilrettelegges for beitedyr og man ikke ønsker at rovvilt skal etablere seg eller representere et betydelig skadepotensial.

Bestandsmål for region 8

De nasjonale bestandsmålene for region 8 er fastsatt i rovvilforskrifta § 4 bokstav h, som sier at det skal være 10 ynglinger av gaupe – hvorav 4 i Finnmark, 10 ynglinger av jerv – hvorav 3 i Finnmark og 6 ynglinger av bjørn.

Forvaltningsområde bjørn

Nasjonalt bestandsmål bjørn

13 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 6 ynglinger i region 8

Fordeling av ynglemål mellom områder

Roviltnemnda vil videreføre fordelingen av ynglemål mellom områder. Det skal være én beregnet yngling i Troms, tre beregnede ynglinger i Karasjok og Kautokeino og to beregnede ynglinger i Sør-Varanger.

Bebygde områder

I det nye forslaget til forvaltningssoner for bjørn har roviltnemnda ikke lagt vekt på å legge A-områdene utenfor bebygde områder. Det er uansett ikke aktuelt å felle bjørn fordi den er i nærheten av bebyggelse. Dersom en bjørn har uønsket adferd og Miljødirektoratet vurderer å bruke SNO til felling for å ivareta allmenne helse- og sikkerhetshensyn, er det ikke relevant om området er A- eller B-område.

Endring i A-området i Pasvik

I Pasvik endrer roviltnemnda sonen slik at den i mindre grad overlapper med kalvingsland, og samtidig får et mer naturlig skille mot beiteområder for sau i Neiden.

A-området i Troms

Roviltnemnda gjør ingen endringer på dagens A-sone i Troms.

Forvaltningsområde jerv

Nasjonalt bestandsmål jerv

39 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 10 ynglinger i region 8,
hvorav 3 i Finnmark

Roviltnemnda beholder dagens forvaltningszone for jerv. Vår erfaring er at jerv og sau bør være skilt i størst mulig grad. Videre vurderer vi at det er vel så viktig å skjerme sentrale vinterbeiter for rein, som å unngå jerv i kalvingsområder. Med denne tilnærmingen har jervesonen blitt presset sammen mellom kystnære sauebeiter og innlandsvinterbeiter. I tillegg til å spise beitedyr som den dreper, spiser jerven også åtsler og annet vilt. Roviltnemnda forventer at det vil ha en forebyggende effekt å ha et begrenset A-område hvor jerven kan yngle i de områdene den forventes å gjøre minst skade og forstyrrelse på beitedyr. Da vil den hente en større del av sitt matbehov uten å drepe eller forstyrre sau eller rein.

Forvaltningsområde gaupe

Nasjonalt bestandsmål

gaupe

65 årlige ynglinger i Norge,
hvorav 10 ynglinger i region 8,
hvorav 4 i Finnmark

Rovviltnemnda erfarer at soneforvaltningen på gaupe ikke fungerer. Det er hele tiden gauper som utgjør et betydelig skadepotensial på sau og rein i B-området for gaupe. Det er ikke mulig å forene effektivt uttak av disse med at bestandsmålet for gaupe skal nåes på sikt. Samtidig er det per i dag et krav at gaupeforvaltningen skal være differensiert, underforstått at det skal finnes områder for beitedyr uten fast forekomst av gaupe. Rovviltnemnda mangler myndighet til å tilrettelegge for dette, all den tid antall registrerte familiegrupper ligger under bestandsmålet. Derfor velger vi å prioritere forutsigbarhet og gjør ingen endringer på forvaltningssonen for gaupe.

Forebyggende og konfliktdempende tiltak i rovviltforvaltningen (FKT)

Rammen for midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak foreslås årlig i proposisjon til Stortinget og vedtas i statsbudsjettet. Klima- og miljødepartementet delegerer til Miljødirektoratet å fordele hoveddelen av midlene mellom rovviltnemndene, samtidig som de har mulighet til å beholde en andel for bruk i ekstraordinære situasjoner.

Det er forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdempende tiltak, med kommentarer, som setter rammene for hva midlene skal brukes til. Rovviltnemnda har ingen andre midler å tildele, enn de FKT-midlene som årlig blir tildelt.

Søknad

Fristen for å søke om ordinære FKT-midler er 15. januar. Statsforvalteren har anledning til å utsette denne fristen. Statsforvalteren sammenstiller søknadene og systematiserer etter formål. Statsforvalteren får tildelt de økonomiske rammene for årets FKT-budsjett i siste halvdel av februar, med Miljødirektoratets brev om planleggingsrammer for regionale rovviltnemnder. Der er det satt hvilke summer nemnda får disponere til FKT, tjenestekjøp og drift av nemnder og sekretariat.

Fordeling

Videre skriver Statsforvalteren en saksfremstilling for rovviltnemnda, hvor det foreslås hva midlene skal prioriteres til. Saksfremstillingen er basert på planleggingsrammene fra direktoratet, rovviltnemndas forvaltningsplan, FKT-forskriften og rovviltnemndas signaler om prioriteringer.

I starten av mars har rovviltnemnda et møte der prioriteringer for bruk av FKT-midler vedtas. Fra FKT-midlene må nemnda også sette av midler til godtgjørelse i forbindelse med skadefelling og til akutte tapssituasjoner til rovvilt. Når møteprotokollen er godkjent av nemndas medlemmer begynner Statsforvalteren å svare på søknadene.

Tilsagn og avslag

Svar på søknadene kommer ut fra midten av mars, og alle kan forvente svar innen første **halvdel av april**. Ved tilsagn gjelder det også en **frist for aksept**, som gjennomføres i Elektronisk søknadssenter.

Rapportering

Det er et vilkår for utbetaling at gjennomføringen rapporteres i Elektronisk søknadssenter innen fastsatt frist, som oppgis i tilsagnsbrevet. Vedlagt rapporten skal det ligge dokumentasjon for kostnadene ved tiltaket. Når rapportering er levert og Statsforvalteren har undersøkt og godkjent denne så legges tilskuddet til utbetaling.

Rapporteringsfristen tilpasses tiltaket som omsøkes, slik at tiltak som gjøres på høsten har en senere rapporteringsfrist. For å rekke kontroll og utbetaling av tilskudd før årsslutt er Statsforvalteren avhengig av at hoveddelen av rapporteringer kommer inn så tidlig som mulig på sommeren/høsten og det bør oppgis i søknaden når rapportering kan leveres. For å rekke kontroll, utbetaling og oversikt i egne regnskaper, kan ikke Statsforvalteren ha senere rapporteringsfrist enn **15. november**. Tildelte FKT-midler som ikke er benyttet skal tilbakeføres til Miljødirektoratet. For at Statsforvalteren skal ha mulighet til å omdisponere ubrukte midler til andre tiltak bør flest mulig rapportere tidlig på høsten.

Søknad på etterskudd

Om det ikke er mulig å rapportere før 15. november, er det en mulighet å søke etterskuddsvis. Det kan søkes støtte til tiltak i perioden 15.11–15.4, men da vil svar på søknaden komme etter at tiltaket er gjennomført, slik at det da alltid vil være en risiko for at tiltaket ikke støttes og en usikkerhet i hvor mye som eventuelt gis i støtte.

Kriterier for tildeling av FKT-midler

FKT-forskriften har føringer for hvilke tiltak som kan støttes og for hvordan det skal rapporteres. I tillegg til vilkårene i forskriften setter rovviltnemnda her ytterligere vilkår som skal sikre bedre måloppnåelse.

Krav til forskningsprosjekter

For forskningsrettede prosjekter setter rovviltnemnda krav til at anerkjent metodikk blir benyttet, og at det brukes kontrollområder eller et før/etter-design i prosjekter av en slik art at dette kan gi sikrere kunnskap. Større forskningsprosjekter av nasjonal betydning bør finansieres via andre finansieringsordninger.

Tiltak for å samle og tilgjengeliggjøre erfaringskunnskap

Rovviltnemnda oppfordrer til å søke om tiltak som kan samle inn og tilgjengeliggjøre erfaringsbasert kunnskap. Vi ønsker et større nasjonalt prosjekt finansiert nasjonalt, men mener at det vil være naturlig å støtte beitebrukere som bidrar inn i et slikt prosjekt med FKT-midler.

Krav til implementering av erfaringskunnskap i forskningsprosjekter

Forsknings- og utviklingsarbeider samt overvåkningsarbeid kan ikke tildeles FKT-midler uten at de i søknaden viser hvordan de vil involvere de berørte næringene gjennom hele prosessen; både under planlegging, formulering av problemstillinger, gjennomføring av eventuelle feltforsøk, og når resultatene skal analyseres og formidles.

Det er også et vilkår for utbetaling at rapporten viser hvordan kravet er oppfylt.

Når det planlagte prosjektet for implementering av erfaringsbasert kunnskap er i drift, skal alle aktuelle søknader og rapporter til vurdering og uttalelse der. En av prosjektets oppgaver blir å

samarbeide med relevante fagmiljøer om utvikling av metoder for å sikre at kravene ivaretas, herunder kriterier for søknad og rapportering.

Egenandel ved investeringer

Potten med forebyggende midler er begrenset. Det innebærer at det normalt kreves en egenandel ved søknader som innebærer investeringer. På denne måten kan en sikre at flere brukere får støtte, og i tillegg at søker er motivert for å gjennomføre tiltaket. Størrelsen på egenandelen vil variere med omfang og type prosjekt.

Prioritering av midler til næringene

Selv om det gjennom differensiering i størst mulig grad søkes å holde beitedyr og rovdyr atskilt i tid og rom, er dette vanskelig å få til. En ønsker ikke etablert bestand av rovvilt i B-soner, men det vil være streifdyr i disse områdene. Rein vil ha både vinterbeite, sommerbeite og kalvingsområder innenfor A-soner, hvor bestandsmålet for rovviltarten skal opprettholdes. Grensene mellom A- og B-områder er i prinsippet veiledende når det skal fordeles forebyggende midler. A-områdene vil ha høyest prioritet, men avhengig av taps situasjonen vil det likevel være åpning for tildeling av midler også i B-områder.

Rovvilt nemnda vil særlig prioritere tiltak som styrker beitedyrberedskapen i randsonene til A-områdene. Eksempel på egnet tiltak er elektronisk beitedyrovrvåking, som kan bidra til at skadesituasjoner oppdages raskt, og effektive tapsforebyggende tiltak som for eksempel skadefelling eller akutt sinking kan settes inn.

Prioritere FKT-midler til kommunalt administrerte skadefellingslag

Rovvilt nemnda vil fortsette satsningen på de kommunalt administrerte skadefellingslagene. Dette innebærer å prioritere FKT-midler til kompetanseheving, materiell og trening av skadefellingspersonell. En slik satsning på disse lagene betyr også at det er disse som skal brukes ved fellingsoppdrag fra Statsforvalteren. Skadefellingslagene skal dekke hele regionen, de skal ved behov kunne samarbeide om oppdrag, og det skal være et mål at de har personell som til sammen har god lokalkunnskap over hele regionen. Vi oppfordrer kommunen til å arbeide for å knytte de beste hundeevipasjene til fellingslagene, og rovvilt nemnda vil forsøke å støtte opp om det ved prioritering av FKT-midler. Per 2023 har regionen åtte kommunalt administrerte skadefellingslag. Rovvilt nemnda vurderer at disse dekker regionen godt. Det er viktig at det ikke er for mange fellingslag i forhold til antall oppdrag som gis.

Stimulere til effektiv kvotejakt og lisensfelling

Rovvilt nemnda vil ha en tydelig satsning på kvotejakt og lisensfelling, slik at bestand og utbredelse av rovviltartene effektivt kan reguleres i tråd med en tydelig differensiert forvaltning, og minst mulig ulempe for beitenæringene. For å klare dette trenger regionen mange motiverte og kompetente rovviltjegere. Forvaltningen er avhengig av videre prosjekter som Næring og rovvilt, for å skape og vedlikeholde interesse for rovviltjakt- og lisensfelling.

Helhetlig vurdering av effekten av tapsforebyggende tiltak

Tapsreducerende tiltak skal vurderes helhetlig geografisk og med hensyn til effekter på omkringliggende siidaer og beitelag, herunder hvordan man kan unngå tiltak som overfører rovdrykket til andre siidaer og beitelag. Beitenæringenes kunnskap om dyrevelferd og andre relevante forhold skal være del av vurderingen. Det skal stilles krav til samarbeid med, og internt i, beitenæringene ved tildelinger til skadeforebyggende tiltak og utprøving av slike.

En slik vurdering vil måtte bety en omfattende grovsiling av søknader, der mange får avslag. Det er fordi Statsforvalteren ikke har kapasitet til å gjøre slike vurderinger på ca. 500 ulike tiltak som det årlig omsøkes fra reindrifta. Videre vil det bety at det blir en snevrere eller ingen anledning til å selv velge tiltak i etterkant av at søknaden er levert.

Erfaringskunnskap i forvaltninga

Prosjektet for erfaringsbasert kunnskap skal videreformidle til forvaltninga informasjon om tilgjengelige kurs, konferanser og studietilbud som omhandler erfaringskunnskap relatert til beitenæring og utmarksforvaltning.

Styrket beitedyrberedskap

Det er viktig å prioritere FKT-midler til tiltak som oppdager ekstraordinære tapssituasjoner, og videre til tiltak som gjør det mulig å sette inn effektive områdetilpassede tiltak dersom tapssituasjoner oppstår. Det bør prioriteres støtte til beredskapsplaner i kommuner, reinbeitedistrikt og beitelag.

Krav om godkjente kadaverhundekvipasjer

For å sikre best mulig effektivitet ved ordinære FKT-tiltak stiller rovviltnemnda krav til at kadaverhundekvipasjer skal være godkjente etter Norske Kadaverhunder sin godkjenningsordning. Rovviltnemnda vil gjennom bruk av FKT-midler søke å bidra til at det er tilstrekkelig kapasitet med kadaverhundekvipasjer.

Nasjonale standarder må følges

Statsforvalteren må følge opp og sikre at standardene for tidlig sanking, beredskapsareal, bruk av vokterhund samt oppsett og vedlikehold av rovviltavvisende gjerder følges.

Opplysninger om rovdyrobservasjoner og skadeomfang

Det er viktig at forvaltninga er så transparent som mulig om opplysninger om rovdyrobservasjoner og skadeomfang. Det kan indirekte redusere tap av dyr ved at en skadesituasjon oppdages raskt, og nødvendige tiltak settes inn. Ideelt burde Statsforvalteren fortløpende gi alle beitebrukere informasjon når det ble registrert rovviltaktivitet i nærheten av deres beitedyr. Imidlertid har ikke Statsforvalteren oversikt over hvem som har beitedyr hvor til enhver tid. Med unntak av registrerte kongeørnreir og hilokaliteter for jerveynglinger er det aller meste av den rovviltaktiviteten som registreres, offentlig tilgjengelig.

Rovviltnemnda oppfordrer beitebrukere til aktivt å bruke rovbases.no for oppdateringer om beitedyr som dokumenteres tatt av rovvilt og for rovviltobservasjoner. Videre oppfordrer vi til å bruke skandobs.no for å se uverifiserte rovviltobservasjoner og legge inn egne observasjoner. Rovviltnemnda oppfordrer beitelag og reinbeitedistrikt til å lage egne rutiner for varsling av rovviltaktivitet. Slike rutiner kan være del av en beredskapsplan, som det også er mulig å søke om FKT-midler for å lage og drifte.

Meld fra ved funn av kadaver

Dokumentasjon av rovviltdrepte beitedyr står sentralt i dagens forvaltningssystem. Dokumenterte skader er av stor betydning når det skal søkes støtte til tapsforebyggende tiltak,

særlig akutte tapsforebyggende tiltak og skadefelling. Videre danner dokumentasjon en stor del av grunnlaget for utmåling av rovvilterstatning.

Ved funn av kadaver der rovvilt mistenkes som skadevolder, oppfordrer vi til å raskt ringe til rovviltkontakt. Statens naturoppsyn har et nettverk av rovviltkontakter, deres telefonnummer finner en på Miljødirektoratet sine nettsider. Rovviltkontaktene har andre jobber og er ikke nødvendigvis alltid innen rekkevidde. Derfor bør dyreeiere ha telefonnummer til flere rovviltkontakter lett tilgjengelig. Om en ikke får tak i rovviltkontakt, så ring rovviltansvarlig i Statens Naturoppsyn, deretter Statsforvalteren. Miljødirektoratet har en beredskapstelefon for rovvilt som er bemannet alle dager mellom 06.00 og 22.00.

Skadedokumentasjon rein Finnmark

Generelt er undersøkelser på funnstedet det beste, men det er ofte ikke mulig å få gjort. Årsaker til at undersøkelse på funnstedet er problematisk kan være lange avstander, forstyrrelser av reinflokkene samt at frosne kadaver må tines før undersøkelse. Da kan det være bedre at reineier/gjeter tar egne bilder fra funnstedet og frakter kadavrene til SNO sine kadaverkontainere ved neste anledning.

SNO drar likevel ofte ut i felt når det er akutte skader med mange kadaver, når det er søknader om fellingstillatelse eller siidaen ønsker at SNO kommer. SNO skal være imøtekommende og dra ut i felt til siidaer som melder om rovdyrproblemer og som ønsker at SNO kommer ut i felt.

I Finnmark er det en meldingssentral for skadedokumentasjon rein, denne har vært virksom i perioden januar til juni hvert år siden 2000. Den er betjent mandag til fredag 08.00–15.30. Sentralen er bemannet av en samisktalende person med god kjennskap til reindriften og fagkunnskap om kadaverundersøkelser.

Bjørnen kan våkne før reinen er ute av vinterbeiteområdene

I Finnmark er A-områdene for bjørn i viktige vinterbeiteområder for rein. Vi har de siste årene sett noen eksempler på at bjørn som er tidlig ute av hiet har forstyrret rein like før og under flytting. Klimaendringer kan gjøre at bjørner oftere forlater hiet tidlig, og at det blir større hyppighet av slike møter. Forvaltninga må sammen med reinnæringa finne løsninger for å minimere skadene ved slike situasjoner. Rovviltnemnda ønsker å sette av FKT-midler til dette formålet og oppfordrer reindriften til å vurdere mulige tiltak med slikt formål.

Gaupe i kalvingsland og beiteområder for sau

Selv om det ikke bør være familiegruppe av gaupe i kalvingsområder eller beiteområder for sau, må vi erkjenne at så lenge det er gauper i regionen, så vil det forekomme. Rovviltnemnda vil iverksette et prosjekt der siidaer eller beitelag som har fått dokumentert familiegruppe av gaupe i sine kalvingsområder/beiteområder foregående registreringsår (oktober – februar), og hvor uttak ikke lykkes før kalving/beiteslipp, deler en fastsatt pott med midler fra konfliktdempende og skadeforebyggende tiltak.

Prosjekt Næring og rovvilt administrerer ordningen og fordeler midlene på siidaene/beitelagene som har levert krav innen 1. august. Ved kravet skal siidaen legge kart som viser detaljert hvor siidaen hadde kalving inneværende år. Beitelag kan vise til beitelagskart.

Tanken er at en slik kompensasjon kan være et bedre alternativ enn å gi midler for forebyggende tiltak som fôring, gjeting og samling, som i forhold til gaupetap kan se ut til å ha den motsatte effekten av hva en ønsker. Fordi hvert angrep fra gaupe vil stresse flere dyr når de er samlet enn når de beiter spredt. Det er nærliggende å tenke at gaupa får en vanskeligere jakt når beitedyrene voktes/gjetes, at gaupa da angriper oftere uten å lykkes, og når gaupa dreper beitedyr, blir den gjerne forstyrret så den ikke får utnyttet det dyret den har drept, og da må drepe igjen. Scandlynx har vist at hunngauper som ikke har tilgang på rein hele året sjeldnere får frem unger, det vil bety at om vi gjør det vanskelig for gauper å drepe rein, trengs det flere hunngauper for å nå bestandsmålet. Altså kan konsekvensen av forebyggende tiltak bli flere gauper, som hver for seg både stresser og dreper flere beitedyr.

Rovviltnemnda vil teste denne ordningen fordi vi erkjenner at vi ikke har generelle forebyggende tiltak med effekt for å hindre tap av beitedyr til gaupe. Om det finnes mulighet for lokale tiltak med effekt, så tror vi reineiere og beitelag selv vet best hvordan midlene skal brukes effektivt.

Beitedyr og rovvilt i region 8

Troms og Finnmark har en lang kystlinje med mange dype fjorder og store øyer. I vest og sør er landskapet preget av høye og bratte fjellformer, mens det lengre nord og øst er mer avrundete fjellformasjoner. Regionens store utstrekning og varierte topografi fører til store forskjeller i klima og værforhold. Fjord- og kyststrøkene har et våtere klima med milde vintre og kjølige somre, mens innlandet har mindre nedbør og et klima preget av kalde vintre og varme sommerdager.

Regionen er den tynnest befolkede i landet og spesielt gjelder dette Finnmark. Tre firedeler av befolkningen bor i byer og tettsteder. Troms og Finnmark har den største andelen av Norges samiske befolkning. Rovviltnemnda er tydelige på at både reindrift og landbruksnæringen representerer samiske interesser.

Primærnæringene er av stor betydning for næringslivet i Troms og Finnmark. Når rovviltforvaltningen bidrar til at sauebruk legges ned får vi en uttynning i lokale fagfelleskap og kunnskapsbærere. Vi ser at høyt rovvilttrykk i enkelte områder truer grunnlaget for samisk næringsutøvelse. Å forvalte rovviltbestandene slik at vi også i fremtiden har sterke og bærekraftige primærnæringer, som omsetter lokale beiteressurser til mat, og tilbyr gode kulturelle rammer for mennesker og spesielt den oppvoksende generasjonen, er et stort ansvar som hviler på rovviltnemndas skuldre. Det handler om å uttøve en forvaltning som bidrar til økologisk, kulturell og økonomisk bærekraft for beitenæringene.

Reindriftnæringa

Reindrifta er en nomadisk gjeterkultur som gjennom sin mobilitet er tilpasset marginale ressurser og stadige endringer i naturen. Derfor utøves reindrifta over store områder med sesongmessige flyttinger mellom vinterbeite på innlandet og sommerbeite mot kysten. Dette er i tråd med reinens naturlige atferd hvor flokkene flytter seg mellom ulike årstidsbeiter for å dra nytte av de ulike klimasonene og vekstsesongene. Reindrifta har lenge vært basert på lokale, naturgitte ressurser.

Reindrifta er ikke bare en viktig del av næringslivet i regionen, men også en svært viktig samisk tradisjons- og språkbærer. Næringen opplever stadig større utfordringer og press på beitearealene til andre arealformål, herunder mineralutvinning, vindkraftutbygging og kraftforsyning, forsvarets aktiviteter og annen utbygging.

Reindriftnæringen opplever også stadig større utfordringer knyttet til klimaendringene som har ført til mer ustabile vintre med hyppigere temperatursvingninger under og over null grader. Dette har ført til mer is, låste beiter og jevnlig goavvi (uår) for reindrifta. Næringen har blitt mer avhengig av å kjøpe fôr i perioder av året. Klimaendringene fører også til vegetasjonsendringer som reduserer forekomsten av reinlav.

I tillegg har arbeidsgruppa for erfaringsbasert kunnskap vist til flere utfordringer som dagens rovviltforvaltning påfører reindrifta, blant annet innenfor temaene rovvilterstatning og tilskuddsordninger. Den erfaringsbaserte kunnskapen er viktig for reindriftnæringens beredskap og bærekraft. Tilskuddsordninger som ikke er basert på og tilpasset den erfaringsbaserte kunnskapen kan svekke reindriftnæringens robusthet. Dette gjelder for eksempel flokkstruktur og muligheten til fleksibel bruk av arealer. Den erfaringsbaserte kunnskapen er lokal og kan ha løsninger som står i fare for å gå tapt i den regulerende forvaltningen.

Bufenæringa

Jordbruket er en viktig næring i Troms og Finnmark. I regionen er det 327 000 dekar dyrket jord, som utgjør 0,7 prosent av det totale landarealet. Husdyrproduksjon er bærebjelken i landbruket i Troms og Finnmark. Melkeproduksjon på ku og geit er størst, deretter kommer kjøttproduksjon på sau og storfe. Antall gårdsbruk går ned, men primærproduksjonen er relativt stabil. Som ellers i landet har utviklingen lenge gått i retning færre og større gårdsbruk. Landbruksforetakene i Troms og Finnmark utgjør cirka 1800 årsverk.

Omtrent 85 prosent av sauebrukene i Troms og Finnmark, er medlemmer av et beitelag. Beitelagene er ujevnt fordelt i regionen, og det er stor variasjon i tettheten av sau i de ulike beiteområdene (Figur kart som viser beitelagene). Formålet med beitelagsordninga er å stimulere til samarbeid for å utnytte beiteressursene i utmark på en god måte og forebygge tap. Samarbeidet kan gjelde tilsyn, sanking og ettersyn og vedlikehold av gjerder og installasjoner.

For de som driver med sau kan et varmere klima gi både muligheter og utfordringer. Klimaendringer kan gi en lengre beitesesong, men de kan også gi mer ekstremt vær med både tørke og flom som kan være negativt både på utmarksbeite og innmark. Videre kan klimaendringer i mange områder gi manglende snødekke og/eller veksling mellom mildvær og frost. Det kan gjøre at isbrann som reduserer avlingene blir mer vanlig. Et varmere og våtere klima kan gi bedre levekår for parasitter på sau.

Dyrevelferd

Dyrevelferdsloven (lov av 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd) sier blant annet at

Alle dyr skal behandles godt og beskyttes mot fare for unødige påkjenninger og belastninger.

Det er dyreeier som har det direkte ansvaret for velferden til sine dyr også på utmarksbeite, men alle aktører, inkludert rovviltforvaltningen, har plikt til å ta hensyn til dyrs velferd. Tap på beite er alltid forbundet med lidelse. I forarbeidene til dyrevelferdsloven vises det til at rovdyr utgjør den største enkeltårsaken til tap av sau på beite. Imidlertid er beite i utmark et vesentlig velferdsgode for dyrene, og et visst skade- og tapsomfang må påregnes ved beite i utmark. Tilsvarende oppgis rovviltskader å utgjøre en viktig årsak til tap i reindriften, en næring som er helt avhengig av utmarksbeite naturgitt beitegrunnlag.

Tamrein er semidomestiserte, i hovedsak selvbergende, dyr. Rovviltnemnda ser at vurdering av dyrevelferd i reindriften bør ha et annet utgangspunkt enn for domestiserte dyr, og at det er en forutsetning for tradisjonell reindrift med sine kunnskapssystemer og etiske perspektiver.

Samtidig har reinen krav på den samme velferden som andre dyr, da ut fra sine behov.

Rovviltnemnda mener fagpersoner fra reindriften, både med formell og erfaringsbasert utdanningsbakgrunn, sammen med Mattilsynet må bidra til slike vurderinger.

De politiske føringene for forvaltningen av rovvilt og beitedyr tilsier at forvaltningen skal gjennomføres på en slik måte at risikoen for tap og lidelse reduseres mest mulig gjennom forebyggende tiltak og bestandsregulering. Beiterestriksjoner skal være siste utvei.

Rovviltnemnda presiserer at beitenekt ikke skal være en løsning i beitedyrprioriterte områder.

Her må det gjennomføres effektivt uttak av skadevoldende dyr.

BirdLife Norge – dyrevelferd

Når det vises til lovforarbeidene for dyrevelferdsloven og at det der framgår at rovviltskade er den største enkeltårsak til tap av sau på beite, er det nødvendig å kreve dokumentasjon. At rovviltskade i gitte situasjoner, for enkelte saueiere og i enkelte områder kan være dominerende tapsårsak, betviles ikke, men å generalisere dette som den største enkeltårsak kan umulig være korrekt. Ellers er «utmarksbeite» ikke korrekt ordbruk i tamreindrift. Samisk tamreindrift ER EN INTEGRERT DEL av de naturgitte økosystemene og er avhengig av naturgitt beitegrunnlaget, ikke som «utmarksbeite», men som medspiller i å høste nyttbare naturressurser.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – dyrevelferd

Rovdyr utgjør den største enkeltårsak til tap av sau på utmarksbeite, forarbeidene til dyrevelferdsloven.

Nemnda er enig i at samisk tamreindrift er en integrert del av økosystemene og er avhengig av naturgitt beitegrunnlag. Vi retter i denne sammenheng «utmarksbeite» til «naturgitt beitegrunnlag»

Psykososiale forhold

Rovviltnemnda mener sammenhengen mellom tap til rovvilt og psykisk og fysisk helse til utøvere og deres familier må løftes frem. I Innst. S. nr. 174 (Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om rovvilt i norsk natur) skriver komiteen at de

mener livskvalitet og bosetning og næringsutvikling i distriktene må tas hensyn til ved forvaltningen av rovdyrene.

I kommentarer til forskrift om forvaltning av rovvilt § 1 står

Stortinget har dessuten ved behandling av rovviltmeldingen lagt vekt på at det skal være mulig med levedyktige næringsvirksomheter i landbruket, herunder næringsdrift basert på utmarksbeiting både for bufe og tamrein. Dessuten skal det tas hensyn til bosetting og livskvalitet i områder med rovvilt.

Rovviltforvaltningen mangler gode verktøy for å vurdere konsekvenser for livskvalitet, bosetting og næringsutvikling. Vi kan se til historisk utvikling når det gjelder næringsutvikling og bosetting, men årsakene er sammensatte, og det er vanskelig å si hvor mye som skyldes rovvilt. Enda vanskeligere er det å måle effekter på livskvalitet. Like fullt er det utvilsomt mange næringsutøvere som opplever redusert livskvalitet som følge av rovvilt og/eller rovviltforvaltning.

I forskningsprosjektet “Reindriftas hverdag” ble det funnet at fredet rovvilt er den faktoren som rammer flest reindriftsutøvere og utgjør hele 87 % av den totale belastninga, med konsekvenser i form av psykisk belastning, merarbeid og økonomisk tap (Møllersen m.fl., 2016, s. 69).

Funn fra rapporten “Helse Miljø og Sikkerhet i reindriften” bekrefter dette. I undersøkelsen av hvordan tilstedeværelsen av rovvilt påvirker reieiere, sier 84 % av de spurte at

rovdyr/rovdyrforvaltning utgjør psykisk stress/belastning i hverdagen (Bongo, Steinfjell og Logstein, 2022, s. 47). I samme rapport framkommer følgende:

Rovvilt er et annet tema når det gjelder psykisk stress fordi rovviltet beslaglegger beiteland når reinen og reineieren prøver å unngå områder med mye rovvilt. Det er vanskelig å få fellingstillatelse, og tap av rein til rovvilt får store økonomiske konsekvenser bl.a. fordi erstatningsordningen er uforutsigbar.

I tillegg er det en ekstra belastning for mennesker i beitenæringene at de noen ganger blir møtt med hets og fordommer. Det er i dag få kommentarfelt innen temaet rovvilt og reindrifft som får stå uten mistenkeliggjøring og forutinntatte slengkommentarer myntet på reindriffta, ofte omtalt som en enhetlig kategori. Alt dette er med å påvirke mennesker og deres livskvalitet.

Rovviltnemnda ønsker å løfte frem utøvere i beitenæringene. De er avgjørende for bosetting, for å ivareta kulturarven som beitenæringene bærer, og for å ha en høy grad av selvforsyning av kjøtt. En feilslått rovviltforvaltning vil påvirke lysten til å drive med beitedyr og slik påvirke rekruttering til næringene. Beitenæringene er avgjørende for å ivareta kulturlandskapet som er viktig for overlevelsen til mange arter, men også estetisk viktig.

Rovviltnemnda mener beitenæringene må ha ressurser, menneskelig og økonomisk kapital, og de må gis forutsigbarhet, som gjør de i stand til å være frempå og møte utfordringer, inkludert rovviltkonflikter, på en innovativ og effektiv måte som ivaretar både beitedyr og rovvilt, uten at de på sikt er avhengige av FKT-midler eller rovvilterstatning. Vi ønsker at beitenæringene skal være genuine forbilder i kampen for å oppfylle naturmangfoldlovens formål:

at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden, også som grunnlag for samisk kultur.

Levende beitenæringer med sin kunnskap er en forutsetning for å oppnå formålet med naturmangfoldloven.

Rovvilt i region 8 – overvåking og bestandssituasjon

Den skandinaviske overvåkingen av store rovdyr er unik i omfang, nøyaktighet og presisjonsnivå, også globalt sett. Det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt skal sikre at kartlegging og overvåking av rovvilt blir utført på best mulig måte og likt over hele landet. Det innsamlede materialet skal også bearbeides, sammenstilles og rapporteres på nasjonalt nivå av en uavhengig instans. Overvåkingsprogrammet ble etablert i 2000. De første årene omfattet det gaupe, jerv, brunbjørn og ulv. Fra 2006 ble også kongeørn tatt med. Miljødirektoratet er ansvarlig for programmet. Rovdata har ansvaret for formidling, drift og videreutvikling. Statens naturoppsyn (SNO) har ansvar for datainnsamling og feltarbeid i overvåking av store rovdyr i Norge.

Rovbase viser geografiske registreringer av observasjoner og skader etter rovdyr i Norge og Sverige. En stor del av informasjonen i Rovbase inkluderer erfaringsbasert kunnskap gjennom at den er basert på opplysninger og tips fra lokale kilder og enkeltpersoner. Rovbase inneholder også informasjon om organiserte registreringer gjennomført av feltpersonell og laboratorieanalyser av prøvefunn. I Rovbase er det også tilgjengelig en oversikt over erstatningstall for tapt sau og rein i Norge. Innholdet i Rovbase oppdateres av Statsforvalteren i respektive fylker, Statens naturoppsyn (SNO) og Norsk institutt for naturforskning (NINA).

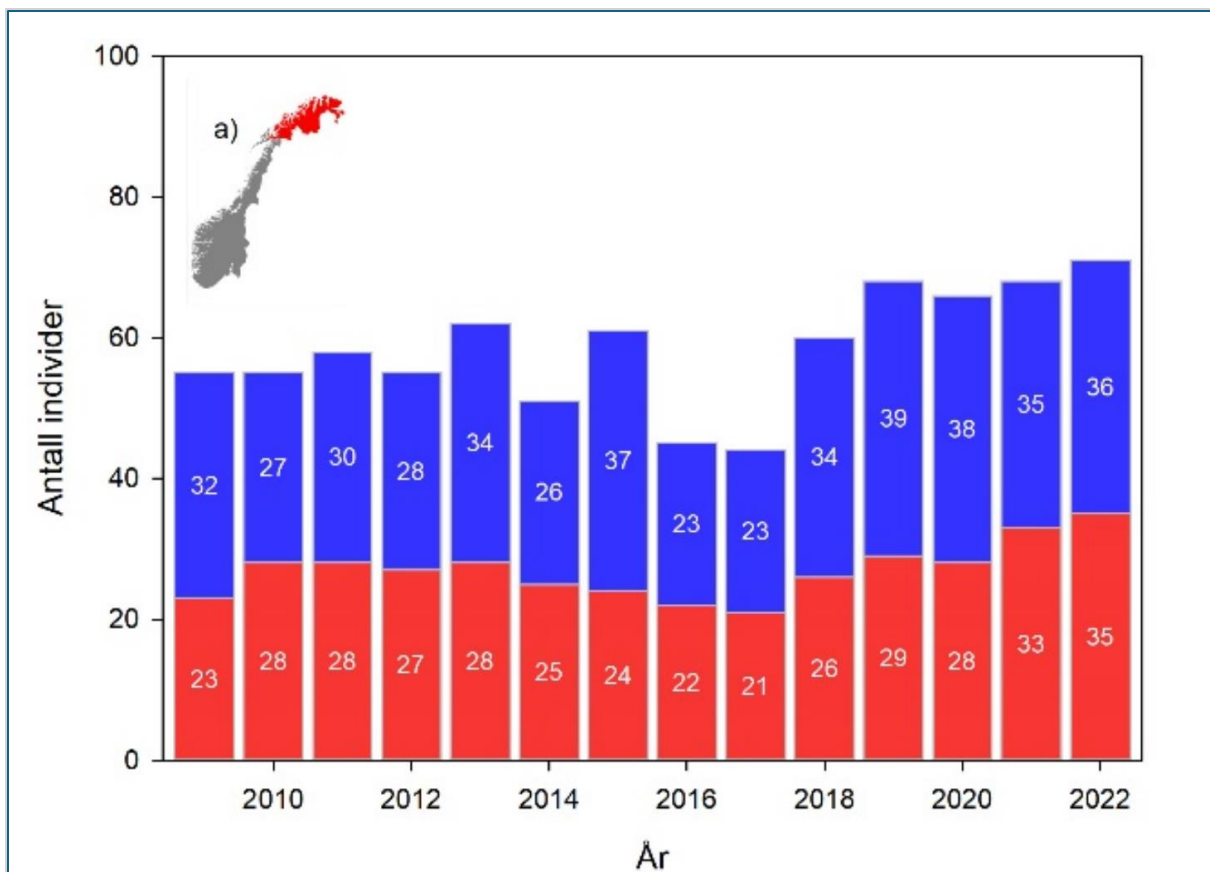
Rovdata koordinerer rovviltovervåkingen på landsbasis. Rovdata bearbeider og sammenstiller dataene fra Rovbase i egne rapporter som gir grunnlag for rovviltforvaltningen. Klima- og miljødepartementet har oppnevnt et fagråd som skal påse at rovviltovervåkingen i Norge er best mulig.

Prosjektet RovQuant ved NMBU har utviklet metoder, der data fra det nasjonale overvåkingsprogrammet for rovvilt brukes for å anslå og kartlegge bestander av bjørn, jerv og ulv, dette er levert siden 2017. Siden 2019 har prosjektet levert årlige tetthetskart og estimater for bestandsstørrelse for ulv, jerv og bjørn i Norge, samt ulv og jerv i Sverige.

Kartene og anslagene tar hensyn til at ikke alle individer oppdages hvert år og at individer beveger seg over administrative grenser, landegrenser inkludert. Anslagene tar derfor ikke bare hensyn til antallet individer som bruker en region, men også til andelen av deres aktivitet som faller innenfor denne regionen.

Bjørn

I region 8 er det omtrent like mange hannbjørner som hunnbjørner (Figur X).



Figur X. Antall individer av brunbjørn i rovviltregion 8 påvist ved DNA-analyse i perioden 2009–2022. Hunnbjørner er illustrert med rød farge og hannbjørner med blå farge (NINA Rapport 2267).

Bjørnekullsimulering

Det er antall ynglinger, beregnet ved hjelp av Bischof & Swenson sin bjørnekullsimuleringsmodell, som brukes for å måle hvor nær bestandsmålet regionen er. Det er når denne modellen simulerer seks ynglinger i regionen, at bestandsmålet er nådd. Modellen forsøker ikke å estimere antall faktiske ynglinger det enkelte år, men er ment å gi et bilde på bestandsutviklingen over tid.

Modellen tar utgangspunkt i hunnbjørner det er samlet DNA fra det enkelte år. Den bruker data fra det skandinaviske bjørneprosjektet om alderssammensetning og hvor ofte binner i ulike aldre får unger, samt om størrelsen på binneres hjemmeområder. Basert på hvor det er funnet DNA fra bjørnen det enkelte år, simuleres et hjemmeområde rundt senter for observasjonene. Hvor mange prosent av det simulerte hjemmeområdet som er i Norge avgjør binnas bidrag til oppnåelsen av bestandsmålet. Dette betyr at når en i samme sesong finner DNA fra samme binne flere ganger, så vil funn langt fra grensa «trekke» hjemmeområdet inn i Norge, mens funn like ved grensa vil «trekke» en større del av hjemmeområdet inn i naboland. Altså kan binner registrert nærme grensen telle som ca. 50 prosent «norske», og der Norge utgjør en arm inn i naboland, som i Pasvik, kan en registrering telle som godt under 50 prosent «norsk».

I region 8 ble det i 2022 samlet DNA fra 35 hunnbjørner, ut fra disse ble det simulert 3,0 ynglinger, det tilsvarer 11,7 hunnbjørner per simulerte yngling. Om vi hadde visst at 10 av disse binnerne kom ut med unger som for første gang så dagslys våren 2022, eller om vi hadde visst at ingen av

disse 35 hunnbjørnene fikk unger i 2022, så hadde ikke det rokket ved at bidraget til bestandsmålet på 6 var 3,0. Modellen sier altså noe om bestandens potensial for ynglinger, heller enn den faktiske produksjonen fra år til år.

RovQuant har fra og med 2012 tilgjengelig regionale og kjønnsesifikke bestandsestimater, samt tetthetskart.

Gaupe

For gaupe er det gjennomsnittlig antall registrerte familiegrupper de siste tre årene som avgjør om bestandsmålet for regionen er nådd. For årene 2021, 2022 og 2023 ble det i region 8 registrert henholdsvis 6, 6 og 9 familiegrupper (Tabell X). Av disse var henholdsvis 2, 0 og 1 i Finnmark.

Tabell X. Antall familiegrupper av gaupe før jakt i ulike rovviltregioner i perioden 2013–2023 (NINA Rapport 2307).

Region/ Ar	2013*	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	16,5	16,5	16	9,5	9	15	15	16	15,5	12	14,5
3	7,5	5,5	7	3,5	5	6	7	5	6	7	7,5
4	1	5	4,5	1,5	1,5	1,25	1	0,5	3	3	4,5
5	5	4,5	2,5	7,5	9,5	7,25	6	8	8,5	10,5	11,5
6	8	12,5	17	14,5	18,5	15,5	15,5	15	18	14	13
7	10	4	5,5	6,5	6	8,5	5,5	11	10	6	11,5
8	10	5,5	8	9	6	4	5	11	6	6	9
SUM	59	53,5	60,5	52	55,5	57,5	55	66,5	67	58,5	71,5

*Tallene for 2014 og senere år er ikke direkte sammenlignbare med tidligere år, da overvåkingsmetodikken er endret i forbindelse med samordningen med Sverige.

I Norge blir gaupe overvåket ved årlig å registrere antall familiegrupper, som er mordyr fulgt av årsunger. De fleste registreringer skjer på sporsnø, men bilder, for eksempel fra viltkamera, kan også dokumentere familiegruppe. Registreringsperioden varer fra 1. oktober og ut februar. For dokumentasjon av familiegrupper må observasjoner av dyr, spor eller sportegn meldes til SNO, som da kan sende rovviltpersonell ut i felt for å dokumentere etter instruks fra Rovdata.

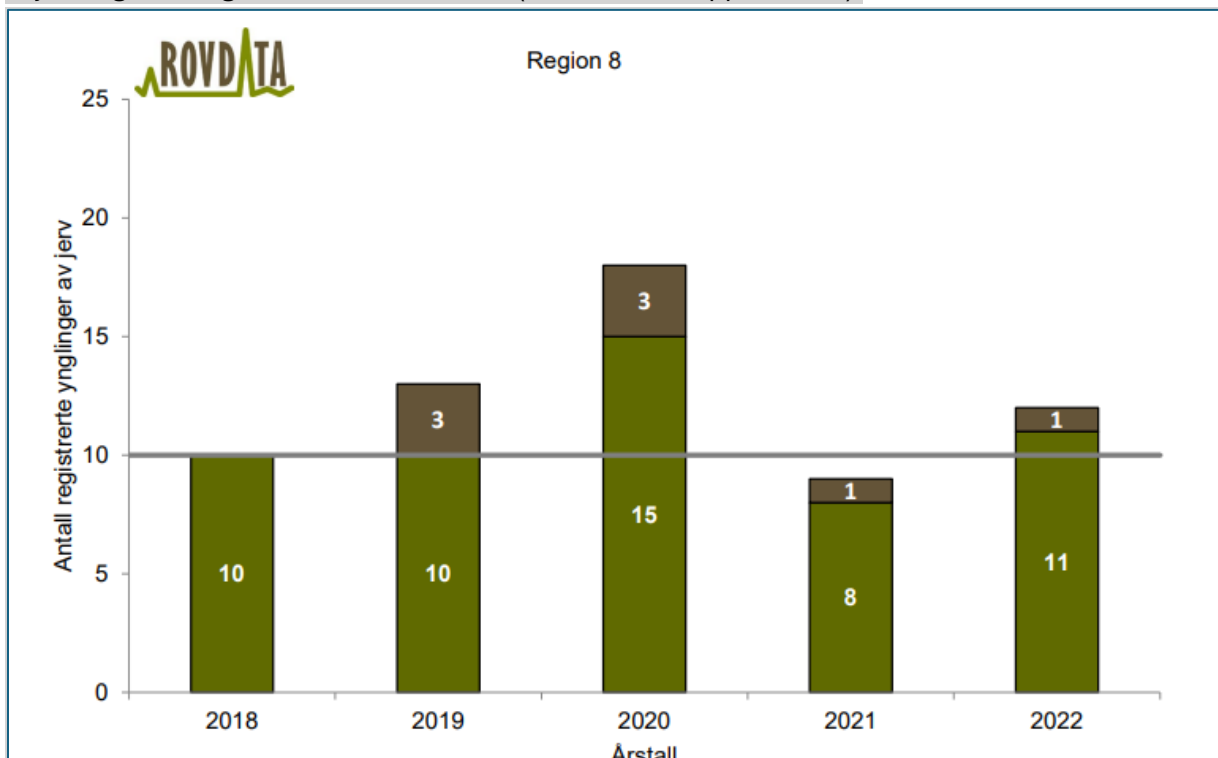
Ut fra alle bekreftede observasjoner, både dokumenterte og antatt sikre, beregner Rovdata hvor mange familiegrupper som minimum lever i Norge det enkelte år. Beregningene som har data tilbake til 1997 tar utgangspunkt i avstandsregler som brukes til å skille familiegrupper fra hverandre. Reglene er basert på data om hvor langt radiomerkede gauper i Skandinavia forflytter seg, og på hvilke leveområder de har. I beregningene inngår også data på døde årsunger og fotodokumentasjon av familiegrupper eller unger.

Familiegrupper som registreres i grenseområdet til naboregion deles opp og bidrar da med 0,5 familiegrupper til hver av regionene. Familiegrupper som registreres på norsk side, men i grenseområdet til naboland deles ikke opp, men telles som en norsk familiegruppe.

Jerv

Det er gjennomsnittlig antall registrerte ynglinger de tre siste årene som avgjør om regionen har nådd bestandsmålet for jerv. Over årene 2020, 2021 og 2022 ble det registrert henholdsvis 18, 9 og 12 ynglinger (Figur X), av disse var henholdsvis 7, 5 og 5 i Finnmark.

Figur X. Antall registrerte ynglinger av jerv i perioden 2018–2022 i rovviltregion 8. Den brune delen av søylene angir påviste ynglinger hvor tisper og/eller valp(ene)er tatt ut. Den horisontale grå linjen angir det regionale bestandsmålet (Kilde: NINA Rapport 2179).



Jervebestanden i Norge blir overvåket ved å registrere hvor mange valpekull som blir født hvert år, og ved å analysere DNA fra jerv. Statens Naturoppsyn kontrollerer fra mars og utover sommeren hiplasser, hvor det tidligere er registrert jerveyngling. Det blir også lagt ned betydelig innsats i å lete etter nye hiplasser. For jerv er det den eksakte hiplassen der ynglingen dokumenteres som avgjør til hvilket land eller region ynglingen regnes. Det er en dusørordning for tips som fører til funn av hiplasser som tidligere ikke var kjent for forvaltningen.

DNA-analysene gir grunnlag for sikrere estimater på bestandsstørrelsen, og de gir kunnskap om kjønns sammensetning, inn- og utvandring, overlevelse, reproduksjon og slektskapsforhold. Det blir også utført DNA-analyser av vevsprøver fra alle individene som er felt ved skadefelling eller lisensfelling. **RovQuant har fra og med 2012 tilgjengelig regionale og kjønns spesifikke bestandsestimater, samt tetthetskart.**

Kongeørn

Stortinget har satt et nasjonalt bestandsmål for hvor mange hekkende par med kongeørn vi skal ha i Norge. Det ble vedtatt i 2004 at bestanden av kongeørn skulle opprettholdes i hver region på det nivået som var situasjonen da. I 2003 var bestanden anslått til 850–1 200 hekkende par i landet. Rovdata vurderer dagens bestand som stabil og innenfor Stortingets nasjonale mål. Det er ikke satt regionale bestandsmål for kongeørn. [Vis til rapport 2024 om bestandsstatus kongeørn, og estimater for landet og for region 8.](#)

Kongeørnbestanden i Norge er over mange år blitt overvåket ekstensivt ved å kartlegge hekketerritorier over hele landet. Denne overvåkinga skal gi grov informasjon om endringer i ørnas bruk av arealer og leveområder. Gjennom denne overvåkinga er det også lagt opp til at man i fremtiden, i intervaller på for eksempel ti år, skal kunne kontrollere eventuelle endringer i antall territorier som er i bruk.

[Vis kart over områder for intensiv overvåking i Norge:](#)

Fra våren 2013 er det i tillegg satt i gang en intensiv hekkeovervåking av arten i 12 utvalgte områder. I hvert av disse områdene vil 15 faste territorier bli fulgt opp over tid, innenfor en radius på cirka 50 kilometer. Den tette oppfølgingen skal gi bedre informasjon om endringer i årlig overlevelse hos voksne individer og om variasjoner i den årlige produksjon av unger som flyr ut av reiret.

Analyser av mytefjær fra voksne fugler og fjær fra unger vil kunne belyse aktuelle problemstillinger, som kartlegging av territoriebruk for hekkende par og dødelighet blant voksne individer. Per 2023 blir det utført DNA-analyser på kongeørn gjennom Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt i to utvalgte intensivområder (Fauske og Finnmarksvidda).

Overvåkingen i felt blir utført av ulike aktører på oppdrag fra Miljødirektoratet, og etter egne instruksjoner og registreringsskjema for intensiv og ekstensiv overvåking. Besøk og observasjoner i territoriet i løpet av registreringssesongen blir registrert og lagret i Rovbase 3.0, sammen med eventuelt dokumentasjonsgrunnlag i form av foto/film. Etter registreringssesongen blir alt materialet kvalitetssikret av Rovdata, og hvert territorium får en endelig vurderingsstatus.

Havørn

Havørn er ikke omfattet av rovviltforskriften, og heller ikke av rovviltnemndas myndighet. Det gis ikke rovvilterstatning for eventuelle tap til havørn. Rovviltnemnda mener likevel det er riktig å ha med havørn i denne forvaltningsplanen, fordi mange er opptatt av havørn og dens interaksjon med beitedyr og kongeørn.

Artsdatabanken viser til at den norske hekkebestanden i 2015 ble anslått til å være mellom 5600 og 8400 individer, og den ble da vurdert som økende. Ifølge BirdLife International (2017) er både hekke- og vinterbestanden i Europa økende. I den norske rødlista for arter 2011 vurderes havørn som livskraftig fordi arten er under spredning og bestanden er økende.

Ulv

Stortinget har fastsatt et nasjonalt bestandsmål for hvor mange valpekull som skal fødes i Norge og grenserevir hvert år. Bestandsmålet er på 4-6 årlige ulvekull (ynglinger) i Norge og i grenserevir, hvorav minst tre kull skal være født i helnorske revir. Ynglinger utenfor ulvesonen skal medregnes. Videre vil ulvekull som fødes i grenserevir mellom Norge og Sverige medregnes med en faktor på 0,5. Rovdata publiserer omkring 1. juni hvert år sluttrapport med konklusjoner om bestandsstatus for ulv i Norge og totalt i Skandinavia. Ulven var praktisk talt utryddet på den skandinaviske halvøya i 1960-årene. For vinteren 2023-2024 viste beregninger at bestanden var på cirka 440 individer på skandinavisk nivå (Rovdata.no).

Den skandinaviske ulvebestanden er preget av innavl, og er på sikt avhengig av tilførsel av nye gener, dette kan skje naturlig gjennom innvandring fra den finskrussiske bestanden. I region 8 er det ikke bestandsmål for ulv, men enkeltindivider forekommer jevnlig, dette er i de fleste tilfeller individer fra den finskrussiske bestanden, som har ytterkanten av sin vestlige utbredelse mot Finnmark og Troms.

Dusør for meldinger om rovvilt

Registrering av fredet rovvilt er en viktig del av rovviltforvaltningen i Norge. Mye av registreringen gjøres på frivillig basis. I region 8 gis det dusør på inntil 15 000 kroner for enkelte meldinger som er viktige for bestandsovervåkingen av gaupe, jerv, bjørn og kongeørn. Se på rovviltnemndas og Statsforvalterens nettsider for oppdatert informasjon om hvilke meldinger som kan gi dusør.

Om rovviltforvaltninga

Felling av rovvilt

Skadefelling eller lisensfelling skal være et unntak og kan kun tillates hvis bestandens overlevelse ikke trues av felling og det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning. Kvotejakt er jakt på en art som produserer et høstingsverdig overskudd.

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling og kvote for jakt eller lisensfelling når bestanden av ulv, brunbjørn, jerv eller gaupe ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen. Miljødirektoratet kan fatte vedtak om felling eller jakt når bestanden ligger under bestandsmålet. Statsforvalteren avgjør søknader om skadefellingstillatelser på kongeørn.

For ulv og brunbjørn baseres myndigheten på dokumenterte data om siste års ynglinger, mens det for jerv og gaupe baseres på gjennomsnittet de tre siste årene.

Kvotejakt

Er ordinær jakt på et bestemt antall individ av en viltart med hjemmel i naturmangfoldloven § 16 og viltloven § 9, og det er offentlige myndigheter som fastsetter kvoten. Gaupe er den eneste av rovviltartene som reguleres gjennom kvotejakt, fordi den ikke har et like strengt vern som de andre artene.

Lisensfelling

Jerv, brunbjørn og ulv har et strengere vern enn gaupa og kan derfor ikke forvaltes gjennom kvotejakt. Lisensfelling er en ordning hvor ansvarlig myndighet fastsetter kravene. Jegerne som vil delta må registreres som lisensjegere i jegerregisteret og fellingene er hjemlet i en unntaksbestemmelse i naturmangfoldloven. Fellingstypen brukes for å regulere bestandens størrelse og utbredelse.

Skadefelling

Brukes i akutte situasjoner for å forhindre skader på husdyr og tamrein. Skadefelling skal kun brukes mot enkelte individer og innenfor avgrensede områder.

Miljødirektoratet og statsforvalter behandler søknader og gir tillatelse til skadefelling, etter gitte kriterier. De kan også beslutte skadefelling etter egen vurdering. Kommunale skadefellingslag utfører de fleste skadefellingene.

Miljødirektoratet kan iverksette ekstraordinære uttak. For eksempel hiuttak av jerv eller skadefelling av bjørn om våren.

Naturmangfoldlovens § 18 sier at uttak av rovvilt bare kan gjøres hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse og formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte.

Ifølge rovviltforskriften skal det ved vurdering av skadefelling legges vekt på føringer i forvaltningsplan for rovvilt. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning. Det skal særlig tas hensyn til

- a. områdets betydning som beitemark
- b. skadens omfang og utvikling
- c. potensialet for fremtidige skader
- d. muligheten for å gjennomføre forebyggende tiltak

Ytre forhold slik som for eksempel beitekrise kan påvirke forhold som særlig skal hensyntas, og vil da være en del av helhetsvurderingen når skadefelling vurderes.

Nødverge

Vilt kan avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på person. Eieren, eller en som opptrer på vegne av eieren, kan avlive vilt når det må anses påkrevd på grunn av et pågående eller umiddelbart forestående angrep på bufe, tamrein, gris, hund og fjørfe (naturmangfoldloven § 17). I tillegg kan jerv og gaupe avlives når det anses påkrevd for å fjerne en umiddelbar og betydelig fare for skade på bufe, tamrein og gris (rovviltforskriften § 13a). I rovdysikre hegn som tilfredsstillende fastsatte krav kan rovdyr avlives når det må anses påkrevd for å fjerne en aktuell og betydelig fare for skade på produksjonsdyr eller hund (naturmangfoldloven § 17a). Bruk av nødverge for avlivning eller forsøk på avlivning av vilt skal straks meldes politiet.

Erfaringskunnskap i skadefellingslagene

Lokale jegere, sauebønder og reingjetere som har erfaringskunnskap knyttet til områdene, er uvurderlige ressurser i skadefellingssammenheng. At deltakerne på skadefellingslagene har lokal tilknytning og kontakt med eller tilhørighet til beitenæringa i området, er dessuten avgjørende for å oppnå effektiv skadefelling, uten å utgjøre en ytterligere belastning på beitedyrene. Rovviltnemnda mener at skadefellingslagene i størst mulig grad bør bestå av beitedyreiere og jegere med god kjennskap til lokal beitenæring. Derfor anbefaler vi at kommunene retter framtidig rekrutteringsarbeid mot disse miljøene.

Jakt- og lisensfellingskvoter

Rovviltnemnda vil ved vedtak om kvote for jakt- og lisensfelling av rovvilt dele inn regionen etter grensen mellom Troms og Finnmark, og uten at skadefelling eller annen avgang kan belastes disse kvotene på tvers av denne grensen. Rovviltnemnda oppfordrer Miljødirektoratet til den samme praksisen.

Bruk av hund til skadefelling

Rovviltnemnda mener det er viktig med utdanning og oppretthold av gode hunder til bruk ved skadefelling. Vi tror det er klokt at disse hundene i størst mulig grad holdes av ansatte hos Statens Naturoppsyn, for å sikre profesjonalitet, kontinuitet og god dialog med beitenæringa.

Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Rovviltnemnda vil bruke prosjektet Næring og rovvilt til å skape interesse for rovviltjakt gjennom kurs, møtevirksomhet og tilskudd. Dette bidrar også til økt kompetanse og lettere rekruttering til skadefellingslagene.

Etter visse kriterier i forskrift om utøvelse av jakt, felling og fangst § 34 er det i dag tillatt å benytte kamera kombinert med elektronisk overvåking som tilsyn ved båsfangst av jerv. Videre er det etter samme forskrift § 29a tillatt å bruke fast montert kunstig lys ved åtejakt på jerv som gjennomføres som ledd i lisensfelling.

Forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 5b sier at

Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring og tilsyn med jervebåser som er tillatt av statsforvalteren etter forskrift 22. mars 2002 nr. 313 om utøvelse av jakt, felling og fangst § 31 første ledd bokstav a). Kommunen kan etter søknad gi tillatelse til bruk av snøscooter på vinterføre for utkjøring av åte og åtebuer i forbindelse med felling av jerv. Kjøring etter første og annet punktum skal skje etter bestemte traseer som angis i kommunens vedtak. Antall tillatte turer etter annet punktum skal avgrenses og framgå av tillatelsen. Lisenshaver skal føre logg som på forespørsel må forevises til naturoppsynet.

Samarbeid med naboland og rovviltregion 7

Samarbeidsavtale mellom rovviltnemndene i region 7 og 8

Det er et formalisert samarbeid med region 7. Rovviltnemndene i region 7 og 8 har inngått følgende avtale om kvotejakt på gaupe, lisensfelling av jerv, samt kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv:

1. Ved fastsetting av:

o kvote for jakt på gaupe,

o kvote for lisensfelling av jerv,

o kvoter for betingede skadefellinger av jerv, gaupe, bjørn og ulv

i grenseområdene mellom Nordland og Troms, skal følgende område i Nordland omfattes av kvotevedtak for Troms:

Fastlandsdelen av Tjeldsund kommune, Hele Evenes kommune og den delen av Narvik kommune som ligger nord for Rombaken (fra Rombaksbotn går grensa for området i Norddalen opp til Ofotbanen og langs Ofotbanen til svenskegrensa).

2. Kvotevedtak i dette området fastsettes av rovviltnemnda for region 8, som en del av fellingsområdene på Troms-sida av grenseområdet.

3. Sekretariatet for rovviltnemnda i region 8 skal ved utarbeidelse av saksframlegg for fastsetting av kvoter, legge vekt på:

o bestandssituasjonen for de aktuelle artene i området,

o fastsatt bestandsmål for de aktuelle artene i Nordland,

o føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland

o tapssituasjonen for sau og rein i området

4. Rovviltnemnda i region 7 skal gis anledning å komme med merknader til saken før det fattes vedtak om slike kvoter.

5. Kvotejakt og lisensfelling i dette området administreres av Statsforvalteren på Troms-sida. Søknader om skadefelling av jerv, gaupe, ulv og bjørn i dette området skal behandles av Statsforvalteren på Troms-sida i nært samarbeid med Statsforvalteren i Nordland.

6. I de tilfeller der Miljødirektoratet har myndigheten til å fastsette slike kvoter i en eller begge rovviltregionene, oppfordres det til at direktoratet fatter vedtak i samsvar med denne avtalen. Det legges til grunn at rovviltnemnda i region 8 kan fatte vedtak om kvoter i det aktuelle området i Nordland også i tilfeller hvor myndigheten til å fastsette slike kvoter i region 7 er tillagt direktoratet.

7. Denne avtalen gjelder inntil en av nemndene sier den opp. Avtalen kan oppheves umiddelbart dersom en av nemndene ønsker det.

Utdypende om samarbeidsavtale mellom region 7 og region 8

Samarbeidsavtalen med region 7 rører ikke ved bestandsmålene for de ulike regionene, heller ikke ved regiongrensen når en beregner hvor mange ynglinger en har i de ulike regionene. Samarbeidsavtalen gir rovviltnemnda i region 8 myndighet til å fatte vedtak om kvote for et område nord i Nordland. Når rovviltnemnda gjør dette ser den til bestandssituasjonen for rovviltet i området, fastsatt bestandsmål for rovviltet i Nordland, føringer i gjeldende forvaltningsplan for rovvilt i Nordland og til tapssituasjonen for sau og rein i området.

Roviltregistreringer i samarbeidsområdet regnes ikke inn i antall ynglinger i region 8, de telles fortsatt inn i antall ynglinger i region 7. Det nye er at kvoten administreres fra region 8, avgang belastes kvoten for region 8. I dette området er det nemlig i stor grad er de samme rovdirene som bruker begge sider av grensa, og dermed framstår Rombaken–svenskegrensa mer naturlig som forvaltningsgrense enn fylkesgrensa.

Videre samarbeid med region 7 og med naboland

Roviltnemnda vil videreføre og styrke samarbeidet med region 7. Roviltsamarbeidet mellom Norge, Sverige og Finland omfatter i hovedsak dokumentasjon og forskning. Roviltnemnda vil utvikle dette samarbeidet med sikte på en felles plan for rovviltforvaltning på tvers av grensene.

Det er flere overordnede forhold og utviklingstrekk som, på tvers av landegrenser, vil kunne påvirke forvaltning av rovviltbestandene, men også ivaretagelse av beitenæring i både Norge, Sverige, Finland og Russland. Et område som utpeker seg som særlig aktuelt er klimaendringenes påvirkning på natur og klimatiske forhold, som igjen vil ha en innvirkning for både rovvilt og beitenæring på Nordkalotten. Klimautfordringenes påvirkning på rovvilt og beitenæring vil skje uavhengig av nasjonale grenser og avgrensede forvaltningsområder.

Enhetlige og omforente modeller for kartlegging, dokumentasjon og beregning på tvers av landegrenser vurderes som noe som vil kunne sørge for en mer troverdig forvaltning av rovviltbestandene.

Landegrenser vurderes i dag å kunne by på praktiske og reelle utfordringer for beitenæringen knyttet til eksempelvis skadefellinger. Tettere samarbeid omkring skadefellinger på tvers av landegrenser vurderes å være positivt for å bedre forutsigbarheten knyttet til forvaltning av rovvilt og for beitenæring på Nordkalotten.

Roviltnemnda vil jobbe for felles årlig rovviltmøte/-konferanse mellom Norge, Sverige og Finland. Arrangementet bør rulleres mellom landene og ha fokus på en forutsigbar rovviltforvaltning i nord, felles utfordringer og problemstillinger knyttet til forvaltningen og sameksistens mellom rovvilt og beitenæring.

Informasjonsflyt mellom landene om forvaltning i grenseområdene er et særlig aktuelt behov. Da det i 2013 ble opprettet/gjort endringer av A-områdene i Norge, så var dette en endring som ikke finsk beitenæring var kjent med. Endringen påvirket dem negativt uten at de var rigget for å håndtere det.

Samordnet virkemiddelbruk

Bedre samordning av tilskuddsordninger vil kunne gi bedre totaleffekt av tiltakene, hindre at ulike tilskuddsordninger motvirker hverandre og synliggjøre virkemiddelbruken. Dette kan i neste omgang forenkle arbeidet i forvaltningen.

Dagens løsning for søknadsprosess og saksbehandling av forebyggende og konfliktdependende tiltak (FKT) i Elektronisk søknadssenter (ESS), har ingen kobling til andre støtteordninger. I Hansen et al. (2020) sin vurdering av FKT-ordningen ble det dessuten anbefalt å legge til en enkel funksjon i ESS sin søknadsportal, hvor søker kan opplyse om andre tilskuddsordninger er omsøkt, og i så fall hvilke. Rovviltnemnda støtter dette forslaget.

Regjeringen har i sin politiske plattform vektlagt digitalisering som et viktig verktøy for forenkling og innovasjon av offentlig sektor («tillitsreformen»). Dette blir en viktig plattform for å lette oversikten over ulike støtteordninger i framtida. I tillegg forvalter både Mattilsynet og Statsforvalteren et lov- og forskriftsverk som stiller krav til hold av husdyr og tamrein. For en enda bedre samordning av virkemiddelapparatet, kan det være grunn til å gå gjennom disse regelverkene for å vurdere ev. endringer/differensieringer for en bedre total måloppnåelse.

Flere av tilskuddsordningene innen landbruk og reindrift kan bidra til å redusere tap og konflikter til rovvilt. Disse bør i større grad samordnes med FKT-midlene. Av de landbrukspolitiske virkemidlene er det mest naturlig å samordne «Tilskudd til tiltak i beiteområder» og «Områderettet innsats - bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord» (2023-2025) med FKT-midler. Av de reindriftspolitiske virkemidlene er det tilskuddsordningene i Sametinget som kan være aktuelle å samordne med FKT-midlene. «Tilskudd til reindriftsanlegg» (RUF) kan indirekte bidra til reduksjon i tap av beitedyr, ved at det gis midler til anlegg (eks. inngjerding/samlehegn som også kan benyttes i forbindelse med fôring, kalving i gjerde eller ved flytting av rein.

Rovviltnemnda mener tilskuddsforvaltningen må se produksjonskrav i sammenheng med tap til rovvilt, slik at ikke lav inntekt fra slakteuttak på grunn av rovvilttap i neste omgang fører til uteblitt produksjonstilskudd.

Tilskuddsordninger i landbruket

Det er en rekke tilskuddsordninger som støtter opp under beiting og bidrar til skjøtsel av kulturlandskapet. Beitenæringen benytter seg i stor grad av disse ordningene. Eksempler er SMIL-midler (spesielle miljøtiltak i landbruket), RMP-midler (regionalt miljøprogram), herunder OBB-midler (midler til drift av beitelag), og tilskudd til tiltak i beiteområder (Tabell X).

Tabell 1. Tilskuddsordninger i landbruket

RMP – Regionalt miljøprogram	Miljøtiltak på egen gård eller leiejord. For å søke må du drive vanlig jordbruksproduksjon og være registrert i Enhetsregisteret. Hvert fylke har et eget miljøprogram med et utvalg miljøtiltak for å redusere forurensning til vann og luft, ivareta kulturlandskap og kulturminner, tilrettelegge for friluftsliv og ivareta biologisk mangfold.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Altinn	15.10 (2023)	Landbruksdirektoratet.no
SMIL – spesielle miljøtiltak i jordbruket	Skal fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensning fra jordbruket. Midlene forvaltes av kommunene. Statsforvalteren gir føringer i regionalt miljøprogram.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon

	Altinn	Kommunen setter	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til tiltak i beiteområder	Tiltak som bidrar til å legge til rette for best mulig utnyttelse av beite i utmark, redusere tap av dyr på utmarksbeite og fremme fellestiltak i beiteområdene. Lag, foreninger og foretak som driver næringsmessig beitedrift kan søke. Enkeltforetak kan søke når det på grunn av naturgitte eller driftsmessige forhold ikke ligger til rette for samarbeid.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Altinn	Kommunen setter	Landbruksdirektoratet.no
Områderettet innsats – bærekraftig matproduksjon og verdiskaping i nord	Ordningen skal styrke produsentmiljøer i Nordland, Troms og Finnmark, motvirke bruksnedgang, øke arealbruken og heve kompetansen til landbruksnæringen og verdikjeden for mat, samt å utnytte regionale fortrinn og muligheter innen arktisk landbruk. Dette er en treårig tildeling (2023–2025) over Statsbudsjettet.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	01.10 (2023)	Troms/Finnmark fylkeskommune
Regionale rekrutterings- og kompetansetiltak i landbruket (RK-midler)	Ordningen skal legge til rette for regional rekruttering og kompetanseheving med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Kommuner, organisasjoner og forsknings- og utviklingsinstitusjoner registrert i Enhetsregisteret kan søke.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	24.03 (2023)	Landbruksdirektoratet.no
Regionale tilretteleggingstiltak i landbruket (RT-midler)	Skal legge til rette for regional næringsutvikling med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket gjennom tilretteleggingstiltak som bidrar til utvikling av konvensjonell eller økologisk drift i landbruket eller til utvikling av andre landbruksbaserte næringer. Kommuner, organisasjoner og forsknings- og utviklingsinstitusjoner registrert i Enhetsregisteret, kan søke. Foretak kan søke hvis tiltaket har som formål å fremme fellesgoder knyttet til næringsutvikling. Her er det også krav om at foretaket må være registrert i Enhetsregisteret.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Regionalforvaltning.no	24.03 (2023)	Troms/Finnmark fylkeskommune

Tilskuddsordninger i reindriften

RK-midler og RT-midler: Disse tiltaksordningene forvaltes av fylkeskommunen i Troms og Finnmark. Fylkeskommunen er klar på at virkemidler når det gjelder rovvilt skal prioriteres av FKT-midler, ikke av RK- og RT-midlene.

Flokkstruktur i reindrifta

I dagens tilskuddssystem stimuleres det til flokker med høy andel produksjonsdyr, da dette er regnet for å gi en optimal flokkstruktur. Videre er tilskudd for slakt av kalv regnet som et tiltak som har en tapsreducerende effekt av forvaltningen. I tillegg til tilskuddene over reindriftsavtalen har rovviltnemnda mulighet til å gi FKT-tilskudd til tidlig slakt av kalv. Ønsket effekt er høynet kjøttproduksjon og lønnsomhet i reindrifta, og argumenter for at tilskuddet gir det, er at kalv

generelt er mer utsatt enn voksne dyr for tap, at tilveksten hos kalv uansett er begrenset utover senhøsten, at rovdyr tapet øker utover høsten samt at en lavere andel kalv på vinterbeitene belaster beitene mindre, og simlene kan prioritere egen kondisjon fremfor å ta vare på kalven.

Landbruksdirektoratet har gjort en Utredning av dagens kalveslakttilskudd og produksjonspremie, rapport nr. 35/2020. Rapporten anbefalte en videreføring av kalveslakttilskuddet, fordi det inngår som en viktig del av den samlede satsningen langs hele verdikjeden for økt næringsretting og produksjonsoptimalisering. Rapporten anbefaler videreføring av produksjonspremien, fordi den er viktig for økonomien i reindrifta, og den bidrar til god flokkstruktur ved at dyr fra alle årsklasser blir slaktet. Denne vurderingen inkluderer imidlertid ikke næringas egen erfaringskunnskap på området, noe som er avgjørende for å sikre en tilskuddsforvaltning som legger til rette for at utøverne kan ta gode valg for sin flokk i sitt beiteområde.

Roviltnemda ønsker et bredere kunnskapsgrunnlag om effekten av kalveslakt. Det kan vi få gjennom et prosjekt der en vurderer flokkstrukturens betydning for skadeforebygging i et mer helhetlig perspektiv og med utgangspunkt i reindriftas erfaringsbaserte kunnskap, herunder:

- hva er optimal flokkstruktur ved vanskelige beiteforhold og ved rovviltangrep
- hvordan bidrar andelen okserein til tilgjengeliggjøring av beite
- hvordan påvirker flokkstrukturen flokkens adferd generelt og ved rovviltangrep
- hvordan påvirker flokkstrukturen genetisk utvalg i avlsarbeidet og dermed flokkens fitness over tid
- hvordan påvirkes dyrevelferd av kalveslakt. Kalveslakt strider imot tradisjonell dyreetikk i reindrifta, blant annet pga. simlas sorg når kalven slaktes.

Tabell 2. Tilskuddsordninger i reindriften

Tilskudd til konfliktforebyggende tiltak	Søknad kan sendes inn fra reindrift ved reinbeitedistrikt eller siida på den ene siden, og landbruk og/eller annen berørt part slik som grunneier og kommune på den andre siden. Parter som er enige om det kan søke om tilskudd til konfliktforebyggende tiltak til bygging av gjerder som verner innmarksareal, kulturbeite, plantefelt og bebygde områder mot reinbeiting. Under spesielle forhold kan det gis tilskudd til andre tiltak som vil virke konfliktdependende mellom reindrift og andre parter. Ved særlige tilfeller kan det innvilges tilskudd til bruk av helikopter, så fremt reindriften ønsker det.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	Før start av tiltak	Landbruksdirektoratet.no
Ekstraordinært tilskudd til kriseberedskap i reindriften	Gjelder ekstraordinært tilskudd til beredskap når beredskapsutvalget har fastslått beitekrise, og eget krisefond ikke er tilstrekkelig. Distrikt/reinlag kan søke om tilskudd til gjennomføring av nødvendige tiltak til en sats på 4,50 (2023) per rein per døgn og om tilskudd til flytting av rein fra vinter- til sommerbeite til en sats på 0,18 kroner (2023) per rein per km.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no

Tilskudd til frakt av rein i forbindelse med slakting	Gjelder tilskudd til frakt av levende rein fra samlingsgjerde til godkjent slakteri, eller frakt av reinskrott fra slakteri til videreforedling. Søknadsfristen er innen utgangen av måneden etter at frakteoppdraget er utført.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	Se Landbruksdir.	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til reinbeitedistrikter og reinlag	Tilskuddet skal bidra til utvikling av reindriften i en bærekraftig retning, avsetning til kriseberedskap, diverse administrative ordninger, arbeid med HMS og avløsning ved ferie og fritid. Reinbeitedistrikt og reinlag kan søke om tilskudd. Ordningen må ses i sammenheng med ordningen ekstraordinært tilskudd til beredskap.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	15. juli (2023)	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til siidaandeler og reinlag	Siidaandeler og reinlag kan få produksjonspremie, kalveslakte- og simleslaktetilskudd. Siidaandeler kan også få driftstilskudd til ungdom og kvinner, etableringstilskudd og ektefelle-/samboertillegg. Siidaandelsleder og representant for reinlaget kan søke om tilskudd. Hvis siidaandelen har to ledere, står begge lederne som søkere med alle rettigheter og plikter dette innebærer.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	31. mai (2023)	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til ulike utviklingstiltak (RUF)	Formålet med Reindriften Utviklingsfond (RUF) er å bidra til å utvikle reindriftsnæringen i samsvar med de reindriftpolitiske mål gjennom bruk av økonomiske virkemidler. Gjelder ordninger i RUF-forskriften som det ikke er egne søknadsskjemaer for. Det er tilskudd til praktiske tiltak, strukturtiltak, faglige tiltak, tilrettelegging av kurs og tiltak som følge av klimaskapte endringer.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til reindriftnlegg (RUF)	Gjelder tilskudd til å dekke utgifter til oppføring av gjerder og reindriftnlegg. Siidaandeler, siida, reinbeitedistrikt eller reinlag kan søke om tilskudd.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no
Tilskudd til sikring av reindriften arealer (RUF)	Gjelder tilskudd til større tiltak i forbindelse med arealinngrep, slik som høringsuttalelse, utredninger med videre. Reinbeitedistrikter kan søke om tilskudd.		
	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon
	Landbruksdirektoratet.no	løpende	Landbruksdirektoratet.no

Reinpramming	<p>Siidaandeler som i henhold til godkjente bruksregler har beiterett i Finnmark og Nord-Troms og behov for transport av rein til og fra sommerbeitene, kan søke om prammeplass. Søknadsfrist for vårpramming er 15. januar og søknadsfrist for høstpramming er 15. juni.</p>					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> <td>15. jan og 15 juni</td> <td>Landbruksdirektoratet.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Landbruksdirektoratet.no	15. jan og 15 juni
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Landbruksdirektoratet.no	15. jan og 15 juni	Landbruksdirektoratet.no				
Ut på vidda	<p>Ut på vidda er en tilleggsnæring der reindriften kan tilby lærings- og omsorgstjenester som bygger på samisk kultur, tradisjoner, duodji (samisk håndverk), historie, mennesker, dyr, natur og reindrift. For å kunne tilby Ut på vidda må du gjennomføre kurs og bli godkjent av Statsforvalteren i Troms og Finnmark. Disse kursene arrangeres årlig og har temaer slik som HMS, førstehjelp, mattrygghet og samisk kulturformidling. Ut på vidda-programmet kan hjelpe reineier med råd og veiledning ved etablering av en forretningsplan, gi informasjon om tilskuddsordninger, tips om potensielle kunder og hjelp til å videreutvikle tjenestene.</p>					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>utpaavidda.no</td> <td>løpende</td> <td>utpaavidda.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	utpaavidda.no	løpende
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
utpaavidda.no	løpende	utpaavidda.no				
Tilskudd til reindrift	<p>Målet er å styrke og utvikle familiebasert reindrift gjennom økt inntjening og lave tapstall til rovvilt. Det kan gis tilskudd til; investeringer som bidrar med betydelig grad av nyskaping og utvikling av reindriften, prosjekter og tiltak som styrker tradisjonell kunnskap i familiebasert reindrift, tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentasjon av rein drept av rovvilt, tiltak med mål om å lære bort tradisjonell kunnskap, tiltak som bidrar til økt interesse, innsats og effektivisering av lisens- og kvotejakt på rovdyr, krisetiltak i reindriften ved ekstraordinære forhold, samt investeringer, tiltak og prosjekter som bidrar til dokumentering av rein tatt av rovvilt.</p>					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>sametinget.no</td> <td>01.11 (2023)</td> <td>sametinget.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	sametinget.no	01.11 (2023)
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
sametinget.no	01.11 (2023)	sametinget.no				
Reindriften basert vekst og verdiskaping	<p>Utviklingsprogrammet for landbruks- og reindriften basert vekst og verdiskaping skal oppnå en større verdiskaping innen produksjon, kommersialisering og salg av reinkjøtt samt biprodukter fra rein. Det kan gis tilskudd til en kombinasjon av tilskudd og lån til nyskaping og bedriftsutvikling, produktutvikling (inkl. utvikling av emballasje), konsulentbistand og kompetanseutvikling. På mat og reiselivsområdet kan det også gis støtte til felles omdømme- og markedsføringstiltak.</p>					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Søk her</th> <th>Søknadsfrist</th> <th>Mer informasjon</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Innovasjon Norge.no</td> <td>01.02. (2023)</td> <td>Innovasjon Norge.no</td> </tr> </tbody> </table>	Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon	Innovasjon Norge.no	01.02. (2023)
Søk her	Søknadsfrist	Mer informasjon				
Innovasjon Norge.no	01.02. (2023)	Innovasjon Norge.no				

Rammer for rovviltforvaltning i Troms og Finnmark

Loverk i norsk rovviltforvaltning

Rovviltforskriften

Rovviltnemndas myndighet er hjemlet i rovviltforskriften, som har hjemmel i naturmangfoldloven og i viltloven. Rovviltforskriften setter rammene for rovviltforvaltningen i Norge og har som formål å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, ulv, bjørn og kongeørn. Innenfor den rammen skal forvaltningen også ivareta hensynet til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forskriften skal dessuten sikre en forutsigbar forvaltning som vektlegger lokal medvirkning.

Forvaltningen som rovviltnemnda er en del av, får fortløpende oppdateringer på hvordan rovviltforskriften skal forstås. Dette gis gjennom klageavgjørelser, rettsavgjørelser og andre føringer fra overordnet myndighet.

Nasjonale og regionale bestandsmål for de ulike rovviltartene er gitt i forskriften. Forskriften slår fast mandatet og oppgavene til rovviltnemndene og gir også føringer for forvaltningsplan, myndighetsforhold og jakt- og fellingsformer.

Grunnlovens § 108

Det påligger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv.

Grunnlovens § 108 har betydning for samisk reindrift. Det skyldes at samisk språk og kultur er nært knyttet til reindriften. Samisk reindrift er definert som en del av det materielle grunnlaget for samisk kultur. I Grunnlovens § 108 står det at de statlige styresmaktene skal legge til rette for at det samiske folket, som urfolk, kan utvikle og trygge språket sitt, kulturen sin og samfunnslivet sitt.

Grunnlovens § 112

Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterlekten.

Borgerne har rett til kunnskap om naturmiljøets tilstand og om virkningene av planlagte og iverksatte inngrep i naturen, slik at de kan ivareta den rett de har etter foregående ledd. Statens myndigheter skal iverksette tiltak som gjennomfører disse grunnsetninger.

Naturmangfoldloven

Omfatter forvaltningen av all natur og alle som kan ta avgjørelser som kan ha konsekvenser for naturen, inkludert rovvilt. Det er denne loven som legger føringer for de øvrige lovene og forskriftene som omhandler rovvilt, deriblant viltloven og rovviltforskriften.

Etter naturmangfoldloven § 1 og § 5 er det et mål at rovviltet og dets genetiske mangfold ivaretas på lang sikt, og at rovviltet finnes i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Forvaltningsmålene og fastsatte bestandsmål ble fremmet gjennom St. mld. nr.15 (2003-2004) Rovdyr i norsk natur og Stortingets rovviltforlik fra 16. juni 2011.

Lovens § 8 handler om kunnskapsgrunnlaget som skal ligge til grunn for offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet. Beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på både vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand i tillegg til effekten av påvirkninger. Ifølge naturmangfoldloven er det altså like viktig å innhente og bruke erfaringsbasert kunnskap i beslutningsgrunnlaget, som det er å innhente og bruke vitenskapelig kunnskap.

I lovens § 14 går det frem at når samiske interesser berøres direkte, skal det innenfor de rammene som gjelder, legges tilbørlig vekt på hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur. Dette betyr at rovviltnemnda i sin forvaltning av rovviltet skal vektlegge andre viktige samfunnsinteresser, særlig hensynet til naturgrunnlaget for samisk kultur.

Kapittel 3 omhandler artsforvaltning, blant annet prinsipper for forvaltning og hjemmel for jakt (§ 16), lisensfelling og skadefelling (§ 18), samt nødverge (§ 17).

Viltloven

Regulerer alle viltlevende landpattedyr og fugler, amfibier og krypdyr. Lovens formål er at viltet og dets leveområder skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares. Innenfor denne rammen kan viltproduksjonen høstes til gode for landbruksnæring og friluftsliv.

Mange av bestemmelsene i den gamle viltloven ble opphevet og erstattet av naturmangfoldloven da den trådte i kraft. De konkrete høstningsvedtakene vedtas derimot fortsatt med hjemmel i viltloven, innenfor rammene og prinsippene til naturmangfoldloven. Det betyr at viltloven regulerer når, hvor og hvordan det skal høstes, mens naturmangfoldloven regulerer vilkårene og de hensyn som skal vektlegges ved avgjørelsen om høsting.

Lov om dyrevelferd

Berører også rovviltforvaltningen i Norge. Formålet med loven er å fremme god dyrevelferd og respekt for dyr. Loven gjelder for både rovvilt og beitedyr. Loven gir bestemmelser om både dyrehold og jakt.

Forskrift om tilskudd til forebyggende tiltak mot rovviltskader og konfliktdependende tiltak, FKT-forskriften har som mål at det blir iverksatt effektive forebyggende tiltak for å begrense de skadene rovvilt kan forårsake på produksjonsdyr i landbruket. I tillegg er formålet å stimulere til konfliktdependende tiltak for å begrense ulemper for lokalsamfunn og andre grupper. Målgruppen er foretak som driver med produksjonsdyr i landbruket, herunder reindrift. Kommuner og lokalsamfunn er også i målgruppen for forskriften. Lokale, regionale og landsdekkende organisasjoner og forskningsinstitusjoner kan også søke om tilskudd. Forskriften gir oversikt over tiltakstyper det kan søkes om og gis midler til, og informasjon om saksbehandling, blant annet hva det skal legges vekt på ved behandling av søknader.

Forskrift om rovvilterstatning for husdyr

Har som formål å erstatte dyreeiernes tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

Forskrift om erstatning av tamrein

Har som formål og erstatte reindriftings tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av tamrein.

Internasjonale avtaler

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP)

Artikkel 27 i konvensjonen er særlig viktig for samiske forhold. Den gir et rettslig vern for minoriteter og urfolks rett til blant annet kultur og kulturutøvelse.

FNs barnekonvensjon

Barnekonvensjonen er den første internasjonale menneskerettighetskonvensjonen som gir barn en spesiell juridisk status. Den stadfester at barn har menneskerettigheter, og krav på spesiell beskyttelse. Ett eksempel på en rettighet i FNs barnekonvensjon er at

Alle barn har rett til å bli hørt og bli tatt hensyn til

Konvensjon om vern av den immaterielle kulturarven (UNESCO)

Med «immateriell kulturarv» menes praksis, fremstillinger, uttrykk, kunnskap, ferdigheter – samt tilhørende instrumenter, gjenstander, kulturgjenstander og kulturelle rom – som samfunn, grupper og, i noen tilfeller, enkeltpersoner anerkjenner som en del av sin kulturarv. Denne immaterielle kulturarven, som er overført fra generasjon til generasjon, blir stadig gjenskapt av samfunn og grupper i relasjon til deres miljø, i samspill med naturen og med deres historie og gir dem en følelse av identitet og kontinuitet, noe som fremmer respekt for kulturelt mangfold og menneskelig kreativitet.

Formålet med konvensjonen er:

- a, å verne den immaterielle kulturarven,
- b, å sikre respekt for den immaterielle kulturarven til berørte samfunn, grupper og enkeltpersoner,
- c, å øke bevisstheten lokalt, nasjonalt og internasjonalt om betydningen av den immaterielle kulturarven, og sørge for gjensidig anerkjennelse av dette,
- d, å sørge for internasjonalt samarbeid og bistand.

Konvensjon om å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk (UNESCO)

En av målsettingene er å bekrefte staters suverene rett til å bevare, vedta og gjennomføre politikk og tiltak som de anser for hensiktsmessige for å verne og fremme et mangfold av kulturuttrykk innenfor sine territorier.

Konvensjonen erkjenner betydningen av tradisjonell kunnskap som kilde til åndelig og materiell rikdom, herunder spesielt urfolks kunnskapssystemer, og denne kunnskapens positive bidrag til bærekraftig utvikling, samt nødvendigheten av å verne og fremme den på adekvate måter.

Konvensjonen tar i betraktning hvor viktig kulturens livskraft er for alle, herunder for personer som tilhører minoriteter og for urfolk, slik det kommer til uttrykk gjennom deres frihet til å skape, formidle og spre sine tradisjonelle kulturuttrykk og gjennom å ha tilgang til disse for å fremme egen utvikling.

Verdenserklæringen om menneskerettigheter

FN sin verdenserklæring om menneskerettigheter artikkel 17 sier at:

1. Enhver har rett til å eie eiendom alene eller sammen med andre.
2. Ingen må vilkårlig fratras sin eiendom.

Konvensjon mot rasediskriminering (ICERD)

Denne FN-konvensjonen forbyr diskriminering på grunn av rase, hudfarge, avstamning eller nasjonal eller etnisk opprinnelse.

Bernkonvensjonen

Bernkonvensjonen setter krav til bevaring av flora og fauna i deres naturlige leveområder. Norge har forpliktet seg til å ta vare på bjørn, gaupe, jerv, ulv og kongeørn. Konvensjonene ble ratifisert av Norge i 1986.

Konvensjon om biologisk mangfold

EU og 195 land har sluttet seg til konvensjonen som pålegger alle medlemslandene å jobbe sammen for å sikre naturmangfoldet på kloden. Konvensjonen har tre hovedmål:

1. Å bevare klodens biologiske mangfold
2. Å fremme bærekraftig bruk av ressursene
3. Å dele godene av genetiske ressurser rettferdig.

Aichimålene

I 2010 ble politikere fra alle medlemslandene i FN-konvensjonen om biologisk mangfold enige om en ny, tiårig plan for bevaring av det biologiske mangfoldet. Planen består av 20 delmål. Mål nr. 18 sier:

Innen 2020 er urfolks og lokalsamfunns tradisjonelle kunnskap, innovasjoner og skikker som er relevante for vern og bærekraftig bruk av biologisk mangfold, og deres tradisjonelle bruk av biologiske ressurser respektert, i samsvar med nasjonal lovgivning og relevante internasjonale forpliktelser, og er til fulle integrert og reflektert i gjennomføringen av konvensjonen med full og reell deltakelse fra urfolk og lokalsamfunn på alle relevante nivåer.

Naturpanelet (Ipbes)

Det internasjonale naturpanelet (Ipbes) fremskaffer økt kunnskap og bidrar til å hindre tap av biologisk mangfold og økosystemtjenester. En av panelets rapporter er om verdier og verdsetting av natur (2022).

Roller i den regionale rovviltforvaltningen

Rovviltforvaltninga er sammensatt og involverer mange aktører og interessegrupper.

Regjeringen

Norge er etter Grunnloven av 1814 et monarki der makten er fordelt på en lovgivende og bevilgende myndighet: Stortinget, en utøvende myndighet: Regjeringen, og en dømmende myndighet: domstolene. Det er folket i valg som indirekte utpeker Regjeringen, siden Regjeringen utgår fra det/de partiene på Stortinget som har flertall eller styringsdyktig mindretall. Dette innebærer at stortingsvalg kan føre til regjeringsskifte, men ikke nødvendigvis. Det innebærer også at regjeringsskifte kan komme uavhengig av stortingsvalg, dersom det oppstår en situasjon der en regjering ikke lenger har Stortingets tillit.

Klima- og miljødepartementet

Ivaretar helheten i regjeringens klima- og miljøpolitikk. Har den overordnede myndighet i rovviltforvaltningen.

Landbruks- og matdepartementet

Har hovedansvaret for mat- og landbrukspolitikken. Det omfatter arealforvaltning, jord- og skogbruk, husdyrhold, reindrift og utvikling av nye næringer med utgangspunkt i landbruket.

Miljødirektoratet

Har ansvaret for rovviltforvaltningen på nasjonalt nivå med blant annet saksbehandling etter naturmangfoldloven og viltloven, innhenter kunnskap gjennom finansiering av forskningsprosjekter og formidler kunnskap og informasjon. Er klageinstans på rovviltvedtak som statsforvaltere gjør. Gir faglige råd til departementet.

Landbruksdirektoratet

Skal sette landbrukspolitikken og handelspolitikken på landbruksområdet ut i livet. Skal bidra til å sikre et godt kunnskapsgrunnlag og på bakgrunn av dette gi råd for politikikutviklingen. Er et støtte- og utredningsorgan for Landbruks- og matdepartementet.

Sametinget

Sametinget arbeider for at samene skal få sikret og utviklet sine språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. I arbeidet med forvaltningsplanen er Sametinget konsultert. Videre har sametinget to medlemmer i rovviltnemnda.

Fylkestinget

Er det øverste politiske organet i fylkeskommunen. Rovviltnemnda har fire representanter fra fylkestinget.

Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL)

Er en interesseorganisasjon for reindriftsamene i Norge. NRL's mål er å fremme reindriftsamenes interesser, økonomisk, faglig, sosialt og kulturelt. NRL skal arbeide for samhold blant

reindriftsamene og for at reindriftsamene skal styre utviklingen av næringen, slik at denne skjer på grunnlag av den sedvanemessige rettsoppfatning og de prinsipper reindriftsamenes næringsvirksomhet bygger på.

Svenske Samers Riksforbund (SSR)

SSR er en politisk uavhengig interesseorganisasjon for reindrift og samisk nærings- og samfunnsspørsmål. Formålet med organisasjonen er å ivareta og fremme de svenske samenes økonomiske, sosiale, juridiske, administrative og kulturelle interesser, med særlig hensyn til reindriften og fortsatt eksistens og sunn utvikling av dens biprodukter. SSR er et demokratisk organ og representerer samer knyttet til samebyer eller sameforeninger.

Roviltnemnda har konsultasjonsplikt til SSR.

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Er en næringspolitisk interesseorganisasjon for bønder og andre som er opptatt av norsk jordbruk.

Norges Bondelag

Arbeider for å bedre vilkårene for landbruket og synliggjøre landbrukets betydning for samfunnet.

Beitenæringas kunnskapsbærere

Sauenæringa og reindrifta har erfaringsbasert kunnskap om beitedyr og rovvilt, om hvordan de påvirker og blir påvirket av hverandre og den øvrige naturen dyrene og mennesket er en del av. Som naturen er også kulturen alltid i endring. Naturen er hjemmet, og kulturen er hvordan vi ter oss og kommuniserer når vi er hjemme. Gjennom erfaringsbasert kunnskap tilpasses kulturen fortløpende og over generasjoner til naturen.

På samme måte som reinflokken «vet» hvordan den best skal bruke terrenget for beite og overlevelse, er den erfaringsbaserte kunnskapen avhengig av kontinuerlig samspill med naturen. Om dette samspillet blir brutt, for eksempel gjennom utstrakt tilleggsfôring, så får ikke kalven fulgt simla og erfart denne finstemte tilpasningen. Beitenæringas erfaringskunnskap er en kulturarv, og rovviltnemnda vil bidra til å sikre dens videre utvikling, fordi beitenæringa selv trenger kunnskapen, og rovviltforvaltninga trenger den for å på en best mulig måte nå målet om både rovvilt og beitedyr.

Kanskje er det en fundamental forskjell at erfaringskunnskap handler om hvordan mennesket tilpasser seg naturen, mens naturvitenskapens tilnærming er hvordan naturen kan tilpasses kulturen, så mennesket kan hente ut mest mulig avkastning, enten det er i form av kilowatt eller kilo kjøtt.

Mattilsynet

Forvalter lovverket knyttet til dyrevelferd, **dyrehelse** **dyrevern**, husdyravl, matproduksjon og mattrygghet og har ansvaret for å påse at forskriftene følges. Kan pålegge dyreholder å gjennomføre tiltak for å redusere dyrelidelse og har i konkrete tapstilfeller hjemmel til å fatte nødvendige tiltak.

Rovviltnemndene

Har ansvaret for at bestandene av rovvilt opprettholdes på det nivået Stortinget har fastsatt. Skal utarbeide en forvaltningsplan for rovvilt innen sin region, hvor de setter av forvaltningsområder for rovvilt. Har myndighet til å fastsette kvoter for skadefelling og lisensfelling på ulv, brunbjørn og jerv, samt skadefelling og kvotejakt på gaupe, dersom bestandsmålene er nådd.

Statsforvalteren

Har en rådgivende funksjon overfor rovviltnemndene i tillegg til å være sekretariat. Har ansvaret for å behandle enkeltsøknader om FKT-tiltak, erstatning for tap av husdyr og tamrein, skadefelling og søknader om utsetting av jervebås. Har det administrative ansvaret for jakt og felling av rovvilt i fylket.

Kommunene

Administrerer skadefellingslag. Skal varsle om skadet rovvilt. Skal bidra med praktisk bistand knyttet til arbeidet med forebyggende tiltak mot rovviltsskader.

Statens naturoppsyn (SNO)

SNO er en del av Miljødirektoratet. SNO driver ikke forvaltning, heller ikke forskning, men er et praktisk feltapparat som dekker hele landet, med over 50 lokalkontorer. SNO har omfattende oppgaver på rovvilt. I tillegg til tilsyn og arbeid med å forebygge miljøkriminalitet, så gjennomfører SNO bestandsregistreringer, skadedokumentasjon, og de utfører felling på oppdrag fra forvaltningen. SNO har et landsdekkende nettverk av tolv regionalt rovviltansvarlige med over 200 kontaktpersoner rundt om i landet. De utfører dokumentasjon av skader på husdyr og tamrein forvoldt av rovvilt. I tillegg jobber mange med bestandsregistreringer av rovvilt.

Rovdata

Er en uavhengig leverandør av overvåkingsdata og bestandstall på gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge. Rovdata er en selvstendig enhet i NINA, de har ansvaret for formidling, drift og utvikling av Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt. Rovdata arbeider også for å samordne overvåkingsmetoder med våre naboland. Rovdata mottar store mengder data fra en rekke aktører og privatpersoner. De koordinerer overvåkingen på landsbasis og sørger for en nasjonal og enhetlig bearbeiding, sammenstilling og formidling av dataene. I forvaltningen av rovvilt er det bestandstallene fra Rovdata som brukes. For å påse at overvåkingen av gaupe, jerv, brunbjørn, ulv og kongeørn i Norge er best mulig har Klima- og miljødepartementet oppnevnt et fagråd. Rovdata er sekretariat for fagrådet. Alle som ønsker, kan gi innspill til fagrådet på overvåkingsmetoder og annet som hører under dets mandat.

Kunnskapsleverandører

Forskningsinstitusjoner, høyskoler, universiteter, fagsentre, næringsutøvere og andre aktører bidrar med kunnskap som skal brukes i den kunnskapsbaserte rovviltforvaltningen. Eksempler er Samisk høgskole, Nordlandsforskning, **RovQuant**, Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO).

Det norske folk

Er mangfoldige, mange har meninger omkring rovvilt. Vi har egeninteresser og økonomiske interesser. Vi har kunnskap, erfaringer og verdier, vi gjør betraktninger og finner ståsted. Vi er stemmegivere og lobbyister. Vi bruker media, vi har fagforeninger, lag og organisasjoner å uttrykke oss gjennom. Vi er politiske aktører. Det er det norske folk som stemmer frem politikere med agenda i rovviltpolitikken. Derfor er det viktig at forskningsresultater og fakta om rovvilt når befolkningen.

Ansvar for beitedyrenes velferd hviler på eierne. Samfunnet har også ansvar gjennom å definere rammebetingelsene for beitenæringene. Reineieren eller bufeeieren som har sine beitedyr i utmark hvor det forekommer rovvilt, fører tilsyn med dyra og er gjerne den første til å registrere rovviltaktivitet. Dyreeierens observasjoner er viktig for at han selv, og andre i området, raskt skal kunne iverksette skadeforebyggende tiltak. Dyreeierens observasjoner er nyttige for forvaltningen og SNO. Derfor er det ønskelig med god dialog og informasjonsflyt mellom dyreeier og forvaltning.

En rovviltforvaltning som er i tråd med Regjeringens rovviltpolitikk er helt avhengig av motiverte jegere med kompetanse innen lisens- og kvotejakt på rovvilt. Den samme kompetansen og de samme folkene er det behov for ved skadefelling. Kunnskap om rovvilt blant jegere og allmennheten er vesentlig. Folket er SNO sine observatører over hele landet, og bidrar med informasjon om spor, observasjoner, og DNA-innsamling.

Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov

Et av rovviltnemndas delmål er å være en tankesmie for forbedring innenfor vedtatt nasjonal rovviltpolitikk. I denne delen av forvaltningsplanen vil rovviltnemnda argumentere for endringer som vi mener vil kunne bedre oppnåelsen av den todelte målsettingen om både rovvilt og beitedyr i norsk natur.

Implementering av erfaringskunnskap i rovviltforvaltningen

Rovviltnemnda viser til arbeidsgruppe for implementering av tradisjonell kunnskap sitt innspill til forvaltningsplanen, og vi tiltrer konklusjonene fra deres innspill. Rovviltnemnda mener det må igangsettes et nasjonalt arbeid for å utvikle en plattform for tradisjonell kunnskap som forvaltningen kan bruke i sin daglige saksbehandling. Rovviltnemnda ser for seg at dette innebærer en kobling av eksisterende baser slik som Rovbase og Reindriftskart, mulig gjennom en videreutvikling av en base, eller gjennom utvikling av en ny plattform. Plattformen må være brukervennlig for både beitenæring, forskning og forvaltning, og disse må alle både kunne legge inn data og hente ut data som er nyttig for dem. Den må følges utvikles av disse i felleskap.

Kumulative effekter av arealinngrep må hensyntas

Nye arealinngrep forverrer konflikten mellom beitenæring og forvaltning fra år til år. For hver gang arealene reduseres eller forringes, presses beitedyr og rovviltbestander sammen. Konsekvensen er mindre leveområder for rovviltet, innskrenket beiteareal for beitedyra og større rovvilttrykk

kombinert med økte forstyrrelser. Arealinngrep kan gjøre det vanskeligere å lykkes med differensiert forvaltning, og det kan gjøre at bestandsmål ikke oppnås.

Rovviltnemnda vil arbeide for et system som registrerer gjennomførte og planlagte arealinngrep med mulig påvirkning på beitedyr og rovvilt. Den samlede belastningen må vurderes både sett fra et beiteperspektiv og fra et rovviltperspektiv. Det må gjøres en konkret vurdering av hvilken effekt inngrepene har på muligheten til å nå målet om både beitedyr og rovvilt. Den spesifikke vurderingen av det enkelte inngrep bør gjøres på tiltakets myndighetsnivå. Den kumulative effekten bør vurderes overordnet, og beslutningen om det er beitenæringene som skal tåle større rovviltrykk eller det er bestandsmålene for rovvilt som skal justeres, må tas av den instansen som har myndighet. Det er Stortinget som har fastsatt de nasjonale bestandsmålene.

Rovviltnemnda forventer at Klima- og miljødepartementet holder Stortinget oppdatert om hvilke kumulative effekter gjennomførte og planlagte arealinngrep har på muligheten til å nå målet om både beitedyr og rovvilt.

En god start vil være å med dagens kunnskap, erfaringsbasert og vitenskapelig, vurdere om fastsatte bestandsmål for rovvilt, og fordelingen av disse, da de ble satt, var ideelle for å ivareta det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur. Neste ledd vil være å vurdere kumulative effekter av gjennomførte og planlagte arealinngrep siden bestandsmålene ble satt, og ut fra de samlede vurderingene se om den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt, bedre kan nåes med justerte bestandsmål og/eller en endret geografisk fordeling av disse.

Omfordeling av måltallene for gaupe

Rovviltnemnda mener det ikke bør være bestandsmål for gaupe i region 8.

Gauper i region 8 er det kattedyret i verden som har størst revir. Det umuliggjør soneforvaltning av gaupe i regionen, og dermed også realisering av det todelte målet. Gauper lengre sør i Norge bruker langt mindre områder, de har bedre produksjon og lever i mye større grad av naturlige viltlevende byttedyr som rådyr.

Beitenæringene har erfart at det ikke finnes effektive forebyggende tiltak mot tap til gaupe i region 8. Gaupene her lever i all hovedsak av tamme beitedyr. Gjennom Scandlynx sitt arbeid i Troms og Finnmark er det bekreftet at gaupas matseddel i regionen i hovedsak består av tamme beitedyr, dette i motsetning til områder hvor gauper har tilgang til rådyr. Scandlynx har vist at i regionen har gauper med tilgang til rein hele året bedre produksjon enn gauper som har tilgang på rein bare deler av året.

Det er et paradoks at desto bedre beitenæringene lykkes i å gjøre det vanskelig for gaupene å ta beitedyr, desto dårligere blir ynglesuksessen til gaupene. Det fører igjen til at beitenæringa må fø flere gauper før bestandsmålet nåes. Rovviltnemnda mener det ikke er dyrevelferdsmessig forsvarlig, verken for beitedyr eller for gauper, å forvalte en gaupebestand hvor eksistens avhenger av at de dreper tamme beitedyr. I sin Beitedyrrapport oppsummert 2022, av 30.5.2023, til Landbruks- og matdepartementet skriver Mattilsynet:

Mattilsynet kan ikke akseptere at beitedyra brukes som levende åte til rovdyra. Det er et alvorlig brudd på dyrevelferdsloven. I henhold til dyrevelferdsloven § 14 er det forbudt å bruke levende dyr som fôr. Dette er den faktiske konsekvens av dagens forvaltning av rovviltforliket.

Rovviltforliket av 2004 hadde sitt fundament i stortingsmelding nr. 15 (2002–2003) Rovvilt i norsk natur, og Stortingets behandling av denne gjennom innstilling til Stortinget nr. 174. I disse forarbeidene til rovviltforskriften var det ikke bestandsmål for gaupe eller jerv i Finnmark. Det var begrunnet i hensynet til dyrevelferden til husdyr og tamrein i utmark, og at Finnmark er det viktigste området for samisk reindrift. Den politiske behandlingen førte imidlertid til et helt annet resultat, nemlig et bestandsmål på 10 familiegrupper i regionen.

I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som underbygger at bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift. I ettertid har Scandlynx gitt kunnskap som viser at gaupe i region 8 i all hovedsak lever av tamme beitedyr. Rovviltnemnda mener bestandsmål for gaupe i region 8 ikke er forenlig med bærekraftig tamreindrift. Scandlynx har også vist at gaupe tydelig prefererer rein som byttedyr foran sau, og at sau i alle fall utgjør en mindre andel av dietten sammenliknet med rein.

Utfordringer med bjørnebestanden

I høring om endringer i rovviltforskriften, datert 1.4.2012 ble det formidlet at Bischof & Swenson sin bjørnekullsimuleringsmodell avløste den tidligere metoden med dokumenterte antall ynglinger.

Rovviltnemnda mener modellen gir en god indeks på utviklingen i bjørnebestanden, men at den ikke på en tilfredsstillende måte beregner hvor mange årlige ynglinger vi har i Norge. Det hadde vært bedre med et mål for hvor mange binner vi skal registrere. Modellen er for abstrakt, nemnda ønsker bestandsmålet heller skal angis i antall binner. I Rovviltforliket av 2011 ble antall binner satt til 6,5 per yngling. Hadde vi i dag regnet med dette forhåndstallet ville regionens 35 registrerte binnene i 2022 gitt $35/6,5 = 5,4$ ynglinger. 38 registrerte binner i 2023 gitt $38/6,5 = 5,8$ ynglinger.

Rovviltnemnda i region 8 har erfart at sau på utmarksbeite i vår region ikke er forenlig med fast tilhold av bjørn i samme område. Videre har vi erfart problematikken med bjørn i kalvingsområder for rein og i flytteleier for rein om våren. Vi har derfor tilpasset A-sonen for bjørn for i størst mulig grad å unngå de mest konfliktfylte områdene. Men bufferen er liten og vi ser at binner som til dels bruker B-områdene skaper problemer. I 2023 ble det registrert 38 binner i regionen. Det ga en beregning på 3,1 ynglinger. Bestandsmålet er seks ynglinger. For at bestandsmålet skal nåes med dagens beregningsmetode må vi altså forvente en dobling i antall binner. Det vil trolig ta mange år før vi er der.

Binner som etablerer seg i B-områdene vil forventes å bidra mer til oppnåelse av bestandsmålet, fordi de i mindre grad vil dele hjemmeområde med naboland (jf. bjørnekullsimuleringsmodellen som oppgir ynglinger nær riksgrensen i desimaler). Samtidig vil de binnene måtte være i beiteområder for sau og kalvingsområder og flytteleier for rein, for i beitedyrprioriterte områder er det ikke plass til et hjemmeområde for bjørn som ikke berører disse.

En binne som får etablere seg i et beitedyrprioritert område vil medføre en vedvarende dyrevelferdsmessig uholdbar situasjon. I parringstiden, som sammenfaller med beiteperioden for sau, vil binner tiltrekke seg hannbjørner. Når binnene har unger, har de et sterkt vern mot skadefelling, slik at handlingsrommet for skadeavverging vil være begrenset. Erfaringer viser også at sanking i forbindelse med bjørneangrep er utfordrende og tar lang tid.

For å ha en fortsatt vekst i bjørnebestanden innenfor A-områder for bjørn, er regionen avhengig av at avskytingen ikke er for høy i tilgrensende områder i våre naboland. For å ivareta den delen av den todelte målsettingen som går på beitedyr, er regionen avhengig av et effektivt forvaltningsuttak av binner i beitedyrprioriterte områder. Det vil ikke være til hinder for at bestandsmålet nåes på sikt, men det vil uansett ta mange år før bjørnekullsimuleringsmodellen beregner seks ynglinger i regionen.

Tiltak for å effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt

Rovviltnemnda vil fortløpende se på om det er mulig å jobbe for endringer i lovverket som kan effektivisere kvotejakt, lisensfelling og skadefelling av rovvilt. Slike endringer vil rovviltnemnda vurdere både etisk, dyrevelferdsmessig og med tanke på god jaktmoral og sikkerhet.

Rovviltnemnda mener at når Statsforvalteren gir skadefellingstillatelse så må det være adgang til å bruke motorkjøretøy til å avlede viltets oppmerksomhet, og under visse forhold til å forfølge og avlive viltet.

Bedre bestandsregistrering av jerv, gaupe og ørn

Dagens overvåkingsmetoder fungerer ikke optimalt i Troms og Finnmark. I regionen er det store arealer med lite menneskelig ferdsel og tilsvarende færre rovdyrregistreringer. I løpet av registreringsperioden for gaupe er det få og korte dager med sporingsforhold. Klimaendringer har gitt vanskeligere føre- og sporingsforhold. Dette aktualiserer behovet for å involvere lokale kunnskapsbærere i rovviltovervåkingen. Det er viktig at de som utfører gaupeføring har kjennskap til, og dialog med, den lokale beitenæringa, slik at jobben blir utført effektivt uten å belaste beitedyrene. Rovviltnemnda mener SNO må gis mer ressurser til å drive bestandsregistrering, og de må i større grad samarbeide med, og lønne, lokale kunnskapsbærere i denne jobben.

Systematisk utdeling av ekskrementtuber og opplæring av gjeterne til innsamling kan være et grep for å bidra til bedre oversikt over jervebestanden. Opplæring av gjeterne og betalte sporingsoppdrag til næringa vil gi bedre oversikt over gaupebestanden, jf. dagens metode og samarbeid med NJFF. Ved bruk av viltkamera til gaupeovervåking, er beitenæringas erfaringskunnskap relevant for optimal utplassering og røkting av kamera.

Rovviltnemnda mener SNO må gis et større ansvar for bestandsregistrering av ørn.

Nemndas svar på uttalelse fra Kautokeino flyttsamelag - effektivisere bestandsberegning

Nemnda takker for innspillet.

Rovviltnemnda ønsker å stimulere til mer forskning på havørnas påvirkning på beitenæringene. Vi mener det er riktig å innlemme havørn i forvaltningsplanen, på samme måte som vi innlemmer for eksempel arealinngrep og klimatiske faktorer. På nåværende tidspunkt har vi ikke argumentert for å innlemme havørn i rovviltforskriftens definisjon av rovvilt. Vi ønsker at SNO gis et større ansvar for bestandsregistrering av

kongeørn, og vi ønsker mer forskning om interaksjonene mellom kongeørn og beitenæringene.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om effektiv overvåking

Nye tider krever nye tilnærminger. Endrede klimatiske forhold (f.eks. mindre snø) vil sannsynligvis gjøre det stadig vanskeligere å overvåke noen av de store rovdyrartene, i det minste på nasjonalt nivå. Nye metoder for overvåking bør utforskes. Hårfeller og viltkameraer (som nevnt i rapporten) kan ikke bare tilby en større verktøyboks under endrede miljøforhold, men kan også gi en mer målbar indikasjon på overvåkningsinnsatsen. For eksempel er det like viktig å finne ut hvor en bestemt art ble observert, som det er å finne ut hvor den ikke ble observert, til tross for at det ble gjennomført en undersøkelse/søk. Modeller utviklet av RovQuant integrerer informasjon fra flere typer datainnsamling. Som allerede nevnt kan det analytiske rammeverket utviklet av NMBU også brukes til å teste og sammenligne alternative romlige og tidsmessige kombinasjoner av overvåkingsmetodikk for å forbedre påliteligheten og kostnadseffektiviteten.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – om effektiv overvåking

Dette er oppløftende. Med dette har nemnda tro på at bestandsberegningene blir stadig bedre. Noe som legger grunnlag for en mer presis forvaltning.

Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – bestandsregistrering

Det er viktig å effektivisere bestandsregistrering.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 33T Ittunjårga – bestandsregistrering

Nemnda er enig, og vi jobber for dette.

Tana kommune – bedre bestandsregistrering

Det må settes i verk fullstendig registrering av alle artene omfattet av rovviltforskriften. For alle arter må man også så godt som mulig finne ut antallet ynglinger per år.

Beregningsmodeller med klare mangler kan ikke brukes. Når det er kommet på plass et skikkelig registreringsregime og man får telt alle dyr, må det gjøres nye beregninger over hvor store a-sonene trenger å være for at bestandsmålet skal nås.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – bedre bestandsregistrering

Også nemnda ønsker best mulig registrering og beregning av rovviltbestandene. Vi er likevel ikke sikre på at antall ynglinger per år alltid er den beste målestokken. Andelen hunndyr som yngler/kongeørn som hekker, og andelen av disse som får frem unger som igjen bidrar i bestanden varierer mye mellom år. For bjørn som hovedsakelig registreres gjennom DNA kan antall binner være et bedre mål på bestanden enn antall estimerte ynglinger. For jerv ser nemnda også for seg at DNA, med integrering av fangst-gjenfangstberegninger kan gi bedre bestandsoversikt enn registrering av ynglinger. Per i dag får vi ikke samlet DNA fra gaupe godt nok til at dette alene kan beregne bestanden, så for gaupe er vi per i dag avhengige av registreringer av familiegrupper for å ha best

mulig oversikt over bestandsutviklingen.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Skille mellom forvaltning og forskning

Rovdyrforvaltningen må ha skille mellom forvaltningsnivå hvor de som fører bestandsstatistikk ikke kan ha direkte kontakt med Miljødirektoratet. Dette skaper ikke en uhildet forvaltning slik Norge løser dette i dag.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3 og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Skille mellom forvaltning og forskning

Per i dag er det Rovdata som leverer overvåkningsdata og bestandstall på gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn i Norge. Rovdata er en selvstendig enhet i NINA. Rovdata har en oppdragsavtale med Miljødirektoratet som omfatter vedlikehold og videreføring av organisasjonen Rovdata innen Norsk institutt for naturforskning, slik at Rovdata er i stand til å gjennomføre Nasjonalt overvåkingsprogram for store rovdyr i Norge. Overvåkingsprogrammets faglige profil og kvalitet sikres gjennom et nasjonalt Fagråd for programmet sammensatt av fageksperter på internasjonalt nivå, samt jevnlige evalueringer. Alle som ønsker, kan gi innspill til fagrådet på overvåkningsmetoder og annet som hører under dets mandat. Det ligger til fagrådets mandat å legge vekt på organiseringen av overvåkningsarbeidet. Rovviltnemnda oppfordrer til å spille inn til fagrådet eventuelle forslag til alternativ organisering av overvåkningsarbeidet.

Vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

I rovviltforskriftens formålsparagraf sies følgende:

Formålet med denne forskrift er å sikre en bærekraftig forvaltning av gaupe, jerv, bjørn, ulv og kongeørn. Innenfor en slik ramme skal forvaltningen også ivareta hensyn til næringsutøvelse og andre samfunnsinteresser. Forvaltningen skal være differensiert slik at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltarter.

Rovviltnemnda ser det som problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektes tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter, og spør oss hvordan rovvilts utbredelse kan være overordnet menneskets matbehov. Denne vektingen gjenspeiler et natursyn der mennesket står utenfor økosystemet og ikke er en tellende faktor i forvaltningsøyet.

Vi mener at norsk miljølovgivning må funderes i at også mennesket er en del av næringsnettet. Lovgivningen bør være koblet til en realistisk strategi rundt hvordan vi skal forsyne oss selv på bærekraftig vis og med det som er av lokalt tilgjengelige ressurser. Utmarksbeite har vært en ressurseffektiv, stabil næringsvei og velfungerende matberedskap i våre områder i tusenvis av år. Det faktum at det er hensynet til vern av rovvilt som legger premisser for beitenæringa, og at beitenæringa kun hensyntas innenfor rammene av det som er definert som en bærekraftig forvaltning av rovviltartene, medfører at enkelte utøvere må tåle store økonomiske tap og dyrelidelser år etter år. Mange tvinges til å slutte i næringa som følge av belastningen.

Avvikling av primærnæringene har omfattende konsekvenser for den enkeltes identitet, for kulturutøvelse og tilknytning til lokalområdene, for videreføring av tradisjonskunnskap, beiteutnytting og vedlikehold av beitelandskap, for matberedskap, samt for mangfoldet av naturtyper og arter knyttet til utmarksbeite.

Rovvilt har sin plass i naturen, men vi anser det som uansvarlig å tilsidesette hensynet til beitenæringas framtid gjennom en betingelsesløs ivaretagelse av rovdirene, uavhengig av hvilken kostnad dette har for beitenæringas mulighet til å praktisere og videreføre sin tradisjonelle næringsvei og kunnskap.

Vi mener at den klart viktigste faktoren i artsvern, er ansvarlig arealforvaltning og vern av både beitedyrs og ville dyrs leveområder, slik at flest mulig dyr kan oppholde seg i områdene med lavest mulig konfliktnivå. Vi registrerer at rovvilts og beitedyrs leveområder stadig viker for nye arealinngrep, og at beitenæringa ventes å tolerere de kumulative effektene av alle slags inngrep samtidig med voksende rovviltbestander fordelt på krympende areal. Følgelig er det etter vårt syn nødvendig å endre vektingen av de to hensynene ved endring av lovene som omhandler rovvilt, beitenæring og arealforvaltning, herunder viltloven, naturmangfoldloven og plan- og bygningsloven.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – matproduksjon, kultur og tradisjon

Rovviltnemnda mener at nordmenns matbehov må vektes mer enn vårt ansvar for å ivareta bærekraftige bestander av rovvilt. Nordmenn spiser 16 000 tonn reinkjøtt i året. I gjennomsnitt spiser vi 300 gram reinkjøtt i året. Det utgjør 2 middager pr år (UiT). Dette antroposentriske og vikarierende motivet for å opprettholde en næring på bekostning av rovdyra avvises. ARVs natursyn er at vi mennesker er en del av et finstemt økosystem, vi står ikke over eller på siden av det, slik nemnda forfekter.

Tidligere levde nok urbefolkningen mer i pakt med naturen med respekt for naturen og dyrelivet der. Dagens reindrift baserer seg på moderne drift og har mindre med gamle tradisjoner å gjøre enn vi liker å tro. Skuterkjøring på vidda, enorm arealbruk og –forringelser, overbeite, overdimensjonering av reinflokkene preger dagens reindrift. Drifta har slik også blitt mer rovdyrfiendtlig med et mye større jakttrykk mot rovdyra enn før, lovlig som ulovlig. Vi har ca. 3000 reindrifteiere i dag og deres næring legger beslag på ca. 40 % av Norges areal. Rovdyrtapene utgjør en forsvinnende liten andel av tapene. Reindriftnæringa er nylig blitt tilgodesett med ytterligere 51 millioner kroner i subsidier. Dette bør kompensere for mye.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – matproduksjon, kultur og tradisjon

Nemnda har ikke sagt at nordmenns matbehov må vektes mer enn vårt ansvar for å ivareta bærekraftige bestander av rovvilt. Vi ser det som problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene vektes tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter. Vi mener at mennesket er en del av næringsnett, i et finstemt økosystem, ikke over eller på siden. I dette systemet er menneskets matbehov sidestilt med rovviltet. To middager i året er ikke ubetydelig, det er potensial for å øke dette, uten å at reintallet øker. Sau kommer i tillegg. Beitedyrene utgjør en viktig matberedskap.

Visst er det utfordringer også innenfor husdyrhold og reindrift, men rovviltnemnda er uenige i det generelle bildet som ARV tegner.

BirdLife Norge – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Mandatet til Rovviltnemnda er gitt i Rovviltforskriftens § 1 og utdypet i § 5 om regionale rovviltnemnder og i § 6 når det gjelder nemndas viktigste styringsredskap i form av Regional forvaltningsplan for rovvilt. Hovedoppgaven er bærekraftig forvaltning av fredet rovvilt, men at dette også skal fange opp det tosidige målet der hensynet til beitenæringen og tradisjonell næringsdrift også skal sikres. Når nemnda i Rovviltregion 8 gjennom kommentarene så klart tilkjenner at de ikke finner det rett å akseptere nemndas oppgaver slik de gis i Rovviltforskriften, kan ikke dette oppfattes som noe annet enn et klart signal om at de ikke oppfatter det som riktig å oppfylle den arbeidsoppgaven som både rovviltforliket og den politisk vedtatte rovviltforskriften innebærer.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – Vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Vi mener vi i planen viser meget klart at vår oppgave i rovviltforvaltninga er å følge rovviltforskriften, som blant annet er basert på det politiske rovviltforliket av 2011. Vi viser at vi har forstått rovviltforskriften og at vi oppfatter det som riktig å arbeide i tråd med rovviltforskriften og de til enhver tid gjeldende føringer. Samtidig som vi arbeider i tråd med lovverk og føringer, så ser vi det som vår plikt å belyse forhold vi mener burde endres, for på en bedre måte kunne ivareta det todelte målet om både rovvilt og beitedyr i norsk natur. Det er dette vi har gjort i kapitlet om *Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*. Vi mener hensynene til rovvilt og beitenæring burde vektas likt. Vi minner om at beitedyr er en viktig del av næringsgrunnlaget til rovvilt i region 8.

Finnmark Bondelag – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Det er per i dag 127 sauebruk i Finnmark. 29 av disse virksomhetene søkte om rovdyrerstatning i 2023. Det vil si at cirka hvert fjerde sauebruk i fylket opplevde rovdyrangrep sist beitesesong. De som blir rammet har ikke bare kortsiktige og langsiktige økonomiske tap, men opplever også store mentale påkjenninger og et betydelig merarbeid. De økte rovdyrbestandene er derfor i ferd med å bli et spørsmål om å være eller ikke være for sauebøndene i Finnmark. Mens antall rovdyr går opp, går antall sauebønder ned. Rovdyrforvaltningen har altså konsekvenser for mer enn hverdagen til den enkelte sauebonde. En feilslått rovdyrforvaltning har også konsekvenser for bosetting og tilstedeværelse, det samlede landbruksmiljøet i Finnmark og for kulturlandskapet.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Nemnda mener vi i planen har vist til mulige konsekvenser for beitenæringene, og vi forsøker gjennom planen, og innenfor det todelte målet om både rovvilt og beitedyr, å minimere de negative konsekvensene som her nevnes.

Finnmark sau og geit – kompensasjon heller enn skadefelling utarmer landbruket

Er rovviltnemnda villig til å beskytte de tamme byttedyra? For deler av fylket ser det ut til at å betale seg ut, er lettere enn å ta ut skadevolder. Dette utarmer landbruket.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit –kompensasjon heller enn skadefelling utarmer landbruket

Rovviltnemnda jobber innenfor rovviltforskriften og gjeldende føringer. Når bestanden av den enkelte rovviltart er over bestandsmålet har nemnda myndighet til å gi kvote for kvotejakt og lisensfelling. Når bestanden er over bestandsmålet kan vi også gi Statsforvalteren kvote for betinget skadefelling av rovvilt. Da er det Statsforvalteren som i det enkelte tilfellet vurderer om skadefelling skal gis. Videre gir rovviltnemnda føringer for hvordan Statsforvalteren skal fordele midler til forebyggende og konfliktdempende tiltak. Rovviltforskriften regulerer når skadefelling kan gis. Skadefelling kan bare gis under gitte forutsetninger, slik som at det ikke skal være skadelig for bestandens overlevelse. Samtidig skal skadefelling være siste løsning dersom andre tiltak ikke gir tilfredsstillende uttelling.

Tana kommune – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Tana kommune støtter rovviltnemnda i at det er problematisk at bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektet tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter, og mener også at norsk miljølovgivning må funderes i at også mennesket er en del av næringsnett. En forvaltning som føres at slik den truer naturgrunnet for samisk kultur er i strid med grunnloven. Den vil også være i strid med Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter Art. 27.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – vekting av hensynet til rovvilt og beitenæring

Rovviltnemnda takker for innspillet.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Aksept og bærekraft

Det er Stortinget som har bestemt av vi skal ha rovdyr i Norge og hvor mange vi skal ha. Det som er problemet er at hovednæringskilden til disse rovdyrene er tamrein, altså er det noen som eier disse. Belastningen av å ha rovdyr i Norge er dermed overført til et fåtall. De faktiske tapene til rovdyr blir i de fleste tilfeller ikke kompensert eller erstattet. Med dagens system er belastningen todelt, den direkte belastningen, med tap av reinsdyr til rovdyr, men også den indirekte belastningen, med merarbeid og det psykiske som systemet medfører. Det er på tide med et nytt forvaltnings- og erstatningssystem.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – Aksept og bærekraft

Nemnda takker for innspillet. Vi mener å ha belyst denne todelte belastningen. I kapitlet om *Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov* har vi innspill til justeringer, men dette er forslag og ikke under rovviltnemndas myndighet. En intensjon med

erstatningsordningene er å erstatte økonomiske tap og følgekostnader, men vi registrerer at mange mener ordningene ikke gir full erstatning for kostnader ved tap til rovvilt.

NOAH – for dyrs rettigheter – vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

Rovviltnemnda påstår at «(...) bærekraftig forvaltning av rovviltartene, vektes tyngre enn hensynet til beitenæringas bærekraft og rettigheter (...)» og spør seg «(...) hvordan rovvilts utbredelse kan være overordnet menneskets matbehov.» Rovviltnemnda skriver videre «Rovvilt har sin plass i naturen, men vi anser det som uansvarlig å tilsidesette hensynet til beitenæringas framtid gjennom en betingelsesløs ivaretagelse av rovdyrene (...)».

Det er feil at forvaltningen av rovviltartene vektes tyngre enn hensynet til beitenæringen. Faktisk er bestandsmålene for de store rovdyrene allerede presset langt under det som er faglig anbefalt, nettopp for å tilfredsstille næringsinteresser. Stortingsmeldingen om ulv (2016) sier tydelig at man i Norge ikke ønsker naturlige bestander av for eksempel ulv fordi man prioriterer beitenæringen – kjøttproduksjonen: «Av hensyn til beitenæring og andre utmarksinteresser er bestandsmålet for ulv satt lavt i Norge». Man ser de samme betraktningene rundt andre store rovdyr i den politiske debatten.

I 2017 ble en artikkel publisert i magasinet Bioscience, undertegnet av 15 000 miljøforskere fra 184 land: «En vesentlig endring i vår behandling av jorden og livet på den er nødvendig, hvis vi skal unngå en stor tragedie for oss selv», skriver forskerne. De lister opp 13 viktige tiltak – hvorav syv direkte berører den norske rovdyrdebatten: Forskerne ber verdens regjeringer om å beskytte naturlige habitater; stoppe avskoging; gjenopprette skoglandskaper; gjenskape naturlig fauna, særlig topp predatorer; stanse utarming av dyrearter; promotere et diettskifte mot hovedsakelig plantebasert mat; styrke naturutdanning for barn og promotere verdsettelse av natur og ville dyr hos befolkningen (NOAHs understrekninger). Her i Norge gjør myndighetene dessverre det motsatte – gir etter for et natursyn og et syn på rovdyr som reder grunnen for videre forfølgelse. Rovdyrmotstanden synes å bunne i en grunnholdning om at mennesker har rett til å bruke naturen helt og holdent på våre egne premisser, og dersom andre arter skaper hindringer for dette, har vi rett til å fjerne dem. NOAH ser tydelige tendenser til slike holdninger i forvaltningsplanen. NOAH ber derfor om at rovviltnemnda fjerner avsnittet om «Vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring» fra forvaltningsplanen.

NOAH mener det er på høy tid å fokusere på hvordan man tilpasser hold av tamme dyr bedre til rovdyrenes, og den øvrige naturens, tilstedeværelse. Rovdyrene er særdeles viktige for et velfungerende og balansert økosystem. Ved å fjerne rovdyrenes tilstedeværelse risikerer man at det oppstår konsekvenser som kan påvirke alle andre arter i økosystemet negativt. Forskning viser at i økosystemer hvor predatorer er til stede, er også biodiversiteten større enn i økosystemer hvor bestanden av predatorer er redusert eller fjernet. Bevaring og reintroduksjon av toppredatorer er i dag anerkjent som et svært viktig tiltak for å oppnå bærekraft, og dette bør etter NOAHs mening også være en prioritet for en næring som ønsker å betegne seg som økologisk bærekraftig.

Rovdyrenes tilstedeværelse kan også forebygge utbrudd av sykdommer som skrantesyke hos rein. Ifølge en forskningsartikkel publisert i 2020 bør et av tiltakene mot skrantesyke inkludere reetablering av naturlig predasjon i områdene hvor skrantesyke kan oppstå (i såkalte CWD-reservoarer): «From an ecological perspective, control strategies could include

assessing restoration of natural predators of CWD reservoirs, ultrasensitive CWD detection in biotic and abiotic reservoirs, and deer density and landscape modification to reduce CWD spread and prevalence». NOAH foreslår at myndighetene undersøker nærmere hvordan tilstedeværelse av store rovdyr kan komme spesielt villreinen til gode ved å forebygge utbrudd av skrantesyke. Tamreindrift må ikke hindre dette.

NOAH vil også bemerke at det ikke bør være et mål i seg selv å ha en stor produksjon av rødt kjøtt (for eksempel sau) i Norge – sett på bakgrunn av klima, miljø, og dyrevelferds- og helsekonsekvensene dette medfører.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – vekting av hensynene til rovvilt og beitenæring

Rovviltforskriften, med bestandsmålene, skal sikre en bærekraftig forvaltning av rovviltartene. Nemnda mener dette burde vært likestilt med beitenærings bærekraft og rettigheter. Vi minner om at tamme beitedyr er en viktig del av næringsgrunnlaget for rovvilt i region 8. Rovviltnemnda forstår utdraget det vises til fra artikkelen i magasinet Bioscience. I region 8 er det likevel mer komplekse avveininger, da faunaen her til dels er et resultat av tamme beitedyrs beite, og rovviltartene, særlig gaupe og jerv, i stor grad lever av tamme beitedyr som igjen utgjør den ene delen i den todelte målsettingen.

I beitenæringene er det mennesket som gjennom slakteuttak fungerer som predator.

Restkvoter skal tas ut

Gjennom Stortingsforliket av 2011 ble forvaltningen pålagt å ta ut resterende kvote etter lisensfelling. Per i dag gjør Miljødirektoratet ekstraordinære uttak etter en vurdering av kriterier for skadefelling.

Rovviltnemnda mener at i tilfeller det ikke lykkes å ta ut vedtatte kvoter for felling av rovvilt, så bør disse tas ut ekstraordinært med hjemmel i naturmangfoldloven § 18 tredje ledd jf. første ledd bokstav b og c.

I løpet av året er det tamme beitedyr i hele regionen. Jerv og gaupe i region 8 lever hovedsakelig av tamme beitedyr. Bjørn har stort skadepotensial i sauebeiteområder og kalvingsområder for rein. Derfor er det beste taksforebyggende tiltaket å regulere rovviltbestandenes størrelse, og samtidig regulere den geografiske utbredelsen jf. målet om differensiert forvaltning.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – drap på rovdyr i preventiv hensikt

Rovviltnemnda ønsker å drepe fredet truet rovvilt forebyggende. ARV tar sterkt avstand fra en slik rovdyrfiendtlig geværforvaltning av rovdyrene. Dette er klart i strid med unntaksvilkårene om at det skal dreie seg om en akutt, pågående og alvorlig skadesituasjon med reell skadevolder og hvor andre ikke letale løsninger ikke forefinnes eller er forsøkt uten hell. Det å drepe fredet truet rovvilt i preventiv hensikt er rett og slett fullstendig uforsvarlig og illustrerer hvor rovdyrfiendtlig rovviltnemnda er som i det hele tatt kommer med et slikt forslag. De handler ikke i henhold til sitt todelte mandat, men åpenbart kun ut fra egeninteresser.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – drap på rovdyr i preventiv hensikt

Tamme beitedyr er en viktig del av dietten til rovvilt i region 8. Derfor er det beste tapsforebyggende tiltaket å regulere rovdyrbestandenes størrelse, og samtidig regulere den geografiske utbredelsen jf. målet om differensiert forvaltning. Denne reguleringen forsøker vi å gjøre gjennom lisensfelling og kvotejakt. Dette betyr at det i mindre grad åpnes for uttak av rovvilt i A-områder, hvor vi ønsker rovviltet skal være. Det er utfordringer med å lykkes med lisensfelling og kvotejakt, spesielt i beitedyrprioriterte områder hvor rovvilttettheten er lav. Samtidig vil rovviltets skadepotensial på tamme beitedyr kunne avhenge av hvor rovviltet er, og er typisk høyest i et beitedyrprioritert område/kalvingsområde for tamrein. I de tilfellene lisensfelling eller kvotejakt ikke lykkes med å ta ut rovvilt i riktig område vil derfor ekstraordinære uttak kunne gi en forvaltning med lavere tap, gitt et visst antall rovvilt.

Den 30.4.2024 mottok forvaltningen brev fra KLD Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden. Her vises det til tiltakspakke reindrift og energi som Regjeringen offentliggjorde 20. desember 2023, og til at det i denne tiltakspakken er åtte tiltak knyttet til forvaltning av rovvilt. I oppfølgingen av det tredje av disse tiltakene hadde KLD, Sametinget og NRL gjennomført et første konsultasjonsmøte og brevet presenterte tre punkter som KLD mente kunne iverksettes umiddelbart i områder med samisk tamreindrift. Det andre av disse punktene var som følger:

Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvote er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

Finnmark Bondelag – reduksjon av rovvilt med lisens-/kvotejakt

Ordningen er ment å regulere bestandens størrelse, men dette fungerer ikke i Finnmark pga. geografisk utfordrende områder og ikke minst mørketid. Vi har store områder med få jegere med rett kunnskap. Lisensjakt fungerer nok bedre i andre deler av landet, der de har lange tradisjoner for jakt på rovdyr. I Finnmark har vi rett og slett ikke tradisjon for å jakte på rovvilt fordi vi historisk sett ikke har hatt så mye rovvilt i Finnmark som vi har nå.

Dette har ført til at kvotene ikke blir tatt ut og bestanden vokser. Derfor mener vi at staten burde ta ut overskytende kvote, de har de nødvendige virkemidlene for å gjøre dette på en effektiv måte. Etter vår mening vil ikke dette føre til konflikt mellom de forskjellige interesseorganisasjoner og staten. Antall lisensjegere er så lavt at det blir feil å ivareta deres interesse for jakt framfor beitenæringenes interesser. Næringens interesser må gå foran etter Finnmark Bondelags mening. Dersom det skal være aktuelt med større satsning på lisensjakt, må det betales høye skuddpremier.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – reduksjon av rovvilt med lisens-/kvotejakt

Rovviltnemnda er i det vesentlige enige. Vi bruker FKT-midler til å stimulere til mer effektiv lisens- og kvotejakt. Vi viser også til brev fra KLD *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*, Dette ble mottatt 30.4.2024, og lister tre punkter for mer effektivt uttak av rovvilt. Per i dag er det ikke anledning til å gi skuddpremie på jerv, ulv, bjørn eller kongeørn. I forslag til ny viltressurslov er adgangen til å gi skuddpremie på gaupe foreslått fjernet. Nemnda må søke andre løsninger enn skuddpremie for å stimulere til mer effektiv kvote- og lisensfelling.

Tana kommune – Restkvoter skal tas ut

Tana kommune støtter at i tilfeller det ikke lykkes å ta ut vedtatte kvoter for felling av rovvilt, så bør disse tas ut ekstraordinært.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – Restkvoter skal tas ut

Takker for støtten. Vi viser også til brev fra KLD *Om tiltak for å redusere tap av tamrein under kalvingsperioden*, Dette ble mottatt 30.4.2024, og lister tre punkter for mer effektivt uttak av rovvilt.

Lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

I kommentarer til rovviltforskriften § 9 står følgende:

Tilfeller hvor det nylig har skjedd angrep som også ligger an til å fortsette, og som samlet sett er å betrakte som vesentlige, ligger i kjernen av bestemmelsens virkeområde. Hvor det har skjedd skade i det aktuelle området for lengre tid tilbake, typisk sist beitesesong, vil det også være hjemmel til å fatte fellingsvedtak forutsatt at øvrige omstendigheter åpner for dette. Det gjelder selv om det ennå er en tid frem til neste beitesesong, så lenge omstendighetene tilsier at store problemer kan forventes i det aktuelle området når bufe eller tamrein kommer på beite. Hvor oppstått skade i seg selv ikke er omfattende, men hvor den sammen med fremtidige skader samlet sett vurderes å være vesentlige, kan det åpnes for felling for å unngå skade i fremtiden. Hvor det er tale om fremtidig skade, uten at skade har oppstått på vedtakstidspunktet, er det også hjemmel til å gi fellingstillatelse dersom øvrige vilkår er oppfylt.

Vi vet at gaupe og jerv i regionen i hovedsak lever av tamme beitedyr. Vår erfaring er at gaupe eller jerv i områder hvor det også er tamme beitedyr vil gi vesentlige tap, selv om en iverksetter tapsforebyggende tiltak. Likevel opplever vi at Miljødirektoratet og statsforvalteren er svært tilbakeholdne med å gi skadefellingstillatelse for å unngå tap i fremtiden, uten at det er en akutt pågående skadesituasjon.

Rovviltnemnda mener Klima- og miljødepartementet må gi forvaltningen en føring om i større grad å bruke skadefelling tpsforebyggende.

Uttak av jerv og gaupe er mest effektivt på vinteren, samtidig har regionen mange beitedyrprioriterte områder hvor det nesten ikke er beitedyr om vinteren. Følgelig er rovvilttapet

lavt om vinteren. Når reinen kommer til kalvingsområdene og sauen slippes på utmarksbeite er det bart, rovviltet blir ikke oppdaget og det er tilnærmet umulig å dokumentere tap på barmark. Rovviltet har et strengere vern fordi det er yngletid. Skulle det bli gitt skadefelling er det uansett svært vanskelig å lykkes på barmark. Rovviltnemnda mener forvaltningen i slike situasjoner må være i forkant, og gi skadefellingstillatelser tapsforebyggende i områder der skadefelling under pågående angrep sjeldent er et reelt alternativ.

BirdLife Norge – lav terskel for felling av rovvilt i B-områder

Rovviltnemnda velger her å legge vekt på økt og lettere bruk av fellingstillatelser, åpenbart også utenfor B-områder der det skal være lav terskel for felling av rovvilt. Det siste kan ikke gjøres gjeldende for kongeørn. Målsettingen nasjonalt er å forvalte arten på det nivå den nå er. Dette kan ikke oppnås ut fra en ide om at hekkebestanden kan opprettholdes ved å øke bestandstettheten innafor A-områder. Arten fordeler seg etter arealmessig fordeling av bærekraft, og etter næringsgrunnlagets fordeling pr areal. Når grensen innen et område er nådd, vil ikke nye par kunne flytte seg eller forflyttes til tilsvarende områder når de på forhånd fullt ut har nådd området bærekraft. Et alternativ for å redusere kongeørntap er å søke erfaringskunnskap fra tidligere hvor f.eks. tradisjonelle reinkalvingsområder er forlatt og nye etablert i områder som tidligere var i bruk, og sammenligne eventuelle endringer i tapsproblematikk for tidligere kontra nyere kalvingsplasser. Det bør være nyttig også med sammenlignende erfaringskunnskap fra kalvingsområder for rein i de sørligste reindriftsområde med tilsvarende i nord, spesielt områdene med høyest registrerte tap av kalv fra fødsel til merking og eventuelt fram til slakting.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – lav terskel for felling av rovvilt i B-områder

For kongeørn er det ikke A- og B-områder, nemndas avsnitt om *lav terskel for felling av rovvilt i B-områder* viser til kommentarer til rovviltforskriften § 9, mens det er rovviltforskriften § 12 som spesifikt omtaler skadefelling av kongeørn. Selv om flytting av kalvingsområder er et stort prosjekt, som ikke alle reieneiere har anledning til, så tror også nemnda at erfaringskunnskap på en bedre måte kan utnyttes i dynamikken mellom beitenæring og rovviltforvaltning.

NOAH – for dyrs rettigheter – lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

I dette avsnittet tar rovviltnemnda stilling til rovdyrpolitikken ved å tale for lavere terskel for å gi skadefellingstillatelse og det bør gjennomføres tapsforebyggende skadefelling før beitesesongen. NOAH mener igjen at rovviltnemnda går langt utover sitt mandat når de tar stilling for å skyte flere sterkt og kritisk truede dyr, og ber om at dette avsnittet fjernes fra forvaltningsplanen.

NOAH gjør oppmerksom på at det finnes bestander av jerv, bjørn og ulv over grensen til Sverige, som betyr at det ikke er mulig å unngå at det vandrer inn rovdyr fra Sverige rett før beitesesongen eller senere når beitedyr allerede er i utmarka. Rovviltnemndas «løsning» er derfor urealistisk og uforenlig med biologiske forutsetninger i naturen. Samtidig kan det være at rovdyr som overvintrer i Norge ikke vil forbli i et beiteprioritert område, men forlater området før beitedyr slippes ut. NOAH mener derfor at det ikke finnes solide bevis for at skyting av rovdyr i forkant av beitesesongen vil redusere tapene i beiteområder. Å bruke omfattende ressurser på å skyte rovdyr på vårsnø er ikke begrunnet, og det er også uetisk

og i strid med prinsippet om at man ikke kan drive forebyggende skyting for potensielt å unngå konflikt med ville dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – lav terskel for skadefelling av rovvilt i B-områder

Rovviltnemnda skriver dette avsnittet i vårt kapittel om *forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov*. Vi mener det er innenfor vårt mandat å foreslå endringer vi mener bedre ivaretar det todelte målet om både rovvilt og beitedyr. Så er vi bevisste på og tro mot gjeldende lover og føringer i rovviltforvaltningen.

Rovviltet beveger seg over store avstander og det er ingen enkle løsninger, samtidig mener vi bestandsmålene for rovvilt kunne oppnås med lavere tap av tamme beitedyr om en hadde lagt mer vekt på fremtidig skadepotensial når en vurderer felling. Per i dag kommer fellingstillatelsen i for stor grad etter at skaden allerede har skjedd. For rovviltet er det naturlig adferd og predatorer beitedyr, også om de er noens eiendom. Skadefelling er ikke straff. På barmark er det vanskeligere å ta ut riktig individ og det kan være problematisk i forhold til yngletidsfredning.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 30A Oarjabealli – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Siden B-områdene er spesielt tilrettelagt for beitedyr, er det ikke ønskelig at rovvilt skal etablere seg eller utgjøre en betydelig trussel for dyrene i disse områdene. Den gjeldende bestemmelsen er imidlertid ikke tilstrekkelig klar til at beitenæringen kan aktivt arbeide for å forhindre etablering av rovvilt i området. Det er nødvendig å konkretisere denne bestemmelsen innenfor rammene av allerede fastsatte regelverk.

Reinbeitedistriktet mener at det er viktig å revidere denne bestemmelsen for å inkludere mer konkrete retningslinjer. Etter definisjonen av B-området bør bestemmelsen klargjøre at dersom rovvilt befinner seg i området, skal disse tas ut uten behov for en omstendelig søknad om felling. Dersom det ikke er mulig å endre bestemmelsen for B-områdene innenfor rovviltforvaltningen, bør det vurderes å etablere et eget område, for eksempel C-området, der tilstedeværelsen av rovvilt ikke er tillatt. I C-området skal det være anledning til å fjerne rovvilt uten behov for søknad og tillatelse. Dette vil bidra til å ivareta velferden til beitedyrene.

I gjeldende forvaltningsplan for rovvilt er det mangelfullt hensyntatt til beitedyrenes velferd. Det er derfor nødvendig å sikre at bestemmelsene er tydelige, praktiske og tar tilstrekkelig hensyn til behovene til beitedyrene.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – effektivt uttak av rovvilt i B-områdene

Rovviltnemnda har forståelse for dette synet. I praksis er det likevel vanskelig å se hvordan dette skal fungere. Innenfor rammene av fastsatt regelverk, som har rot i internasjonale avtaler og konvensjoner så skal det gjøres en konkret vurdering i den enkelte situasjon, fordi uttak av fredet rovvilt alltid skal være siste løsning dersom andre

tiltak ikke kan avverge tap. Videre kan uttak ikke være skadelig for bestandens overlevelse.

Rovviltartene bruker store områder. Om en hadde hatt et slikt C-område for gaupe og jerv, og en alltid hadde tatt ut gaupe og jerv som var innom dette området, ville det raskt vært fritt for gaupe og jerv i en radius på mange mil rundt dette området. Det hadde ikke vært forenlig med å nå bestandsmålene i region 8. Videre skal det gjøres vurderinger i forhold til yngletidsfredning. For de fleste i beitenæringene ville det være til lite hjelp om det var et C-område, så lenge det ville bety at rovvilt ikke under noen omstendighet skulle felles i deres A-områder. Både rovvilt og rein bruker i stor grad både A- og B-områder gjennom året, i denne virkeligheten mener rovviltnemnda den todelte målsettingen om både rovvilt og beitedyr best kan nås når en i den enkelte situasjon gjør konkrete vurderinger av en rekke faktorer som skadepotensial, muligheten for forebyggende tiltak samt om felling er skadelig for bestandens overlevelse.

Rovviltnemnda vil presisere at det per i dag ikke er en omstendelig prosess å søke om skadefelling, det kan gjøres med en enkel e-post og en telefon. Når forvaltningen vurderer at grunnlaget for skadefelling er der, blir felling gitt raskt. I tilfeller der forvaltningen vurderer at det ikke er grunnlag for skadefelling, eller at det enda ikke er grunnlag, men at det kan bli det, så blir det ikke alltid prioritert å svare like raskt. Søknader om skadefelling skal besvares innen tre virkedager, men dersom utfallet av Statsforvalterens vurdering er at det ikke kan gis skadefelling per dato, kan det avtales å avvente svaret i påvente av ev. nye opplysninger.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 28, Cuokcavuotna, Bergsfjord – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 30A Oarjabealli – minimere tap av reinkalv og lam

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – minimere tap av reinkalv og lam

Minimering av tap til rovvilt utgjør en avgjørende faktor for reindriftsnæringens bærekraft og muligheten til å bevare kulturen for overføring til kommende generasjoner. For å effektivt redusere tapet av kalver til rovvilt, er det nødvendig å implementere tiltak som opprettelse av C-områder eller justerer bestemmelsen om uttaket av rovvilt i B-områdene. Dette vil redusere tapet av kalver, spesielt når B-områder er kalvingsområdene. Kalvingsområder er definerte plasser for alle siidaer innen reindriftsnæringen.

Det å vurdere etablering av C-områder, der fraværet av rovvilt er et krav, eller å gjøre endringer i bestemmelse for rovviltuttak i B-områdene for å beskytte velferden til simler og kalv i kalvingsområdene. Disse områdene har en spesiell betydning for alle siidaer i reindriften, og tiltakene som gjennomføres bør være i samsvar med gjennomtenkte strategier for å sikre en bærekraftig og kulturelt rik reindriftsnæring. En gjennomgang og tilpasning av regelverket vil bidra til å opprettholde balansen mellom rovviltforvaltning og bevaring av reindriftskulturen for fremtidige generasjoner.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – minimere tap av reinkalv og lam

Rovviltnemnda ser det som vår viktigste oppgave å minimere tap av tamme beitedyr. Vi er enige i at dette er viktig for reindriftsnæringens bærekraft og muligheten til å bevare kulturen. Dette må skje innenfor den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt, og innenfor de rammene som loverket gir. Regelverk og føringer justeres stadig, og rovviltnemnda gir innspill til dette.

Tana kommune – tapsforebyggende skadefelling

Klima- og miljødepartementet må gi forvaltningen en føring om i større grad å bruke skadefelling tapsforebyggende.

Tana kommune mener Klima- og miljødepartementet også må gi forvaltningen en føring om å følge opp rovviltforliket på at det ikke skal være rovdyr som representerer et skadepotensial i prioriterte beiteområder for husdyr og kalvingsområde for tamrein, og at uttak av dyr som gjør skade på beitedyr gjøres raskt.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – tapsforebyggende skadefelling

Den 30. april 2024 mottok forvaltningen et brev fra Klima- og miljødepartementet med føring om tre punkter som skulle iverksettes umiddelbart:

1. Miljødirektoratet skal ha en økt innsats for å gjennomføre ekstraordinære uttak av jerv, med særlig fokus på områder hvor det over tid har vært store tap til jerv og i områder med bestandstall som har ligget over det regionale bestandsmålet. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres.

2. Der lisensfelling ikke gir tilfredsstillende uttelling, skal miljøforvaltningen så langt det er mulig sørge for at resterende kvote tas ut i de områdene der lisensfellingskvoten er gitt. Uttak i eller i tilknytning til kalvingsområder for tamrein skal prioriteres. Miljødirektoratet skal gi dette svært høy prioritet.

3. Senket terskel for skadefelling av rovdyr i kalvingsområder for tamrein som ligger innenfor prioriterte yngleområde for rovvilt, innenfor rammene av rovviltforliket.

Rowiltforvaltningen får stadig føringer og presiseringer. Innenfor den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt er det motstridende og uforenlige hensyn som nemnda forsøker å ivareta på best mulig måte.

Troms reindriftssamers fylkeslag – skadefellinger

Reindrifta opplever at det er veldig vanskelig å få skadefelling, også mye pga. soneinndelingen. Hvis skadefellinger blir gitt er det ofte i begrensede områder, og gitt over svært korte tidsrom. Som oftest legges ansvaret over på reindriften, om å flytte ut av skadeområdet. Dette er problematisk, spesielt på vinterbeitene, da disse er svært begrensede i Troms. Det er viktig at de

skadevoldende rovviltet tas ut straks.

Gjennomgang av forskriftene for skadefelling, slik at skadefellingene effektiviseres. En effektiv skadefelling ville kunne bygge opp en større tillit mellom næring og forvaltning.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – skadefellinger

Rovviltnemnda har forståelse for problematikken med rovvilt i vinterbeitene. Mange vinterbeiter er rovviltprioriterte områder, likevel kan skadepotensialet være svært høyt. Det er noe av problematikken med differensiert forvaltning, blir den veldig tydelig så kan det sjelden gis skadefelling i A-områdene, og blir de beitedyrprioriterte områdene store så kan det sjeldnere gis skadefelling i beitedyrprioriterte områder.

Skadefellinger skal som hovedregel være rettet mot bestemte skadegjørende individer i en akutt pågående skadesituasjon, derfor er gjerne tidsperioden kort og fellingsområdet begrenset. Nemnda har ikke myndighet til å vurdere hvorvidt skadefelling skal gis eller ikke i den enkelte situasjon, men vi jobber målrettet for at skadefellinger som gis skal være så effektive som mulig.

Stående fellingstillatelse

Det skal være lav terskel for felling av rovvilt i B-områder, særlig i kalvingsland. Uttak av rovvilt må bli mer effektivt enn i dag, og rovviltnemnda ønsker å få i gang et prøveprosjekt med stående fellingstillatelse i et reinbeitedistrikt i regionen.

Finmark fylkeskommune – stående fellingstillatelse

Fylkesutvalget støtter forslaget om stående fellingstillatelser for skadedyr.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark fylkeskommune – stående fellingstillatelse

Nemnda takker for støtten.

Involvering og synliggjøring av erfaringskunnskap i Rovdata og Fagrådet

Fagrådet for Nasjonalt overvåkingsprogram må få inn bærere av erfaringsbasert kunnskap fra beitenæringene, og Fagrådet må møtes oftere. Det er viktig at også utøvere i grenseområdene er representert i Fagrådet. Videre må erfaringsbasert kunnskap tas inn i instruks for overvåking av rovdyr, og kunnskapsbærerne må være med å utvikle disse.

Forskningsbehov

Rovviltnemnda ser frem til forskningsprosjekter som søker å besvare problemstillingene vi har listet opp under, og som utføres i henhold til forskningsetiske retningslinjer og i samarbeid med berørt beitenæring og kunnskapsmiljø.

1. Er Hurdalsplattformens mål om 50 % selvforsyning mulig å nå innenfor dagens rammer gitt av offentlig rovdyrforvaltning, beitedyrforvaltning og arealforvaltning? Hva må eventuelt gjøres for å nå målet?
2. Tilskuddsordningene i landbruks- og reindriftsforvaltninga stiller strenge krav til produksjon pr. beitedyr som virkemiddel for å oppnå en såkalt bærekraftig matproduksjon. Hvilken effekt har arealtap og rovvilttap på innfrielsen av disse kravene?
3. Hvilke effekter har produksjonskravene med tilhørende virkemiddelbruk på dyrevelferd, rovvilttap og beiteutnyttelse? Hvordan påvirker avlsarbeid og flokkstruktur beitedyrs robusthet mot rovvilt, både direkte og indirekte? Hvilke konsekvenser har økonomiske incentiver til kalveslakt for flokkstrukturen? Hvordan påvirker flokkstrukturen flokkens atferd og sårbarhet ved vanskelige beiteforhold og ved rovviltangrep? Hva er optimal flokkstruktur i reindriftas perspektiv og med basis i næringas erfaringsbaserte kunnskap?
4. Hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene? Flere melder at også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte. Også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte, til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfelle. Nemnda ser frem til et forskningsprosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område. Er det sammenheng mellom frekvensen av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede forhold?

BirdLife Norge – hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene?

For forvaltning av de to ørneartene er dette et fundamentalt spørsmål. Kravet må være at dokumenterbar kunnskap legges til grunn BÅDE for erfaringsbasert og vitenskapelig/forskningsbasert kunnskap. For kongeørn MÅ sammenhenger til bakenforliggende, angrepsutløsende årsaker for ørneangrep klarlegges. Det er langt mer enn nok empirisk kunnskap og erfaringskunnskap. For sau og lam er det ingen sammenheng mellom maksimal bestandstetthet av både kongeørn og beitende sau (Rogaland, Vestland og Møre og Romsdal), og frekvensen av kongeørnskade. I mesteparten av disse områdene er kongeørn bortimot eneste fredete «store» rovviltart, men skadefrekvens og dokumentasjonsfrekvens er lav, mens hele Nord-Norge og Trøndelag–Innlandet er store rovdyr til stede, og vel så viktig, andre tapsfaktorer kan være massive enkelte år. For havørn må det være et ufravikelig krav at de som «observerer» direkte og indirekte skade av havørn på beitedyr, både rapporterer og dokumenterer observasjonene. Havørna har vært intenst studert i mer enn 50 år, i Norge og globalt, også når det gjelder næringsvalg, uten at angrep på beitedyr er rapportert utenom døde eller døende dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene?

Nemnda takker for innspillet. Under forskningsbehov punkt 4. vil vi spørre «Er det sammenheng mellom frekvens av kongeørnskade og naturgitte eller driftspåvirkede

forhold?»

Finnmark Bondelag – kunnskapsbehov om kongeørn og havørn

Det er et stort behov for mere kunnskap om kongeørn som skadevolder, og også om hvilken effekt havørna har på tap av sau og rein.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag –kunnskapsbehov om kongeørn og havørn

Nemnda takker for innspillet.

NOAH – for dyrs rettigheter – forskningsbehov

NOAH vil til slutt kommentere punkt 4 under kapitlet om forskningsbehov: «Hvordan påvirker kongeørn og havørn beitenæringene? Også havørna observeres som skadevoldende rovdyr både direkte og indirekte, til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfelle.»

Det er svært urovekkende at rovviltnemnda betviler fagekspertene og forskere når det kommer til tap av husdyr til kongeørn og havørn. All kunnskap viser at havørn ikke utgjør noen trussel overhodet mot tamdyr, og at kongeørn står for en helt marginal andel av dødelighet – hovedsakelig knyttet til enkelte ørneindivider. Ifølge Birdlife Norge (tidligere Norsk Ornitologisk Forening) finnes det ikke dokumentasjon på at havørn aktivt har gått til angrep på friske sau eller lam innenfor sitt utbredelsesområde. Det er kun beskrevet tre tilfeller der havørn har opptrådt som åtselere på levende, men immobile kløvdyr. Angrep er heller ikke beskrevet for rein og reinkalver. Havørn spiser tvert imot fisk, fugleunger og åtsler på andre døde dyr. Når det gjelder tap av beitedyr til kongeørn, er dette et symptom på bakenforliggende årsaker. De fleste tap til kongeørn utløses av at byttedyret i utgangspunktet er svekket eller i en utsatt situasjon, ifølge Birdlife.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – forskningsbehov

Spørsmålet om hvordan havørn og kongeørn påvirker beitenæringene er viktig for mange. Nemnda imøteser derfor mer forskning om faktorer som påvirker ørnas predasjon på beitedyr. Vi ser at uttalelsen «til tross for enkelte forskningsmiljøers påstand om at dette ikke er tilfellet» kan være provoserende, og at den er unødvendig, vi vil fjerne den setningen.

Tana kommune – behov for forskning på kongeørn og havørn

Tana kommune mener at det er behov for forskningsprosjekt som kan besvare rovviltnemndas spørsmål om hvordan kongeørn og havørn påvirker beitenæringene.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – behov for forskning på kongeørn og havørn

Nemnda takker for innspillet.

5. Hvilke psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser har de voksende

rovviltbestandene på menneskene i beitenæringa, og hva vil konsekvensene være ved en oppnåelse av dagens bestandsmål? Prosjektet Reindriften hverdag har allerede konstatert at rovdyrforvaltninga har en negativ effekt på utøvernes helse, men vi etterlyser en dybdeforskning med utgangspunkt i dette arbeidet, med fokus på begge næringene og både de som står i næringa og de som har forlatt den som konsekvens av rovvilt.

BirdLife Norge – psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Psykososiale og økonomiske problem er kompliserte utfordringer langt ut over det som knyttes til rovvilt og rovviltskade. Det betviles ikke at konsentrerte eller omfattende tap av beitedyr til rovvilt er psykisk og i mange tilfeller økonomisk belastende, men når det kombineres med andre problemstillinger og i en del sammenhenger brukes som vikarierende forklaringer på problem for både personer og beitenæringar som definitivt ikke har sammenheng med rovdyr situasjonen, eller til og med som kan utløse rovdyrskade, så er det lett å trå over grensen til hvilke problemstillinger som mest fordelaktig burde sortere under andre fagfelt.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser

Rovvilt nemnda er enig i at det finnes en grensegang også for dette temaet i rovviltforvaltningen, det er en av grunnene til at nemnda ønsker mer kunnskap om psykososiale og samfunnsøkonomiske konsekvenser.

6. Hvilken betydning har beitedyr og deres områdebruk for rovviltbestandene og deres eksistensgrunnlag i rovviltregion 8?

7. Hva er dyrevelferd i beitenæringas perspektiv? Spesielt for reindriften: hva er viktige faktorer for reinens velferd, vurdert som semidomestisert dyr?

8. Tatt i betraktning Mattilsynets økende bekymring for rovvilttrykkets konsekvenser på beitedyrs dyrevelferd; hvilke tiltak er nødvendige for å forbedre beitedyrs dyrevelferd?

9. Hvilke følger har klimaendringene for samspillet mellom beitedyr og rovvilt?

10. Rovvilt nemnda ønsker ny forskning hvor en registrerer andelen simler som er drektige.

11. Nemnda ser at ressursbruken er stor både for beitenæring, SNO og rovviltforvaltning. Vi ønsker et prøveprosjekt med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken for både dyreeier, SNO og rovviltforvaltninga. Kan ny teknologi bidra til mer kostnadseffektive løsninger?

Mattilsynet region nord – om forskningsbehov

Rovvilt nemnda lister opp ni ulike forskningsprosjekter de ønsker å fokusere på. Mattilsynet vurderer alle som viktige, men ønsker ut fra et dyrevelferdsmessig ståsted å særlig å fremheve punkt 8; Tatt i betraktning Mattilsynets økende bekymring for rovvilttrykkets konsekvenser på beitedyrs dyrevelferd; hvilke tiltak er nødvendige for å forbedre beitedyrs dyrevelferd? I tillegg vurderer vi punktene 7, 4 og 6 som viktige.

Nemndas svar på uttalelse fra Mattilsynet region nord – om forskningsbehov
Nemnda takker for innspillet.

Kart – forvaltningsområder for bjørn, jerv og gaupe i region 8

Rulleringsprosessen

ARV – Aktivt Rovdyrvern – rulleringsprosessen

Rovviltnemnda har i sitt planarbeid innhentet synspunkter og innspill fra diverse instanser, herunder beitenæringsinteresser, men verneforeningene er så vidt vites ikke kontaktet for innspill. Dette er kritikkverdig.

Nemndas svar på uttalelse fra Aktivt Rovdyrvern – rulleringsprosessen

Rovviltnemnda har sett det som svært viktig å nå ut til alle interessenter i prosessen med rullering av forvaltningsplan for rovvilt. Informasjon om prosessen har rovviltnemnda lagt ut på Statsforvalterens nettside, vi har annonsert oppstart av arbeidet i en rekke aviser over hele regionen, og vi har sendt informasjon til alle som har meldt sin e-postadresse til rovviltnemnda. Rullering av forvaltningsplan for rovvilt var ingen plutselig hendelse, nemnda hadde dette som tema på møter i flere år før prosessen kom i gang. Gjennom hele prosessen har saksfremstillinger og protokoller fra rovviltnemndas arbeid med forvaltningsplanen blitt lagt ut på nett, og de er sendt i e-post til alle som har meldt sin e-postadresse.

Oppstartskonferansen i Alta var bredt annonsert, deler av den kunne følges digitalt og flere verneinteresser var representert. Selv om nemnda hadde ønsket bredere deltagelse kan det nevnes at Norges Miljøvernforbund, NOAH, Naturvernforbundet i Finnmark, BirdLife Norge og Sabima var representert.

Berørte samiske interesser er kontaktet direkte for konsultasjoner, det er oppfølging av en lovpålagt oppgave.

At interessenter mener de ikke har fått anledning til å komme med innspill i hele prosessen med rullering av forvaltningsplanen, viser at nemnda har mislyktes i vårt forsøk på å nå ut til alle vi ønsket med oppfordring om å medvirke. Det beklager vi.

BirdLife Norge – rulleringsprosess

Viser til sitt innspill av 18. juni 2022, og bemerker at organisasjonen ikke kan se å ha mottatt noen form for reaksjoner på nevnte notat.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – rulleringsprosess

Nemnda takker for innspill til rullering av forvaltningsplan for rovvilt forvaltningsregion 8 samt for notat av juni 2022 om kongeørn som skadegjører i Troms og Finnmark. Begge

dokumentene ble tatt til informasjon i sak 44/22 på rowiltnemndas møte den 28.6.2022.

Reinbeitedistrikt 23 Seainnus, Navggastat – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna, Bergsfjord – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 30A Oarjabealli – kort høringsfrist

Reinbeitedistrikt 33 Spalca – kort høringsfrist

Høringsfristen er satt til 14.02.2024, og vår høringsuttalelse er gitt innen høringsfristen. Det er verdt å merke seg at distriktet mottok denne henvendelsen via altinn.no den 28.12.2023.

Distriktet ønsker å informere statsforvalteren om at det oppleves som uheldig å sette høringsfristen til minimumstiden. Dette fordi at reinbeitedistriktet har et betydelig antall reineiere, og det er viktig at alle reineiere gis tilstrekkelig tid til å gi sine uttalelser. Distriktet vil helst sende inn reineiernes uttalelser som en samlet høringsuttalelse.

En høringsfrist på kun 6 uker gir ikke reinbeitedistriktstyret tilstrekkelig tid til å distribuere dokumentet til alle reineiere i distriktet. Dette anses som nødvendig for å følge en forsvarlig forvaltningspraksis i reinbeitedistriktet og for å imøtekomme reineiernes behov for å kunne delta i høringsprosessen.

Reinbeitedistriktet anmoder derfor statsforvalteren om å vurdere muligheten for å ha lengre høringstid ved eventuelle kommende høringer som berører reinbeitedistrikter, for å sikre en grundig og inkluderende deltakelse fra alle berørte parter.

Nemndas svar på uttalelse fra reinbeitedistrikt 23, 28, 30A og 33 – kort høringsfrist

Rowiltnemnda takker for tilbakemeldingen, og vil vurdere muligheten for en lengre høringsfrist ved en senere anledning. Vi oppfordrer samtidig om å spille inn dette igjen tidlig i en ny prosess.

Generelle betraktninger

ARV – Aktivt Rovdyrvern – rovviltet har sin plass i naturen

Rovvilt er øverst på næringskjeden, de er renovatører og de bidrar til balanse og biologisk mangfold i økosystemet. Dyr og natur har en verdi i seg selv, ikke bare for menneskers kortsiktige vinning. Vi er gjennom avtaler og lovverk forpliktet internasjonalt og nasjonalt til å bevare rovviltet, vi er også etisk og moralsk forpliktet ovenfor kommende generasjoner.

Rovvilt utgjør en minimal trussel mot beitedyra sett i forhold til det store antallet beitedyr som dør på utmarksbeite av helt andre årsaker.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – rovviltet har sin plass i naturen

Halvparten av rowiltnemndas oppgave er å ivareta rovviltet, vi er bevisste denne forpliktelsen ovenfor naturen, oss selv og kommende generasjoner. Den andre halvparten av nemndas oppgave er å minimere tap av beitedyr og medfølgende konflikter forårsaket av rovvilt. I region 8 er rovvilt en meget vesentlig årsak til at sau og rein dør i utmark. Det er rowiltnemndas oppgave å fokusere på den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt, så må vi samtidig se til andre faktorer som påvirker beitedyr og rovvilt.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – jakt

Forskning viser at legal jakt senker terskelen for illegal jakt. Det å skyte rovvilt kan også virke mot sin hensikt, ved at området «åpnes» for streifdyr, eller ved at unge rovviltindivider lærer seg å preferere lette bytter slik som sau uten tilsyn.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – jakt

En av rovviltnemndas oppgaver er å forvalte rovviltbestandene på bestandsmålet, og det skal føres en tydelig differensiert forvaltning. Rovviltnemnda mener det er viktig å vurdere konsekvenser av grep i forvaltningen, samtidig er vi overbeviste om at fravær av forvaltning av rovviltet ikke hadde vært forenlig med at sau og rein skal utnytte beiteressursene i regionen.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – tap til rovvilt

Rapporterte tap ved søknad om erstatning synes sterkt overdrevet. Det er usannsynlig at rovviltbestandene skal gjøre så mye skade på tamme beitedyr som det påberopes. Viser til at det årlig påvises ca. 2000 drepte sau og rein i Norge, og sier at våre rovdyr utryddes for disse.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – tap til rovvilt

Rovviltnemnda skal ivareta både rovvilt og beitedyr. Det er ikke rovviltnemnda som vurderer søknader om rovviltstatning.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – opplevd rovdyrtrykk vs. faktisk jakttrykks konsekvens i form av natursorg

Rovviltnemnda er opptatt av hvordan «opplevd rovdyrtrykk» påvirker folks psyke. I en tid med et voldsomt naturtap, klima- og naturkrise og en dramatisk tilbakegang av alle viltarter, herunder rovvilt, er det mange mennesker som kjenner på en økende klimasorg, naturangst og bekymring for naturen vår og alt liv i den. Vi vet at naturen er sterkt forringet allerede og vi plikter å ta vare på det vi har igjen av ville dyr og den naturen de lever i. Rovviltet er i så måte symbolarter som vi, i et av verdens rikeste land, bør vise at vi klarer å ta vare på og styrke til livskraftige bestander. Dette vil vi nyte godt av, men ikke minst fremtidige generasjoner av mennesker, og ville dyr.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – opplevd rovdyrtrykk vs. Faktisk jakttrykks konsekvens i form av natursorg

Rovviltnemnda ser disse problemene, men den todelte målsettingen om både beitedyr og rovvilt ser vi heller som en del av løsningen, enn som en del av problemet. Gjennom de siste 50 årene er bestandene av store rovdyr reetablert i store deler av Norge. Dette har vært en villet utvikling. Bestandsmålene for jerv, gaupe, bjørn og ulv er satt slik at de må sees i sammenheng med bestandene i våre naboland for å være livskraftige. Med noen justeringer, slik som at bestandsmålene for gaupe bør nåes der gaupa har naturlige byttedyr, mener nemnda det er mulig å ta vare på både rovviltet og beitenæringene.

I et økologisk bærekraftperspektiv mener vi det er klokt å spise sau og rein som henter maten sin i utmark, og gjennom beiting bidrar til artsmangfold. Dette erstatter litt av smitte- og sykdomsutsatte monokulturer som beslaglegger arealer og hvor kjemikalier og kunstig næringstilførsel er nødvendig. Videre er det en del av selvforsyningen, og beitedyrene utgjør en viktig reserve ved en krisesituasjon med lokal matmangel. Det er

raskt gjort å legge ned beiter i utmark, men det tar tiår å bygge opp igjen et beitelandskap og nye besetninger som «vet» hvor de skal beite. Hos beitedyr læres kunnskapen om hvor de finner de beste beitene fra mordyr til kalv og lam.

I tillegg til at beite i utmark gir mat uten nedbygging, og at dyrene utgjør en matberedskap, og at de bidrar til biologisk mangfold, så har beitedyrene eiere som bor i distriktene, som har generasjoners erfaringer og kunnskaper om naturen, som avhenger av, og bryr seg om den naturen beitedyrene bruker. Disse er viktige voktere mot forringelse av naturen.

Rovviltnemnda tror ikke vi kan vise frem noe glansbilde der rovvilt og beitedyr fredelig går side om side, men vi tror et flerbrukslandskap med plass til begge er det beste for mennesker og natur både nå og i fremtiden.

Birdlife Norge – vilt og natur er under sterkt negativt press

I utgangspunktet er BirdLife Norges standpunkt at våre gjenværende naturområder er og har over lang tid vært under meget sterkt, negativt press, trass i at Norge har ratifisert og sluttet seg til et generelt internasjonalt ansvar (FN-avtalen), har akseptert omfattende ansvar i global målestokk for våre naturområder som helhet, og for de av våre villlevende fugle- og dyrearter som har vært etterstrebet til og til dels over grensen av utryddelse. De fleste rovviltarter hører med blant disse. BirdLife Norge er av den oppfatning at det er akutt behov for skjerpet oppmerksomhet og tiltak for å sikre våre gjenværende naturområder og tilhørende arter, og at det er avgjørende viktig at de vedtak om lover, forskrifter og regelverk som er gjort, blir lagt til grunn for reviderte forvaltningsplaner. Det er også BirdLife Norges oppfatning at foreliggende forslag til revidert forvaltningsplan for rovvilt i Region 8 ikke har et slikt utgangspunkt for sitt forslag. Derfor blir de fleste merknader til planen negative og korrigerende. Ut fra BirdLife Norges faglige vinkling er det naturlig at våre kommentarer ut over de prinsipielle, knyttes konkret til forvaltning av kongeørn, delvis også for havørn som utrolig nok fremdeles og som en av de mest detaljert undersøkte av våre fuglearter, nasjonalt og internasjonalt, uten at det foreligger en eneste dokumentasjon på skadevoldelse over for beitedyr. Innspillsnotatet følger planforslagets struktur: Strategier: BirdLife Norge merker seg uttalt behov for «pålitelig bestandsberegning», som også omfatter kongeørn og havørn – to av våre best kartlagte og bestandsregistrerte fuglearter. Derfor kommenteres dette på flere steder i notatet. Virkemidler: I notatet går BirdLife Norge nærmere inn på flere deltema innafor dette avsnittet. Her og på flere andre steder i planforslaget omtales erfaringsbasert kunnskap og tradisjonskunnskap som fundamentale og med et inntrykk av at slik kunnskap er mer reell og viktigere enn fagkunnskap og vitenskapelig basert kunnskap. Dette tema er derfor kommentert på flere steder i innspillsnotatet. Bestandsestimater og bestandsvurderinger: Dette er gitt spesiell oppmerksomhet i planforslaget og er derfor kommentert tilsvarende konkret fra BirdLife Norge, både i innspillsnotat og ved henvisning til andre notater og faktaopplysninger. Skadeomfang, dokumentasjon, erstatningsgrunnlag og -utbetalinger: Dette er også tema som er kommentert i notatet og i andre vedlegg til dette brevet, med spesiell etterlysning av dokumentert faktagrunnlag i Region 8.

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – vilt og natur er under sterkt negativt press

Nemnda takker for en grundig uttalelse fra BirdLife Norge. Vi har svart ut mer konkret og begrunnet våre valg der BirdLife Norge har kommentert til planforslaget.

Dyrøy kommune – planen må brukes aktivt i forvaltningen

Dyrøy kommune takker for muligheten til å gi innspill knyttet til revideringen av forvaltningsplan for rovvilt i region 8. En aktiv og kunnskapsbasert forvaltning er viktig for å sikre at beitenæring og rovvilt kan leve bærekraftig side om side. Vi mener det fremlagte forslaget om forvaltningsplan for rovvilt er godt utarbeidet og har et godt helhetsinntrykk. Vi ønsker i likhet med landbruksnæringen i Dyrøy kommune å påpeke at for at planen skal ha en effekt, så må den bli benyttet aktivt i fremtidig forvaltning, noe vi har forventninger om at den vil bli.

Nemndas svar på uttalelse fra Dyrøy kommune – planen må brukes aktivt i forvaltningen

Rovviltnemnda takker for støtten og for tilliten til at planen blir brukt aktivt i fremtidig forvaltning. Nemnda vil gjøre vårt beste for å oppnå dette.

ARV – Aktivt Rovdyrvern – nemndas habilitet

Viser til leserbrev fra Naturvernforbundet i Nordland, hvor Hege Loholt og Tage Vedal i 2017 skrev at

«Rovviltnemnda skal ha en sammensetning som er representativ for befolkningen, nemnda skal ikke ensidig representere og fremme beitenæringens interesser. Rovviltnemnda skal respektere og ivareta nasjonale bestandsmål for store rovdyr samt til enhver tid gjennomføre en statlig forvaltning innenfor Stortingets eksakte rammer».

Rovviltnemnda har et konfliktdempende mandat og en uttalt tosidig målsetting. Dette ivaretas ikke når kun næringsinteressene hensyntas. Når nemnda uttrykker ønske om lavere bestandsmål for flere av rovviltartene i regionen, reiser dette tvil rundt nemndas habilitet. Nemnda kan fremstå som en politisk obstruksjon hvor beiteområdene, aldri rovdyras biologiske behov, har satt premissene for utarbeidelsen av ny forvaltningsplan.

Rovviltnemndene består av medlemmer med økonomiske, jakt- og næringsinteresser som konflikterer med rovdyras behov. Mange av dem ønsker rovdyra helt bort fra sin region fordi de har sauer eller rein på utmarksbeite og kan derfor oppfattes som inhabile.

ARV mener nemndene med deres sammensetning, og ved sine rovdyrnegative vedtak er inhabile. At nemndene bør avvikles og erstattes av fagpersoner. Forvaltningsplanforslaget fra rovviltnemnda illustrerer dette synet.

Nemndas svar på uttalelse fra ARV – Aktivt Rovdyrvern – nemndas habilitet

Nemnda finner det ikke riktig å være den som argumenterer mot en påstand om at vi er inhabile. Vi respekterer at dette synet finnes, og da er det bra det løftes frem, så får andre vurdere.

BirdLife Norge – Statistiske oppsummeringer

Statistiske oppsummeringer som Rovviltnemnda i Region 8 bør ta inn over seg som et viktig tema ved slutføring av ny plan for rovviltforvaltning i Region 8: BirdLife Norge ser det som viktig at det ved rullering og revidering av rovviltforvaltningsplanen foretas en oppsummering av offentlig tilgjengelig tallmateriale for rovviltskade og erstatningsutbetalinger i regionen. Dette både for å dimensjonere rovviltproblemene og for å vurdere forvaltningspraksis innfor nemndas ansvarsområde. Det omfatter følgende:

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte

kadaverfunn

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

BirdLife Norge utfordrer Rovviltnemnda i Region 8 til å vurdere dokumentasjonen som disse tabellene viser, først og fremst hvordan dette kan benyttes for å dimensjonere kongeørna som skadegjørere i nemnda sitt forvaltningsområde, deretter vurdere talla og forvaltningspraksis i forhold til erstatningsforskriftens bestemmelser om grunnlaget for erstatningsutbetaling for tap av beitedyr til fredet rovvilt, så vurdere tapsproblem fra Åkerøya i Harstad i perioden 2003-2017 i forhold til dyrevelferdslov og småféforskriften generelt og spesielt til forskriftens § 18 om Utedrift, avslutningsvis vurdere statistikken for utbetalte erstatninger for kongeørnskader for sau og lam i forhold til erstatninger for landet som helhet, og endelig en oppsummering av hva dette forteller om kongeørna som skadegjørere på sau og lam i Region 8 og i særdeleshet for Troms fylke.

For ordens skyld: BirdLife Norge bemerker at statistikkene for kongeørnskade på rein og først og fremst reinkalv, betrakter organisasjonen som meget nyttige tall for å kunne identifisere årsakene til store og konsentrerte tap av reinkalv i de mest utsatte områdene for eventuelt også å kunne finne fram til hvordan disse kan løses gjennom forvaltningsmessige tiltak. Sammenlignende studier mellom de ulike reindistriktene med betydelige variasjoner i kalvetap bør kunne gi tilsvarende grunnlag for mulige tiltak også der. Med tamreindriften som en integrert del av naturgitte økosystem i reindriftsområdene er det viktig å finne fram til en sameksistens mellom tamreindrift og en kongeørnbestand i balanse.

Merk ellers: BirdLife Norge aksepterer fullt ut gjeldende bestemmelser for skadefellingsforskriften så langt det gjelder kongeørn.

Tabell 1: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Reindriftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	6336	6681	32,6 %	947	291	30,70 %	4,36 %
2021-2022	7709	8148	35,6 %	1082	371	34,29 %	4,57 %
2020-2021	7901	8393	36,3 %	1207	518	42,92 %	6,17 %
2019-2020	6306	6653	33,8 %	820	263	32,70 %	3,95 %
2018-2019	5814	6057	33,6 %	780	236	30,26 %	4,06 %
2017-2018	7246	7513	34,9 %	1213	414	34,13 %	5,71 %
2016-2017	4595	4746	27,2 %	676	157	23,22 %	3,31 %
2015-2016	4776	5021	28,1 %	902	259	28,71 %	5,16 %
2014-2015	4587	4777	24,7 %	815	256	31,41 %	5,36 %
2013-2014	4337	4619	22,4 %	1092	257	23,53 %	5,56 %
2012-2013	5449	5706	23,5 %	1501	298	19,85 %	5,22 %
2011-2012	3830	4264	21,6 %	867	158	18,22 %	3,71 %
2010-2011	4802	5076	24,1 %	1244	199	16,00 %	3,92 %
2009-2010	4172	4339	22,0 %	1066	192	18,01 %	4,42 %
2008-2009	3632	4314	20,8 %	1282	227	17,71 %	5,26 %
2007-2008	3502	3613	25,0 %	818	153	18,70 %	4,23 %
2006-2007	2763	3190	20,6 %	950	174	18,32 %	5,45 %
2005-2006	2829	2999	22,2 %	770	174	22,60 %	5,80 %
18 år	90586	96109	27,5 %	18032	4660	25,84 %	4,85 %

Kilde: Rovbase.no

Totalt erstatta rein som «drept av freda rovvilt» i perioden: 349.961 dyr
 Av dette kadaverdokumentert: 18.032 dyr = 5,15 %

Tabell 2: Rein erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Reindriftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Kalv	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2022-2023	5186	5499		545	204	37,3 %	3,7 %
2021-2022	6459	6853		728	297	40,8 %	4,3 %
2020-2021	6667	7109		678	376	55,5 %	5,2 %
2019-2020	5157	5446		478	188	39,3 %	3,5 %
2018-2019	4838	5031		471	199	42,3 %	4,0 %
2017-2018	6329	6578		672	343	51,0 %	5,2 %
2016-2017	3701	3833		371	125	33,7 %	3,3 %
2015-2016	3906	4127		519	195	37,6 %	4,7 %
2014-2015	3861	4049		503	207	41,2 %	5,1 %
2013-2014	3695	3968		775	216	28,9 %	5,4 %
2012-2013	4765	5010		1004	236	23,5 %	4,7 %
2011-2012	3197	3620		591	124	21,0 %	3,4 %
2010-2011	4085	4350		814	157	19,3 %	3,6 %
2009-2010	3574	3723		656	143	21,8 %	3,8 %
2008-2009	2980	3654		893	192	21,5 %	5,3 %
2007-2008	3013	3120		515	123	23,9 %	3,9 %
2006-2007	2094	2516		591	142	24,0 %	5,6 %
2005-2006	2165	2322		447	131	29,3 %	5,6 %
18 år	75672	80808		11251	3598	32,0 %	4,5 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 3: Tamreindrift i Norge - Kalvingsprosent og tapsprosent av kalver

Reindriftsområde	Simler	Kalv fødd	Kalv merka	Kalvings-%	Produsert
Reindriftslagene	8.779	8.348	7.891	95 %	90 %
Sør-Tr./Hedm.	10.683	10.117	8.595	95 %	80 %
Øst-Finnmark	56.585	50.055	33.749	88 %	60 %
Nord-Trøndelag	10.864	10.228	5.540	94 %	51 %
Vest-Finnmark	62.513	54.810	27.222	88 %	44 %
Troms	8.953	8.183	3.833	91 %	43 %
Nordland	9.977	9.341	3.721	91 %	37 %
Totalt	168.354	151.082	90.551	90 %	54 %

Kilde: Ressursregnskap for reindriftsnæringen 2021-2022

Tabell 4: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Norge i forhold til dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	2225	2238	12,8 %	1126	148	13,1	6,6 %
2022	1921	1925	11,9 %	1023	150	14,7	7,8 %
2021	1652	1653	9,8 %	1083	146	13,5	8,8 %
2020	1313	1319	8,9 %	1006	147	14,6	11,1 %
2019	1362	1363	7,8 %	1263	145	11,5	10,6 %
2018	1253	1254	7,4 %	1617	99	6,1	7,9 %
2017	1259	1276	6,9 %	1626	113	6,9	8,9 %
2016	1381	1400	7,9 %	1513	115	7,6	8,2 %
2015	1655	1685	8,3 %	1692	178	10,5	10,6 %
2014	1637	1664	7,0 %	1756	160	9,1	9,6 %
2013	2328	2387	7,7 %	2322	215	9,3	9,0 %
2012	2107	2148	8,0 %	1806	208	9,0	9,7 %
2011	1826	1850	6,1 %	1943	206	10,6	11,1 %
2010	1465	1504	4,6 %	2252	217	9,6	14,4 %
2009	1317	1362	4,0 %	2681	214	8,0	15,7 %
2008	923	952	3,0 %	2029	130	6,4	13,7 %
2007	1321	1352	3,4 %	2946	145	4,9	10,7 %
2006	1094	1122	2,9 %	2812	138	4,9	12,3 %
18 år	28040	28454	6,4 %	32506	2874	8,8	10,1 %

Kilde: Rovbase.no

I alt erstatta 2006-2023 drept av freda rovvilt: 447.030 I alt erstatta lam: 366.707

Tabell 5: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 versus dokumenterte kadaverfunn

Beiteår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	633	633	33,4 %	90	18	20,0 %	2,8 %
2022	428	428	32,1 %	71	3	4,2 %	0,7 %
2021	383	383	27,2 %	86	12	14,0 %	3,1 %
2020	294	296	29,5 %	36	7	19,4 %	2,4 %
2019	332	332	26,6 %	82	10 (1)	12,2 %	3,0 %
2018	435	435	32,0 %	158	6	3,8 %	1,4 %
2017	418	418	26,6 %	72	12 (1)	16,7 %	2,9 %
2016	549	563	37,5 %	66	11 (1)	16,7 %	2,0%
2015	568	581	27,7 %	135	19 (1)	14,1 %	3,3 %
2014	394	413	26,3 %	38	19 (4)	50,0 %	4,6 %
2013	479	509	26,9 %	98	31 (18)	31,6 %	6,1 %
2012	566	597	25,3 %	94	22 (9)	23,4 %	3,7 %
2011	248	268	12,6 %	127	31 (20)	24,4 %	11,6 %
2010	237	267	9,2 %	126	21 (9)	16,7 %	7,9 %
2009	245	283	8,2 %	151	40 (27)	26,5 %	14,1 %
2008	163	188	4,8 %	203	14 (5)	6,9 %	7,4 %
2007	123	139	3,1 %	207	9 (3)	4,3 %	6,5 %
2006	100	111	2,3 %	162	9 (2)	5,6 %	8,1 %
18 år	6598	6847	16,7 %	2002	294 (100)	14,7 %	4,3 %

Kilde: Rovbase.no

I parentes kolonnen for kongeørn 2006-2019: Kadaverfunn frå Harstad, alle (100 dyr)33,4 i perioden 2006-2017 frå Åkerøya i Harstad.

Tabell 6: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Troms versus dokumenterte kadaverfunn

Reindrifår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	565	565	40,2 %	53	13 (0)	24,5 %	2,3 %
2022	407	407	40,5 %	26	2 (0)	7,7 %	0,5 %
2021	323	323	29,8 %	67	10 (0)	14,9 %	3,1 %
2020	247	247	29,0 %	32	6 (0)	18,8 %	2,4 %
2019	257	257	28,8 %	44	4 (1)	9,1 %	1,6 %
2018	387	387	35,8 %	132	5 (0)	3,8 %	1,3 %
2017	370	370	32,5 %	60	9 (1)	15,0 %	2,4 %
2016	541	554	45,6 %	50	9 (1)	18,0 %	1,6 %
2015	562	575	43,5 %	43	17 (1)	39,5 %	3,0 %
2014	391	410	33,5 %	27	18 (4)	66,7 %	4,4 %
2013	479	509	35,7 %	85	31 (18)	36,5 %	6,1 %
2012	566	597	35,0 %	74	22 (9)	29,7 %	3,7 %
2011	245	265	20,4 %	52	30 (20)	57,7 %	11,3 %
2010	228	258	11,3 %	69	21 (9)	13,0 %	8,1 %
2009	221	259	11,5 %	80	38 (27)	47,6 %	14,7 %
2008	163	188	6,4 %	114	14 (5)	12,3 %	7,4 %
2007	123	139	3,7 %	127	9 (3)	7,1 %	6,5 %
2006	100	111	2,9 %	117	8 (2)	6,8 %	7,2 %
18 år	6175	6421	20,9%	1252	266 (100)	21,2 %	4,1 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 7: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Finnmark versus dokumenterte kadaverfunn

Reindriftsår	Erstatta som kongeørndrept			Dokumenterte kadaverfunn			Kongeørn
	Lam	Total	KØ/RV	Fred. RV	Kongeørn	KØ/RV	% dok/erst.
2023	68	68	13,8 %	37	5	13,5 %	7,3 %
2022	21	21	6,4 %	45	1	2,2 %	4,8 %
2021	63	63	19,4 %	19	2	10,5 %	3,2 %
2020	47	49	32,7 %	4	1	25,0 %	2,0 %
2019	75	75	21,2 %	38	6	15,8 %	8,0 %
2018	48	48	17,3 %	26	1	3,8 %	2,1 %
2017	48	48	11,3 %	12	3	25,0 %	6,3 %
2016	8	9	3,1 %	16	2	12,5 %	22,2 %
2015	6	6	0,8 %	92	2	2,2 %	33,3 %
2014	3	3	0,7 %	11	1	9,1 %	33,3 %
2013	0	0	0	13	0	0	0
2012	0	0	0	20	0	0	0
2011	3	3	0,4 %	75	1	13,3 %	33,3 %
2010	9	9	1,5 %	57	0	0	0
2009	24	24	2,0 %	71	2	2,8 %	8,3 %
2008	0	0	0	89	0	0	0
2007	0	0	0	80	0	0	0
2006	0	0	0	45	1	2,2 %	0
18 år	423	426	4,2 %	750	28	3,4 %	6,6 %

Kilde: Rovbase.no

Tabell 8: Sau erstatta som «drept av kongeørn» i Region 8 og Troms i forhold til Norge totalt

Beiteår	Region 8/Norge	Troms/Norge
2023	28,3 %	25,4 %
2022	22,2 %	21,1 %
2021	23,1 %	19,5 %
2020	22,4 %	18,7 %
2019	24,4 %	18,9 %
2018	34,7 %	30,9 %
2017	32,8 %	29,0 %
2016	40,2 %	39,6 %
2015	34,5 %	34,1 %
2014	24,8 %	24,6 %
2013	21,3 %	21,3 %
2012	27,7 %	27,7 %
2011	14,5 %	14,3 %
2010	17,6 %	17,2 %
2009	20,8 %	19,0 %
2008	19,7 %	19,7 %
2007	10,3 %	10,3 %
2006	9,9 %	9,9 %
18 år	24,1 %	22,6 %

Kilde: Rovbase.no

Nemndas svar på uttalelse fra BirdLife Norge – Statistiske oppsummeringer

Det er Statsforvalteren som vurderer søknader om rovwilterstatning, og dyrevelferdsloven samt vurderinger om utedrift er det Mattilsynet som har kompetanse på. Tamreindrift i region 8 utgjør omkring 76 prosent av landets tamrein. Vi ser at over 18 år er omkring 84 prosent av erstattede rein fra region 8. Nemnda ønsker mer

kunnskap om tapsårsaker. Er det for eksempel mange kongeørner som konsentreres om nordkalottens største kalvingsområder for rein i kalvingstiden? Hvor mye rein som dokumenteres drept av kongeørn variere mellom år, mange faktorer vil spille inn her, både faktorer som påvirker reinen, kongeørnen og reineiers mulighet til å finne kadaver, slik som skuterføre inn i kalvingsperioden og føring for å samle reinen.

Rovviltnemnda vurderer at det er som forventet at en noe mindre andel av de dyrene som erstattes til kongeørn enn til andre rovviltarter er dokumentert. Dette fordi vi forventer at kongeørn i større grad tar de minste byttedyrene, disse blir også raskest oppspist ute i naturen, og det er vanskeligere å gjenfinne disse.

Det er tydelig at det i region 8 erstattes til kongeørn en langt høyere andel av de sau og lam som slippes på utmarksbeite, enn hva som gjøres i resten av landet. Situasjonen som var på Åkerøya synes godt i statistikken for Troms, for region 8 og for hele landet. Her ble det dokumentert et stort antall ettårige søyer som drept av kongeørn, disse ble erstattet med direkte hjemmel i erstatningsforskriften, rovviltnemnda forventer at disse også var med på å sannsynliggjøre kongeørn for tap der tapsårsak ikke var dokumentert.

Nemnda gjør oppmerksom på at det i hele denne perioden har vært mulighet til å gi rovviltstatning til uspesifisert fredet rovvilt. Hvor stor andel av de erstattede tapene som er satt på uspesifisert fredet rovvilt har variert en del mellom fylker og år. Videre vil vi forvente at differensiert forvaltning i denne perioden har gitt en trend der tapene av sau og lam til jerv og bjørn har gått ned i region 8.

Utover den ekstraordinære situasjonen på Åkerøya, så registrerer rovviltnemnda talldataene. Nemnda kan ikke ut fra disse konkludere med hva dette forteller om kongeørn som skadegjører i Troms og Finnmark. Derfor ønsker vi mer forskning på kongeørnas betydning som skadegjører på rein og sau i region 8, samt på faktorer som kan tenkes å påvirke dette bildet, slik som tilstedeværelse av havørn.

8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – ørn

Ørn har fått lite rom i planen, men det er positivt at dere har involvert både kongeørn og havørn selv om havørna ikke er omfattet av rovviltforskriften eller av rovviltnemndas myndighet. Vi oppfordrer rovviltnemnda til å jobbe aktivt med å få rovviltforskriften til å også omfatte havørn, da den har interaksjoner med beitedyra, og da særlig mindre beitedyr. Vi oppfordrer også rovviltnemnda om å inkludere utarbeidelse av bestandsmål og derav også bestandsregulering av både kongeørn og havørn regionalt og derav også nasjonalt. Dette vil gi et økt behov for bestandsregistrering og kartlegging. Men kan forhindre unødvendig skade og bedre dyrevelferden for beitedyra, men også ørnebestandene. Ved skade på beitedyra påført av ørna er det vanskelig å spore det tilbake til et konkret individ grunnet ferdsel i lufta. Det bør allikevel ikke være til hinder for at en skadefellingstillatelse gis. Og bør også presiseres i planen.

Nemndas svar på uttalelse fra 8 representanter fra landbruksnæringa i Dyrøy kommune – ørn

Nemnda ønsker mer forskning om hvordan både kongeørn og havørn har interaksjoner

med beitedyra. Vi ønsker et prosjekt med aktiv forvaltning av kongeørn innen et område. Først når vi vet mer om ørnenes interaksjoner med beitedyra kan vi anbefale eventuelle endringer i rovviltforskriften. Så må vi presisere at vi har mye kunnskap om ørnebestandenes størrelse, men mer begrenset kunnskap om hvordan de ikke territorielle ørnene fordeler seg utover regionen.

Finnmark Bondelag – tynnsnitt tillit til rovviltforvaltninga

Finnmark Bondelag erfarer at tilliten til rovdyrforvaltninga er tynnsnitt og i enkelte tilfeller helt fraværende. Oppfølgingen av rovviltforliket fra 2011 er feilslått sett fra Finnmark. Man har lyktes med å bygge opp rovdyrbestandene, men ikke å sikre grunnlaget for beitenæringene. Hovedproblemet består i at antallet rovdyr er mye større enn det som er dokumentert, at ordningen med skadefelling i de beiteprioriterte områdene ikke fungerer og at sau og lam tapte til rovdyr ikke erstattes fullt ut.

Det er med andre ord behov for å ta grep som gjenoppretter tilliten til rovdyrforvaltninga, og som sikrer at beitenæring i beiteprioriterte områder prioriteres i tråd med rovviltforliket. For sauenæringa i Finnmark er det viktig at rovviltnemnda bruker sitt handlingsrom fullt ut for å sikre beitenæringenes framtid.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – tynnsnitt tillit til rovviltforvaltninga

Rovviltnemnda jobber for bedre metoder for bestandsberegning og for å bedre forklare og bygge tillit til de metodene som brukes. Nemnda jobber for mer effektive skadefellingslag og vi setter grensene for den differensierte forvaltninga og gir føringer for annen rovviltforvaltning i regionen. Vi kan gi støtte til tiltak for bedre å dokumentere tapsårsaker, og støtte til tiltak som avverger tap. Vi forsøker å sammenfatte tilgjengelig kunnskap til en forvaltning som på best mulig måte ivaretar det todelte målet om både beitedyr og rovvilt i region 8.

Finnmark Bondelag – spesielle geografiske forhold i Finnmark

I Finnmark er det ressurskrevende å finne kadaver og dokumentere tilstedeværelse av bjørn. Det er store områder med lange avstander, krevende geografi og beiteområde med lite utbygd veinett. Det er også etter vårt syn begrensede ressurser i SNO i Finnmark. Finnmark Bondelag er fornøyd med at SNO i Finnmark ble styrket i statsbudsjettet for 2024, men mener det fortsatt er behov for at SNO bør styrkes ytterligere. En bedre godtgjøring til rovviltkontaktene bør være en del av denne styrkingen.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark Bondelag – spesielle geografiske forhold i Finnmark

Rovviltnemnda takker for innspillet. Vi har støttet hårfelleprosjekter for å bedre overvåkingen av bjørn. Også nemnda ønsker mer ressurser og et større ansvar for overvåking og registrering til SNO. Videre at SNO/rovviltkontakter i større grad kan gjøre kadaverundersøkelser ute i felt, heller enn at kadavrene tas ned for undersøkelse.

Finnmark bondelag – erstatningsordningene må dekke de reelle rovdyrtapene

I A-områdene er det bondens ansvar å tilrettelegge for at beitedyr ikke blir tatt av rovdyr. I rovviltnemndas forslag til ny forvaltningsplan er dette ansvaret ikke redegjort for i B-området. I dagens forvaltningspraksis er det bonden som bærer bevisbyrden også der. Dagens dokumentasjonskrav er veldig strengt, og det blir ofte avvist som rovdyrskader. Er det noe som helst usikkerhet vedrørende hvorvidt det er rovdyr involvert, får ikke bonden kompensert for det reelle økonomiske tapet. Mange bønder opplever også ofte å ikke bli trodd av forvaltningen og lar være å søke om erstatning.

I 2023 ble under halvparten av saueneieringas reelle rovdyrtap dekket. I tillegg til det direkte økonomiske tapet bruker de berørte saueiere også betydelige ressurser på å dokumentere skader og skrive søknader. Dette er ekstremt ressurskrevende for sauebøndene, og Finnmark Bondelag antar at dette motsvares av en betydelig administrativ ressursbruk hos statsforvalteren. I en tid med mangel på arbeidskraft og et misforhold mellom de oppgavene statsforvalteren har og de ressursene som stilles til rådighet, vil det være i både næringas og forvaltningens interesse å effektivisere arbeidet med å dokumentere og utmåle rovdyrerstatning.

Finnmark består av enorme areal og har en kort sommer. Beiteslipp, våronn, slåttearbeid og innsanking må skje i løpet av periode som er mye kortere sammenlignet med lenger sør i landet. Dette er forhold som gjør det ekstra krevende for bonden å finne kadaver og dokumentere rovdyrtap. Finnmark Bondelag mener derfor det er gode grunner til at Finnmark bør ha andre krav til dokumentasjon, alternativt at det settes i gang et prøveprosjekt i Finnmark med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken på begge sider av bordet.

Finnmark Bondelag mener også at man bør se på hvordan ny teknologi kan bidra til å lette bondens dokumentasjonskrav og forvaltningens kontrollbehov og totalt sett bidra til mer kostnadseffektive løsninger.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – erstatningsordningene må dekke de reelle rovdyrtapene

Formålet med forskrift om rovviltstatning for husdyr er å erstatte dyreeierens tap og følgekostnader når husdyr blir drept eller skadet av rovvilt. Forskriften skal også medvirke til å redusere tapene av husdyr på beite.

Nemnda vil legge til et punkt 11. under forskningsbehov:

Nemnda ser at ressursbruken er stor både for beitenæring, SNO og rovviltforvaltning. Vi ønsker et prøveprosjekt med sikte på å få på plass en praksis som reduserer ressursbruken for både dyreeier, SNO og rovviltforvaltninga. Kan ny teknologi bidra til mer kostnadseffektive løsninger?

Finnmark bondelag – oppsummert

Finnmark Bondelag mener at forslaget til ny forvaltningsplan er et godt utgangspunkt for en realitetsorientert plan for forvaltning av fredet rovvilt. Det er avgjørende at dette følges opp gjennom god forvaltningspraksis.

Statsforvalteren må ta ansvar for at forvaltningsplanen følges, rovviltforliket av 2011 blir fulgt opp i sin helhet i region 8 og melde fra til sin oppdragsgiver når enkeltbestemmelser står i veien for at den todelte målsettinga ikke nås.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark bondelag – oppsummert

Takker for støtten. Ja det er en forutsetning at planen blir fulgt.

Finnmark sau og geit – Sau, storfe og rein er basis for bosetning

Sau, storfe og rein er basis for bosetning i Finnmark utenfor byene. Området er næringssvakt og svært strategisk viktig for Norge.

Landbruket trenger forutsigbarhet, og det må vises gjennom politisk handling.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – Sau, storfe og rein er basis for bosetting

Nemnda er enig.

Finnmark sau og geit – forslaget til forvaltningsplan er et godt utgangspunkt

Finnmark Sau og Geit mener at forslag til ny forvaltningsplan er et godt utgangspunkt for en realitetsorientert plan for forvaltning av fredet rovvilt. Det springende punktet blant våre medlemmer er at det er viktig å ha en god plan i bunn, men det er avgjørende at dette følges opp igjennom en realistisk forvaltningspraksis.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – forslaget til forvaltningsplan er et godt utgangspunkt

Nemnda er ening.

Finnmark sau og geit – Statsforvalteren og rovviltforliket

Statsforvalteren er ansvarlig for at Rovviltforliket av 2011 blir fulgt opp og at regional forvaltningsplan følges.

Nemndas svar på uttalelse fra Finnmark sau og geit – Statsforvalteren og rovviltforliket

Hele rovviltforvaltningen er ansvarlig for rovviltforvaltningen som rovviltforliket av 2011 er en del av. Regional forvaltningsplan for rovvilt er en del av denne forvaltningen.

Foreningen våre rovdyr – Troms og Finnmark er naturlig utbredelsesområde for de store rovdyrene

Region 8, som omfatter fylkene Troms og Finnmark, består av store naturområder med relativt lav befolkningstetthet. NINA har kartlagt at region 8 huser gode habitater for alle de store rovdyrene. Naturmangfoldloven § 5 slår fast at artene og deres genetiske mangfold skal ivaretas på lang sikt og at artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder.

Vi vil også legge til at de siste årene har tallene både for påviste og erstattede tap av sau til fredet rovvilt gått betydelig ned. De siste ti årene er tap av sau og lam til gaupe mer enn halvert. Sauenæringen som helhet er livskraftig og det slippes årlig mer enn to millioner sau på utmarksbeite. Når det gjelder rovdirene så er det i dag færre enn 1000 individer av alle de fire store rovdirene til sammen. De norske rovviltnemndene har et altfor høyt fokus på rovdirene som «problemer» og bruker i alt for stor grad felling av rovdire som middel for å imøtekomme opplevde problemer fra beitenæringa sin side. Vi savner anerkjennelse av rovdirene som viktige brikker i norske økosystemer og en kunnskapsbasert forvaltning der man ikke sår tvil om kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet gjennom tverrfaglig forskning på biologi og samfunnsfaglige aspekter knyttet til store rovdire.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdire – Troms og Finnmark er naturlig utbredelsesområde for de store rovdirene

Nemnda opplever at vi forholder oss til gjeldende lover og føringer, vi jobber for både rovvilt og beitedire. Generelt har vi god tillit til de resultater som forskning på rovvilt i region 8 viser. Imidlertid mener vi det er sunt å stille kritiske spørsmål til både metoder og tolkning av resultater. Vi opplever at vi har god dialog med forskningsmiljøer og får gode svar på våre spørsmål. Så er det gjerne slik at når vi får svar på et spørsmål, så dukker det opp nye spørsmål.

Foreningen våre rovdire – streifende ulv

I region 8 ser vi av og til at streifende ulv kommer inn fra øst. Dette er ofte ulv som blir karakterisert som genetisk viktig da de kommer med nye gener som bestanden i Norge sårt har behov for. Forskning viser at om bestanden i Norge skal klare å holde seg frisk og ikke forsvinne fra norsk fauna, så er man avhengig av et nytt tilskudd av ulv med nye gener hvert femte år. I tillegg må de genetisk viktige ulvene etablere seg med make og deres avkom må igjen få avkom for at de nye genene skal ha noe innvirkning på bestanden. Det understrekes også at dette er det som er nødvendig for å sikre et minimum av genetisk integritet, og det er behov for enda større grad av tilførsel av "friske" gener for å oppnå mer naturlig genetisk struktur hos ulv.

Gjennom forvaltningen ser man derimot at det gis fellingstillatelse så fort en streifende ulv befinner seg i regionen. Og fellingstillatelsen gis gjerne før genetisk status er analysert. Dermed risikere man å skyte et genetisk viktig individ som bestanden i Norge er helt avhengig av. I region 8 må det derfor i mye større grad beregnes og tas hensyn til at man med jevne mellomrom vil ha streifende ulv i området som vil trekke videre sørover. Det finnes ingen områder i Norge som skal være fritt for streifende rovdire og det må næringene også ta hensyn til. Næringer som er avhengig av naturbruk, må også ta hensyn til naturlig forekommende arter. Om det skulle bli dokumentert streifende rovdire, er det fornuftig å iverksette forebyggende tiltak som for eksempel hyppigere tilsyn med direne og bruk av beredskapsbeite som kommunene bør ha en plan for. I tillegg bør det være et krav at det samles inn DNA-prøver før jakt iverksettes.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdire – streifende ulv

Nemnda har myndighet til å sette kvote for betinget skadefelling av ulv. I det enkelte

tilfelle er det Statsforvalteren som innenfor fastsatt kvote vurderer om skadefelling er nødvendig. Det skal alltid gjøres vurderinger om genetisk viktige individer. Region 8 utgjør den vestlige ytterkanten på utbredelsesområdet til den finsk-russiske ulvestammen. Individer i region 8 er derfor med stor sannsynlighet fra denne stammen, som også har utbredelse lengre sør i Finland, nærmere utbredelsesområdet til den skandinaviske ulvestammen.

Foreningen våre rovdyr – konklusjon

Rovviltnemnda må fortsatt legge inn større vilje til å nå bestandsmålet for både gaupe og bjørn. Nemndas virksomhet bør også i større grad reflektere den statlig finansierte og tverrfaglige forskningen på store rovdyr i Norge.

Nemndas svar på uttalelse fra Foreningen våre rovdyr – konklusjon

Det er vår oppgave å forvalte rovviltartene på bestandsmålene. Dette forsøker vi gjennom differensiert forvaltning, kvotevedtak og forebyggende tiltak. For gaupe har registrert antall familiegupper vært 6, 9 og 11 for årene 2022, 2023 og 2024. Det er ikke lett å beregne ved hvilken bestand en ved neste registreringssesong vil få registrert nøyaktig 10 hunngauper med unger. Registrert bjørnebestand vokser sakte mot bestandsmålet.

Vi bruker forskningen som et viktig verktøy i vår forvaltning, og forstår ikke hvordan vi i større grad skal kunne reflektere denne.

Indre Lyngenfjord beitelag – erstatning og dokumentering

Vi har erfart at det i perioder med opplæringsjakt av unger gir større skader på beitedyr. I tillegg erfarer vi at skadene som blir påført beitedyrene under opplæringsjakt i større grad er utypiske for de representative rovdyrene. Dette gjør det utfordrende å dokumentere tapene, samtidig som at tapene er store. Disse to faktorene i kombinasjon gir svært uheldige økonomiske konsekvenser for beitebrukerne, særlig når erstatningsutmålingene skal beregnes. Vi ønsker at det skal være et større rom for vurderinger og skjønn når dødsårsak skal fastslås. Vi mener det er viktig da vi blant annet har erfart at rovvilt som har mistet eller knekt tenner får et utypisk bitt. Selv om omstendighetene rundt tilsa at det var jerv, var det ikke uten videre enkelt å dokumentere tapene. Dette resulterte i et katastrofeår med enorme tap og en bonde som valgte å avslutte driften.

Mange av skadene og ulempene rovviltet påfører beitebrukerne, er ikke synliggjort i dagens erstatningsordning. Sau i full laktasjon som mister lam til rovdyr på beite, får større risiko for å utvikle jur-komplikasjoner. Dette medfører produksjonstap, og må derfor utrangeres. Det merarbeidet og belastningen som tilfaller bonden som er en direkte konsekvens av å ha rovdyr i eller i nærheten av sitt beiteområde, er tett mot umulig å dokumentere. Dette gjelder arbeidstimer som går med på å leite etter dyr, død og levende. Kontakt med SNO, rovvilts kontakter og dokumentering av funn. Et funn av et ferskt kadaver, utløser fort et dagsverk i merarbeid for bonden. Og da har vi ikke tatt med tiden som er brukt i forkant for å finne kadaver. Den psykiske belastningen vi opplever og helse- og sosiale plager knyttet til konstant bekymring som følge av rovvilt, er det så vidt oss bekjent ingen som har forsøkt å

tallfeste. Vi erfarer at den psykiske belastningen er vel så påtrengende som de økonomiske tapene rovdirene forårsaker.

I tillegg erfarer vi at erstatningsordningen i seg selv påfører beitebrukerne større belastning og bevisbyrde, på tross av at det er bestemt at beitebrukeren ikke skal ha bevisbyrden. Vi tenker at det må finnes bedre, mer rettferdig og mindre belastende måte å beregne erstatningssaker for rovvilt, enn den vi har i Norge i dag. Vi oppfordrer til å se på andre lands erstatningssystem som ikke utelukkende er basert på rene tapstall. Sverige er et slikt land som har et annet erstatningssystem.

Vi ønsker å utfordre forvaltningen å se på andre modeller å beregne erstatningsutmålingen som bedre tar høyde for den ekstra belastningen beitebrukerne har som følge av nærvær av rovvilt i sitt beiteområde og ikke utelukkende basert på tap av beitedyr. Vi opplever at dagens system bidrar til å øke konfliktene mellom beitedyr, rovvilt, beitebruker og forvaltning fordi det ikke oppleves som et rettferdig system man kan ha tillit til.

Nemndas svar på uttalelse fra Indre Lyngenfjord beitelag – erstatning og dokumentering

Det er Statsforvalteren som vurderer søknader om erstatning etter gjeldende forskrift. Rovviltnemnda vil bemerke at de vurderinger som rovviltkontakt og SNO gjør ved kadaverundersøkelse skal være etterprøvbare ved å se på bilder, her er det lite rom for skjønn. Mens det er større rom for skjønn når Statsforvalteren vurderer søknader om erstatning. Nemnda har forståelse for uttalelsen og tar denne til orientering.

Karasjok kommune – ønsker Finnmark som egen rovviltregion

Karasjok kommune vil jobbe for at det etableres en ny rovviltregion 9, Finnmark.

Nemndas svar på uttalelse fra Karasjok kommune – ønsker Finnmark som egen rovviltregion

Vi ser både fordeler og ulemper om region 8 skulle bli delt i to. Vi tar ønsket til orientering og trekker frem at det er betydelige administrative kostnader ved å drifte en rovviltnemnd og dens sekretariat. Troms og Finnmark har stor grad av fylkesoverskridende reindrift, og behovet for samarbeid og koordinering mellom to slike nemnder ville vært stort.

Naturresurs- og rennæringsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Har lest forslaget, og har ingen bemerkninger.

Nemndas svar på uttalelse fra Naturresurs- og rennæringsenheten, Länsstyrelsen i Norrbottens län

Takker for interessen.

Nesseby villsaulag – ingen uttale

Vi vil ikke uttale oss i saken. Det har vist seg at det er til slutt miljøvernbyråkratene som bestemmer alt. Selv om det ikke skal være rovdyr på Varangerhalvøya, har det ikke nytta med noe, uansett hvor godt det har blitt argumentert.

Nemndas svar på uttalelse fra Nesseby villsaulag – ingen uttalelse

Nemnda bekrefter at ytringen er mottatt.

NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – viktigste punkter

Årlige bestandsestimat (etter kjønn og region) og tetthetskart er tilgjengelige for jerv, bjørn og ulv her: <https://www.nmbu.no/en/research/projects/rovquant>

Modellene utviklet ved NMBU kan brukes til å evaluere overvåking av rovdyr ved å sammenligne alternative metoder, som igjen kan øke påliteligheten og kostnadseffektiviteten til overvåkingen.

Tetthetskartene for rovdyr kan brukes til å lage risikokart for tap av rein og sau, men dette vil kreve gode data på antall og fordeling av rein og sau.

Vi anbefaler å gå over fra å bruke antall reproduksjoner til å bruke direkte anslag av bestandsstørrelse for å angi forvaltningsmål og statusen til rovdyrbestander.

Vi anbefaler en overgang til adaptiv forvaltning som inkluderer periodisk vurdering forvaltningsgrep og eventuelt justeringer av forvaltningsstrategier dersom målene ikke er nådd.

Nemndas svar på uttalelse fra NMBU Norges miljø- og biovitenskapelige universitet – viktigste punkter

Nemnda takker for informasjon om muligheter for pålitelig og kostnadseffektiv overvåking samt anbefalinger til forvaltningen.

NOAH – for dyrs rettigheter – dyreetikk

NOAH viser også til vitenskapelige undersøkelser som bekrefter sammenhengen mellom ulovlig jakt og minsket toleranse for ville dyr på den ene siden, og viltforvaltning som er basert på omfattende letale (bestandsregulerende) tiltak, på den andre siden.

Veterinærinstituttet har også pekt på denne sammenhengen: «Man skal være oppmerksom på at det å bli stemplet som «skadedyr» innebærer en nedgradering eller tap av respekt som lett kan resultere i inhuman behandling.» Også Rådet for dyreetikk har nylig omtalt at en utstrakt bruk av «skadefelling» som virkemiddel og en holdning i befolkningen om at dette er et akseptabelt virkemiddel, vil altså forringe respekten overfor artene som utsettes for dette – i Norge et stort antall arter, herunder truede.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – dyreetikk

Per i dag er det ordet «skadefelling» som brukes i forskrift om forvaltning om rowilt, mens i naturmangfoldloven brukes «annet uttak» og «avlivning». Nemnda ser poenget med at «skadefelling» er et ord som kan oppfattes som negativt ladet, og at det med

fordel kunne hett noe annet, for eksempel «rettet uttak», da slikt uttak er mer målrettet enn lisensfelling og jakt.

NOAH – for dyrs rettigheter – konklusjon

NOAHs hovedpunkter:

- Forvaltningsplanen bør inkludere et konkret mål om at rovdyrartene skal komme ut av status som truede arter, og en beskrivelse av hvordan og når man vil oppnå dette målet.
- Planen må legge opp til et bestandsnivå for hver art som garanterer den fastsatte målsetting som et minimum, ikke et maksimum.
- Det bør være et overordnet mål om å legge til rette for aksept og toleranse for rovdyr, og et mye større fokus på ikke-letale forebyggende tiltak.
- Konfliktdemping bør være fokusert på å skape aksept og toleranse for rovdyrene (i stedet for å stadig skyte i hjel dyrene) – dette krever en kunnskapsbasert tilnærming, god forståelse for konflikten og hvilke tiltak som er mest effektive for å legge til rette for sameksistens.
- Forvaltningsområdene bør endres i tråd med NINAs anbefalinger i evalueringsrapporten fra 2016. Når det gjelder bjørn bør rovviltnemnda justere form og plassering av sonen. For å nå bestandsmålet bør bjørnesonen utvides i Pasvik og Anarjohka-området. Jervesonen slik den er utformet i dag tar ikke hensyn til der jerven naturlig oppholder seg, og området er heller ikke utformet på en slik måte at det reduserer sannsynligheten for at jerven beveger seg utenfor sonen. Måloppnåelse vil kunne sikres med en bredere sone i Nord-Troms og deler av Finnmark, som inkluderer kystnære områder. For gaupe har region 8 et forvaltningsområde som ikke er egnet for å nå bestandsmålet, verken når det gjelder størrelse, form eller plassering. Dette må tas tak i umiddelbart, og NOAH forventer at rovviltnemnda utformer soner som tar hensyn til rovdyrenes arealbruk.
- NOAH mener generelt det må være langt høyere terskel for å gi skadefellingstillatelse, både innenfor og utenfor forvaltningssonene for rovvilt. Prioritering av letale metoder er en politisk beslutning i Norge, men etter NOAHs mening er det for tiden ikke basert på vitenskapelig grunnlag eller på en langsiktig visjon om hvordan man effektivt kan dempe konfliktene mellom rovdyr og næringsinteresser. En av hovedkonklusjonene fra studiene om hvordan å redusere rovdyr- og husdyrkonflikter er at det bør legges mer vekt på ikke-letale forebyggende tiltak, i stedet for reaktive tiltak (som felling er).
- Rovviltnemnda bør undersøke om tap av tamrein til jerv og gaupe skyldes flere faktorer, og om dette eventuelt kan løses på andre måter (tilpasse driftsformen), enn å skyte flere sterkt truede rovdyr som egentlig skal ha strengt vern.
- Rovviltnemnda bør fjerne negative formuleringer som bidrar til å skade et negativt fokus på rovdyr som et «problem». Dette negative synet på rovdyr stemmer ikke overens med det flertallet i den norske befolkningen mener.
- Rovviltnemnda bør skrinlegge delen av forvaltningsplanen som heter «Forslag til politiske endringer og kunnskapsbehov», da den fremmer feilaktige påstander og dårlige holdninger til rovdyr. NOAH mener at nemnda går langt utover sitt mandat når de tar stilling for å skyte flere sterkt truede dyr. Etter NOAHs syn vil nemndas oppfordringer i forvaltningsplanen

kunne være til skade på både dyrevelferden til de ville dyrene og dyrene på beite. Dersom nemnda ønsker å fremme kunnskapsbehov, bør dette i stedet fokusere på økt kunnskap om hvordan man kan hindre tap av tamdyr uten at truede rovdyr skytes.

- NOAH forventer at bestandsmålet for gaupe opprettholdes i region 8. NOAH mener forslaget om å «fjerne» gaupe fra regionen strider med norsk lov og internasjonale forpliktelser om bevaring av gaupe.

Nemndas svar på uttalelse fra NOAH – for dyrs rettigheter – konklusjon

Nemnda takker for en punktvis og ryddig konklusjon. Vi mener å ha svart ut de mer utfyllende innspillene under disse punktene, der vi har gitt svar på uttalelsene under hvert enkelt tema i forvaltningsplanen.

Reinbeitedistrikt 26 Låkkonjárga – erstatningssatser rein

Erstatningssatser for rovdyrdrept rein bør gjennomgås. En økonomisk beregning på verdien av produksjonsdyr bør gjennomføres for å finne reelle erstatningssatser. En slik vurdering bør gjøres av reindriftskyndige med økonomi kunnskap.

Nemndas svar på uttalelse fra Reinbeitedistrikt 26 Låkkonjárga – erstatningssatser rein

Nemnda har ikke myndighet til å endre erstatningssatsene for rovdyrdrepte rein. Per i dag ytes erstatning etter forskrift om erstatning for tap og følgekostnader når tamrein blir drept eller skadet av rovvilt. Grunnsatsene fastsetter Miljødirektoratet årlig distriktsvis i *Forskrift om grunnsatser for tap av tamrein drept eller skadet av rovvilt reindriftsåret*. Da er det gjennomsnittlig slaktevekter fra de tre foregående år (distriktsvis) og en indeksregulert nettoppris pr. kg kjøtt ved leveranse til slakteri (gjennomsnitt fra de tre siste år; områdevis) som ligger til grunn for beregning av grunnsatsene. Grunnsatsene er produktet av disse to verdiene.

Sametinget – om høringen

Sametinget ser ikke behov for å avgi høringsuttalelse eller gjennomføre konsultasjoner før høringsfristen. Vi vil gjøre en ny vurdering om behovet for konsultasjoner etter høringsfristens utløp.

Nemndas svar på uttalelse fra Sametinget – om høringen

Vi tar dette til orientering.

Tana kommune – til planen som helhet

Rovviltnemndas forslag til forvaltningsplan for rovvilt i region 8 er et meget godt gjennomarbeidet dokument. Tana kommune støtter hele forslaget med unntak av prosjekt for kompensasjon for gaupe i beiteområde for sau og kalvingsområde for rein. I tillegg ønsker Tana kommune at det etableres en regional forvaltning av kongeørn.

Kommunen fremhever særlig forslagets forvaltningsmål og delmål.

Nemndas svar på uttalelse fra Tana kommune – til planen som helhet

Vi takker for høringsvaret.

Troms fylkeskommune – uttalelse til regjeringen

Rovviltforvaltningen påvirker mulighetene til å drive beitebasert husdyrproduksjon i fylket.

Troms fylkeskommune viser her til fylkestinget i Troms og Finnmark sin uttalelse i sak 20/23 i møte 13.06.2023 hvor regjeringen ble bedt om å:

- Oppdatere kunnskapsgrunnlaget for revidering av regionale bestandsmål. Dette gjennom å gjennomføre en bedre og sikrere telling av de forskjellige bestandene.
- I tråd med Hurdalsplattformen, legge avgjørende vekt på rovviltnemndenes avgjørelser.
- Effektivisere prosessen rundt uttak av skadedyr med bruk av effektive virkemidler.
- Respektere de beiteprioriterte områdene. Det må i spørsmål om skadefelling i disse områdene gis tillatelser uten ugrunnet opphold for å minimere skadeomfanget. Mange utøvere fortviler over både manglende fellingstillatelser og trege saksbehandlingssystemer. Dette vitner om et behov for endringer og en mer effektiv prosess i forvaltninga for å redusere saksbehandlingstiden kraftig.
- Selv om bestandsmålet for rovdyr ikke er oppnådd, skal det ikke tillates at rovdyr etablerer seg i beiteprioriterte områder, og som er i henhold til det Stortinget ha vedtatt i Rovviltforliket 2011.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – uttalelse til regjeringen

Rovviltnemnda tar til orientering denne uttalelsen til regjeringen.

Troms fylkeskommune – forslag til forvaltningsplan

Troms fylkeskommune støtter forslag «Forvaltningsplan for rovvilt i region 8» som rovviltnemnda har på høring.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – forslag til forvaltningsplan

Vi takker for støtten.

Troms fylkeskommune – rovviltregion 8 er for stor

Troms fylkeskommune mener rovviltregion 8 er for stor og må som et minimum deles opp etter fylke, Troms/Finnmark. Det blir en stor skjevfordeling av rovvilt i regionen selv der bestandsmålene ikke er nådd.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms fylkeskommune – rovviltregion 8 er for stor

Vi ser både fordeler og ulemper om region 8 skulle bli delt etter fylke. Vi tar ønsket til orientering og trekker frem at det er betydelige administrative kostnader ved å drifte en rovviltnemnd og dens sekretariat. Troms og Finnmark har stor grad av fylkesoverskridende reindrift, og behovet for samarbeid og koordinering mellom to slike nemnder ville vært stort.

Troms reindriftssamers fylkeslag – to-delt mål om både beitedyr og rovvilt

Reindrifta i Troms har over tid hatt store og økende tap til rovvilt. Vi konstaterer også at man er milevis fra å kunne oppfylle intensjonene som ligger i Stortingets to-delte mål, bærekraftige beitenæringer og ivareta rovviltet.

Selv om rovviltnemnda har lagt ned mye ressurser og tid til arbeidet med revideringen av forvaltningsplanen, vil de foreslåtte tiltak dessverre ikke endre på rovvilt situasjonen for reindriften, sett opp mot de store rovvilttapene næringen har. Reindrifta hadde forventet at en foreslo tiltak som reelt ville redusere tapene.

Dette på grunn av de føringer som ligger i Stortingsmeldingen fra 2004 og fra Rovviltforliket i 2011, og tilhørende forskrifter, som gjør det svært vanskelig å oppnå målene.

Nemndas svar på uttalelse fra Troms reindriftssamers fylkeslag – to-delt mål om både beitedyr og rovvilt

Det todelte målet om både beitedyr og rovvilt har motstridende hensyn som overlapper der det er kritisk for begge. Da er det utfordrende å finne gode løsninger. Likevel, vi må forsøke å oppnå bestandsmålene og samtidig få en bedring for beitenæringene.

WWF – innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 8

WWF Verdens naturfond takker for muligheten til å komme med innspill angående forvaltningsplan for rovvilt i region 8. Siden den eksisterende forvaltningsplan er mer enn 10 år gammel er det positivt med en revisjon. Samtidig vil WWF påpeke at det er viktig å ta i betraktning all kunnskap om den pågående naturkrisen og tilpasse forvaltningsplanen deretter.

Vi lever i en tid preget av natur- og klimakrisen der naturen er i stor endring på grunn av menneskehetens utnyttelse av naturressurser. WWFs siste utgave av Living Planet report viser at dyrebestander har blitt redusert med hele 69% siden 1970. Ni av ti rødlistede arter i Norge er påvirket av arealendringer, det vil si at vi mennesker tar arealer fra ville dyr og bruker dem til egne formål (beite, utbygging, veier osv.). Norge har signert den globale naturavtalen som skal sørge for at verden (og Norge) får mer natur, ikke mindre. Naturavtalen krever blant annet stans i utryddelsen av arter og at truede arter når bærekraftige nivåer igjen. I lys av dette mener WWF at noen av de forslagene i den reviderte forvaltningsplanen er lite hensiktsmessige.

Nemndas svar på uttalelse fra WWF – innspill til forvaltningsplan for rovvilt i region 8

Nemnda ser natur- og klimakrisen, den må vi forholde oss til. Vi mener utnytting av utmarksbeiter er et bidrag til løsningen, heller enn et problem. I et økologisk bærekraftperspektiv mener vi det er klokt å spise sau og rein som henter maten sin i utmark, og gjennom beiting bidrar til artsmangfold. Dette erstatter litt av smitte- og sykdomsutsatte monokulturer som beslaglegger arealer og hvor kjemikalier og kunstig næringstilførsel er nødvendig.

Rovviltnemnda tror ikke vi kan vise frem noe glansbilde der rovvilt og beitedyr fredelig går side om side, men vi tror et flerbrukslandskap med plass til begge er det beste for mennesker og natur både nå og i fremtiden.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rigide krav til dokumentasjon av rovvilttap

Når rein faktisk blir tatt av rovdyr er dokumentasjonskravene altfor rigide. Rein tatt av rovdyr må være ferskt for å kunne bli dokumentert drept av fredet rovdyr. Dette fordi dokumentasjonskravene er artsbestemt. Det bør her være større rom for å benytte eliminasjonsmetoden, hvor en kan spørre seg om det kan være andre grunner til at reinen er død. Der det ikke er en åpenbar årsak til reindøden, må det antas at tapet skyldes fredet rovvilt dersom disse er i området. Tidligere kunne en dokumentere tap ved å ta bilder og avrenning av blod, men dette er ikke mulig lengre. Det finnes ikke noen mulighet for at en rein dør av seg selv «naturlig» som følge av blodavrenning. Når en finner et reinkadaver med blodavrenning, er den drept av rovdyr.

Tap til bjørn er spesielt vanskelig å dokumentere, dette fordi bjørnen tar reinkalver i kalvingstiden. Reinkalvene er da nyfødte og bjørnen spiser de helt opp, kun unntaksvis blir det liggende rester igjen. Dette kan være en blodflekk på snøen, eller en klov. Uansett ikke nok til å bli dokumentert. I tillegg til byrden med å finne døde rein på fjellet, må ofte reineierne frakte disse til bygda for at SNO skal obdusere reinen. De rigide dokumentasjonskravene bidrar til merarbeid og merbelastning for reineierne. Dokumentasjon av reinkalv tatt av bjørn er forsket på i Sverige, der har man klart konkludert med at tap til bjørn i kalvingsland er så å si umulig å dokumentere med kadaver. Svenske forskere klarte ikke å vise til teknikker som kunne gi dokumenterbare kadaver. Miljødirektoratet aksepterer ikke forskning som ikke er gjort i Norge. Dog er rein og bjørn lik i Sverige og Norge og dermed være like sannsynlig på begge sider av en felles grenselinje.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rigide krav til dokumentasjon av rovvilttap

Rovviltnemnda har ingen påvirkning på instruksene rovviltkontakter og SNO skal følge ved undersøkelse av kadaver: *Instruks for undersøkelse av rovviltskade på husdyr og tamrein*. Hovedhensikten med undersøkelse av en mulig rovviltskade er, ifølge instruksene, å bekrefte eller avkrefte om skaden skyldes fredet rovvilt. Undersøkelsen skal følge metodikk beskrevet i «Drept av rovvilt? – Håndbok for dokumentasjon av rovviltskade på bufe og tamrein (SNO 2011).

Av instruksene går blant annet dette frem:

Alle analyserbare skadesaker skal i utgangspunktet undersøkes på funnstedet. Eier/finner skal oppfordres til å fotografere og dekke over kadaver for å sikre spor. Eier/finner skal oppgi eller påvise nøyaktig stedfesting. I motsatt fall kan SNO avstå fra skadedokumentasjon i felt. Ved funn av frosne reinkadaver på vinterstid, kan reineier/finner oppfordres til å frakte kadaver for tining og undersøkelse.

Videre:

Dersom feltkontroll ikke lar seg gjennomføre på analyserbare skadesaker, skal den beskrivelsen av skaden som eier/finner gir tillegges vekt ved fastsettelse av skadeårsak og vurdering.

Alle funn og observasjoner på og ved kadaveret som er viktig for bestemmelse av dødsårsak skal fotograferes og beskrives i merknadsfeltet i rovbasen eller på kadaverskjema.

Bildene og beskrivelsen skal sammen gi et logisk grunnlag for fastsettelse av skadeårsak og vurdering. Dette gjelder også de skadesaker som ikke er feltkontrollert av SNO.

Dersom skadevoldende art ikke kan bestemmes, kan konklusjonen bli at skadevolder er «fredet rovvilt», uten at noen art nevnes. Rovviltnemnda forstår at de vurderinger som rovviltkontakten gjør skal være etterprøvbare. Det er viktig for tilliten til både dyreeier og SNO. Dersom dere opplever at en melding om funn av kadaver/kadaverundersøkelse ikke går som den burde, oppfordrer vi til å ta kontakt med SNO for å få rask oppfølging og avklaring i saken.

Det skandinaviske bjørneprosjektet er hovedsakelig finansiert av Miljødirektoratet og av Naturvårdsverket. Det er et internasjonalt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner og universiteter i Norge og Sverige. Prosjektet har fra 2010 til 2012 samarbeidet med Udtja og Gällivare skogsamebyer og fra 2019 med Idre fjellsameby. Det lot seg ikke gjøre å få til samarbeid med norske reindriftsutøvere om å gjennomføre slike studier i Norge, men sammensetningen av skog og fjell i Idre, gjør dette sammenlignbart med norske områder hvor det lever bjørn nær tamrein. Resultatene har gitt forvaltningen viktig kunnskap for å oppdatere erstatningsordningen for tap av tamrein til rovvilt, og Statsforvalteren bruker i dag denne kunnskapen ved vurdering av rovvilterstatning.

Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilterstatning

Det bør ses på en erstatningsmodell som tar utgangspunkt i et gitt antall rovdyr (bestandsmål) og de tapene en beregner at en slik rovdyrbestand medfører. Deretter må økt rovdyrtetthet i et reinbeitedistrikt gi økt erstatning og grunnlag for skadefelling. Dermed vil det være i reieneieres egeninteresse å bidra til dokumentasjon av rovvilt, fordi et større antall rovdyr enn fastsatt gir økt erstatningsutbetaling og grunnlag for skadefelling. Grunnlagserstatningen må være på et akseptabelt nivå for reieneierne. Grunnlaget må ligge fast som en kompensasjon for å akseptere å ha rovdyr i reinbeitedistriktet, uavhengig om rovdyret faktisk er observert. En slik erstatningsordning vil gi bedre forutsigbarhet for reindriften og rovdyrforvaltningen. De distriktene som har A-området innenfor kalvingsland må få erstatning som står i samsvar med tap av nyfødt kalv til bjørn. Det må også i større grad bli tatt hensyn til de reindriftsområdene som har A-område innenfor sitt område. B-områdene må bli rovdyr fri og beitedyr skal ha prioritet.

Nemndas svar på uttalelse fra Østre Sør-Varanger Reinbeitedistrikt 1-2-3- og Reinbeitedistrikt 5A/C Pasvik – rovvilterstatning

Nemnda har ikke myndighet til å bestemme ny erstatningsmodell, men vi imøteser en ordning som i større grad enn i dag er basert på rovviltforekomst, og i mindre grad er avhengig av kadaverdokumentasjon som er ressurskrevende både for dyreeier, SNO og forvaltning.

44/24 Godkjenning av dokument – behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt

– Innstilling til vedtak –

Rovviltnemnda justerer dokumentet i henhold til ev. endringer i sak 43/24, og legger ut rovviltnemndas behandling av høringsuttalelser til revidert forvaltningsplan for rovvilt, datert 18.9.2024.

45/24 Godkjenning av dokument – forvaltningsplan for rovvilt per 18.9.2024

– Innstilling til vedtak –

Rovviltnemnda justerer dokumentet i henhold til ev. endringer i sak 43/24, og legger ut forvaltningsplan for rovvilt per 18.9.2024. Dette dokumentet danner grunnlag for videre konsultasjoner.

46/24 Rovviltnemnda fastsetter dato og sted for neste møte